

ایرانداک

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

گزارش عملکرد پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) ۱۴۰۰

بهار ۱۴۰۱

پژوهش

- همکاری ۳۰ استاد با پشتیبانی پنج واحد معاونت پژوهش برای انتشار هشت کتاب، ۵۳ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، سه مقاله در همایش‌های ملی، و چهار مقاله در همایش‌های جهانی، و راهنمایی و مشاوره هفت پارسا؛
- پایان چهار طرح پژوهشی تقاضامحور و ۲۵ طرح پژوهشی سازمانی و کار روی شش طرح پژوهشی تقاضامحور و ۲۱ طرح پژوهشی سازمانی؛
- برگزاری نه رویداد علمی.

آموزش

- برگزاری ۱۱۵ دوره آموزشی برای ۲۰۴۵ تن، دربردارنده ۱۸۹۹ دانشجو، ۱۲۸ همکار ایرانی‌دک، و هشت عضو هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمان‌ها؛
- پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تاکنون؛
- شرکت ۴۶ کارمند ایرانی‌دک در ۴۲ دوره آموزشی ایرانی‌دک.

همکاری و هماهنگی

- برگزاری ششمین مجمع عمومی سالانه دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی؛
- عضویت ایرانی‌دک در مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری، ترمن، ایفلا، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛
- همکاری پژوهشگاه در کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی؛
- افزودن چهار تفاهم‌نامه تازه به چهار تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین.

مدیریت اطلاعات علم و فناوری

- تکه‌داری و بروزرسانی پایگاه «گنج» با ۱,۳۸۳,۸۹۱ رکورد، ۵۲۸ هزار و ۳۸۱ کاربر، ۳,۱۲۵,۶۸۰ بازدید سالانه، و ۴,۴۱۰ کاوش روزانه؛
- ثبت ۳۵۹ پارسا، ۱۵۱ پیشنهاد و ۱,۷ پارسای خارج از کشور در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- همکاری ۶۲ مؤسسه آموزش عالی با ایرانی‌دک برای ساخت آرشیم ملی پارسا؛
- پاسخ‌گویی نزدیک به ۱۷۸ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- تکه‌داری و بروزرسانی ۱۶ اصطلاح‌نامه تخصصی با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح؛
- بدب‌آوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، داشبورد اطلاعاتی.

پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری

- تکه‌داری و بروزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛
- تکه‌داری و بروزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛
- تکه‌داری و بروزرسانی پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (دا)؛
- تکه‌داری و بروزرسانی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛
- میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.

فهرست نوشته‌ها

سرفصل‌ها	برگ‌شمار
فهرست نوشته‌ها.....	۷
فهرست نمودارها.....	۹
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه.....	۱۱
۱. پژوهش.....	۱۵
۱-۱. سازمان پژوهش.....	۱۵
۲-۱. نیروی انسانی.....	۱۷
۳-۱. دستاوردهای پژوهشی.....	۱۸
۱-۳-۱. کتاب.....	۲۰
۲-۳-۱. مقاله نشریه.....	۳۳
۳-۳-۱. مقاله همایش.....	۳۴
۴-۳-۱. طرح پژوهشی.....	۳۴
۵-۳-۱. رساله‌های دانشجویان دکتری.....	۶۶
۶-۳-۱. راهنمایی و مشاوره دانشجویان.....	۶۸
۷-۳-۱. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات.....	۶۹
۴-۱. رویدادهای علمی.....	۷۱
۱-۴-۱. سخنرانی‌های علمی.....	۷۱
۵-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی.....	۷۱
۶-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش.....	۷۲
۷-۱. شورای پژوهش.....	۷۴
۸-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان.....	۷۵
۹-۱. جایزه‌ها.....	۷۹
۱۰-۱. سامانه‌های پشتیبان پژوهش.....	۷۹
۱۱-۱. اخلاق و درستی پژوهشی.....	۸۴
۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری.....	۸۷

۱-۲. ثبت و فراهم آوری اطلاعات.....	۸۸
۲-۲. سازمان‌دهی اطلاعات.....	۹۶
۱-۲-۲. واژه‌نامه‌ها.....	۹۶
۲-۲-۲. توصیف گرهای ایرانداک.....	۹۷
۳-۲-۲. اصطلاح‌نامه‌ها.....	۹۷
۴-۲-۲. فهرست‌های مستند نام‌های ایرانداک (نام‌ها).....	۹۸
۳-۲. اشاعه اطلاعات.....	۹۹
۱-۳-۲. پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج).....	۹۹
۲-۳-۲. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران.....	۱۰۱
۴-۲. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش.....	۱۰۲
۱-۴-۲. سامانه پیشینه پژوهش.....	۱۰۲
۳. آموزش.....	۱۰۵
۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی.....	۱۰۶
۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی.....	۱۱۱
۳-۳. تحصیلات تکمیلی.....	۱۱۳
۴. همکاری و هماهنگی.....	۱۱۷
۱-۴. همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه ایرانداک.....	۱۱۸
۲-۴. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.....	۱۱۹
۳-۴. عضویت‌ها.....	۱۲۱
۴-۴. تفاهم‌نامه‌ها.....	۱۲۳
۵. پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری.....	۱۲۷
۱-۵. خدمات ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری.....	۱۲۸

فهرست نمودارها

سرفصل‌ها

برگ‌شمار

نمودار ۱-۱. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک.....	۱۲
نمودار ۱-۱. سازمان پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۱۶
نمودار ۲-۱. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۱۷
نمودار ۳-۱. آمار دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۱۹
نمودار ۴-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب.....	۲۰
نمودار ۵-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله نشریه.....	۳۳
نمودار ۶-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله همایش.....	۳۴
نمودار ۷-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی.....	۳۵
نمودار ۸-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله‌های دکتری.....	۶۷
نمودار ۹-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان.....	۶۸
نمودار ۱۰-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۷۲
نمودار ۱۱-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۷۳
نمودار ۱۲-۱. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۷۴
نمودار ۱۳-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: پژوهش و فناوری.....	۷۶
نمودار ۱۴-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: اطلاعات و فناوری اطلاعات.....	۷۷
نمودار ۱۵-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: مشاوره و مدیریت.....	۷۸
نمودار ۱۶-۱. جایزه‌های گرفته‌شده ایرانداک در سال ۱۴۰۰.....	۷۹
نمودار ۱-۲. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک.....	۹۰
نمودار ۲-۲. اندازه مشارکت مؤسسه‌ها در سامانه ثبت ایرانداک.....	۹۱
نمودار ۳-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۰.....	۹۲
نمودار ۴-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۴۰۰.....	۹۳
نمودار ۵-۲. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک.....	۹۴
نمودار ۶-۲. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک.....	۹۴
نمودار ۷-۲. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک.....	۹۵

- نمودار ۸-۲. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرандаک..... ۹۵
- نمودار ۹-۲. اصطلاحنامه‌های ایرандаک و شمار واژه‌های آنها..... ۹۷
- نمودار ۱-۳. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۰ در ایرандаک
..... ۱۰۸
- نمودار ۴-۱. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرандаک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه..... ۱۱۸
- نمودار ۴-۲. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرандаک عضویت آنها را دارد..... ۱۲۲
- نمودار ۴-۳. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران..... ۱۲۴

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه

«پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» بر پایه گاه‌شمار و همچنین نخستین سند در این زمینه، در یکم مهر سال ۱۳۴۷ خورشیدی با نام فارسی «مرکز اسناد ایران» در برابر نام انگلیسی «Iranian Documentation Center» پایه‌گذاری شد و پیش از نام کنونی، با نام «مرکز مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۵۰، «مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۷۰، و «پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۸۴ نیز خوانده شد. پژوهشگاه با نام کوتاه «ایرانداک» شناخته می‌شود. «داک»، کوتاه‌نوشت «doc» در «documentation» و در زبان فارسی به معنای «تکیه‌گاه» و «چوبی است که دیوار و در را بر آن محکم سازند». نام نمادین ایرانداک، «گنج دانش» است و شعار آن، «به از گنج دانش به گیتی کجاست».

ایرانداک با تاریخی ۵۰ ساله، اکنون سه پژوهشکده در زمینه پژوهش و آموزش و معاونت «اطلاعرسانی علم و فناوری ایران» با زمینه کاری مدیریت اطلاعات علمی و فناوریانه دارد. از سال ۱۳۸۸ نیز نقش سرپرستی و مدیریت سامانه «مدیریت اطلاعات تحقیقاتی» (سمات ملی) از سوی دبیر شورای عالی عتف به ایرانداک سپرده شده است. افزون بر این، دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت

علوم، تحقیقات و فناوری نیز در ایرانداک جای دارد. ایرانداک کارهای کلیدی خود را با همکاری و همراهی بیش از ۱۳۰ عضو هیئت علمی و کارشناس به انجام می‌رساند.

ایرانداک دارای پایگاه داده‌ای با بیش از یک میلیون رکورد از مدارک علمی و فنی کشور است و به شکل رسمی، کار ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکترا (پارسا) و پیشنهادها را انجام می‌دهد. هماهنگی اشتراک منابع در کشور از خدمات اطلاعاتی دیگر ایرانداک است.

ایرانداک ویژگی‌ها و نقش‌هایی دارد که آن را از دیگر سازمان‌های ملی و جهانی همانندش متفاوت می‌سازند. شماری از این ویژگی‌ها در نمودار ۱-۱ آمده‌اند.

پیش‌گامی و بیش از ۵۰ سال تجربه در مدیریت اطلاعات علمی و اطلاع‌رسانی

نهادی متخصص در پژوهش‌های حوزه فناوری اطلاعات و مدیریت اطلاعات علمی

پرداختن به زمینه‌های تازه از علوم و فناوری اطلاعات

تنها نهاد پدیدآور ابزارهای تخصصی سازمان‌دهی اطلاعات علمی و فنی همانند اصطلاح‌نامه‌ها

تنها نهاد پیش‌برنده طرح‌های اشتراک منابع اطلاعاتی ایران

واسپارگاه و آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مؤسسه‌های آموزش عالی ایران

دارای نقش ملی برای ثبت و سازمان‌دهی پیشنهادها و پژوهشی آموزش عالی

دارای نمایان ملی و جهانی

جای پدیدآمدن دبیرش (دکومان‌تاسیون) در دهه ۱۳۴۰ در ایران

دارای گنجینه بی‌همتای اطلاعات علمی ایران

نمودار ۱-۱. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک

□ همکاری ۳۰ استاد با پشتیبانی پنج واحد معاونت پژوهش برای انتشار هشت کتاب، ۵۳ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، سه مقاله در همایش‌های ملی، و چهار مقاله در همایش‌های جهانی، و راهنمایی و مشاوره هفت پارسا؛

□ پایان سه طرح پژوهشی تقاضامحور و ۲۵ طرح پژوهشی سازمانی و کار روی شش طرح پژوهشی تقاضامحور و ۲۰ طرح پژوهشی سازمانی؛

□ برگزاری نه رویداد علمی.

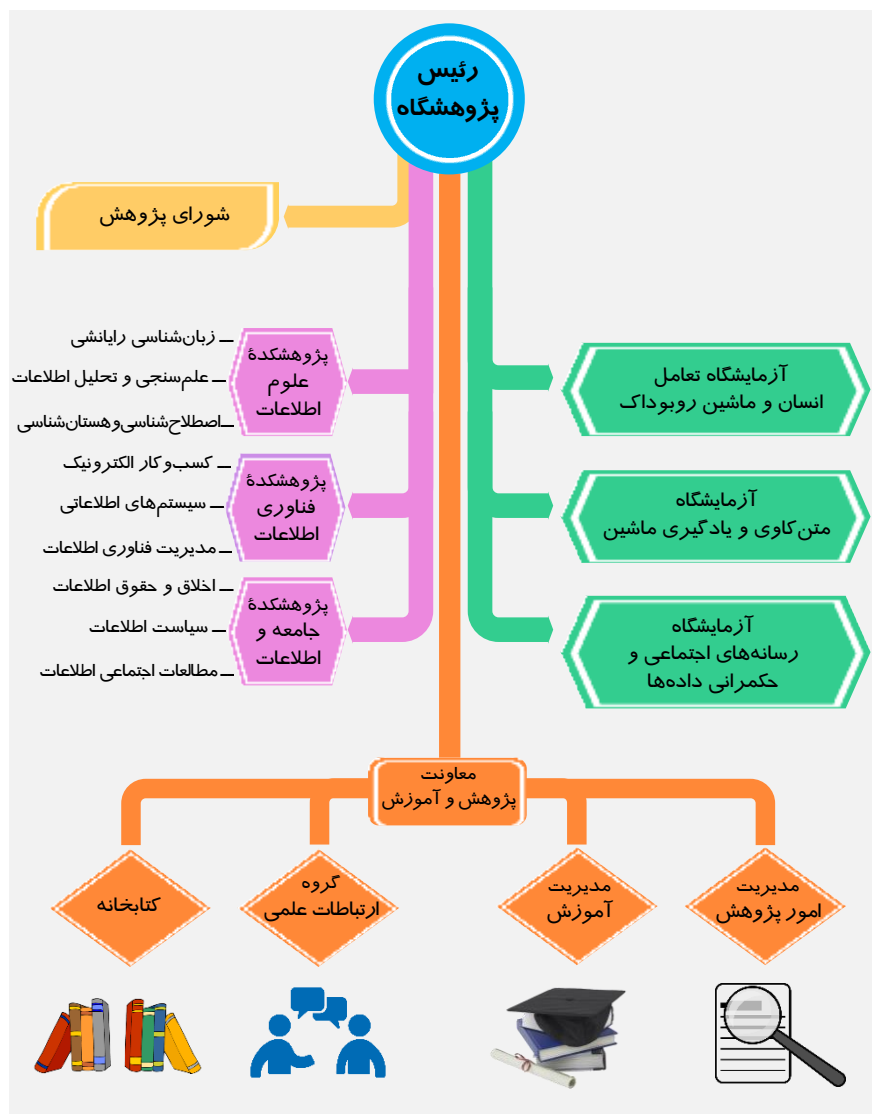

۱. پژوهش

ده‌ها عضو هیئت علمی و پژوهشگر پژوهش را در پژوهشکده‌ها و آزمایشگاه‌های ایرانداک به انجام می‌رسانند. دستاورد این کار، انجام صدها طرح پژوهشی است که در گزارش، کتاب، مقاله نشریه، مقاله همایش، سخنرانی، و میزگرد نیز ارائه می‌شوند. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات که تنها نشریه برگزیده ملی در سال ۱۳۹۴ است و انتشار آن به سال ۱۳۵۱ بازمی‌گردد، از دیگر دستاوردهای پژوهش در ایرانداک است. برگزاری همایش سالانه مدیران فناوری اطلاعات با ارائه آخرین دستاوردهای فناوری اطلاعات کشور و جایزه ملی فناوری اطلاعات برتر (فاب) از دیگر خدمات پژوهشی ایرانداک به‌شمار می‌رود. بسیاری از خدمات پژوهشی ایرانداک نیز از سال ۱۳۵۰ به این سو، به جامعه علمی کشور داده شده‌اند.

۱-۱. سازمان پژوهش

سازمان پژوهش ایرانداک دربردارنده دو بازوی اجرایی، سه پژوهشکده و نه گروه پژوهشی، سه آزمایشگاه، و یک معاونت با چهار بخش برای مدیریت امور پژوهشی و آموزشی است. در نمودار ۱-۱ سازمان پژوهشی ایرانداک نشان داده شده است.

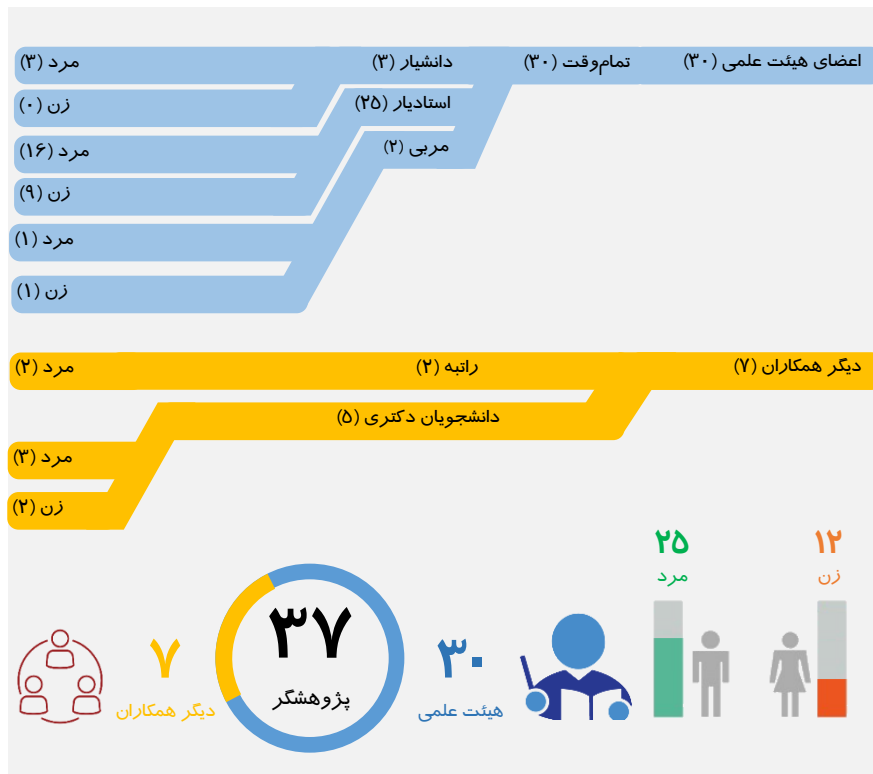

نمودار ۱-۱. سازمان پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۲-۱. نیروی انسانی

روی هم رفته، ۳۷ پژوهشگر در ایرانداک کار پژوهش را پیش می‌برند. در نمودار ۲-۱ آماری از پژوهشگران ایرانداک آمده است.

نمودار ۲-۱. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

پژوهشگران نقش کلیدی در شناسایی و پاسخ‌گویی به چالش‌های روز و نیاز جامعه دارند. بر پایه نمودار ۲-۱، پژوهشگران شاغل در ایرانداک دربردارنده اعضای هیئت علمی تمام وقت و پاره وقت، پژوهشگران راتبه، پژوهشگران همکار، و دانشجویان دکتری هستند.

۳-۱. دستاوردهای پژوهشی

کوشش‌های پژوهشگران ایرانداک در انجام پژوهش، آثار گوناگونی را پدید آورده است. نمودار ۳-۱ آماری از دستاوردهای پژوهشی ایرانداک را در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد. ایرانداک سال‌هاست که یکی از نشریه‌های پرآوازه و با کیفیت کشور را مدیریت و منتشر می‌کند. این نشریه با نام «پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» در برخی از نمایه‌های سرشناس جهانی نیز نمایه می‌شود. پژوهشگران ایرانداک هشت کتاب را در سال ۱۴۰۰ نوشتند. برخی از این کتاب‌ها با همکاری ناشران غیردولتی منتشر شدند. همچنین استادان و دیگر همکاران پژوهشی ایرانداک در هفت همایش علمی ملی و جهانی مشارکت و یافته‌های پژوهشی خود را ارائه کردند.

در سال ۱۴۰۰، گزارش پایانی ۲۸ طرح پژوهشی منتشر شد و ۲۶ طرح دیگر نیز در دست انجام بودند. روی‌هم‌رفته، نه رویداد علمی، دربردارندهٔ سخنرانی در ایرانداک برگزار شدند. پنج آیین‌نامهٔ اجرایی تازه در پیوند با پژوهش در ایرانداک تصویب و چهار تفاهم‌نامهٔ تازه نیز با نهادهای گوناگون امضا و به چهار تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین پژوهشگاه افزوده شدند.

سرانجام، همکاران پژوهشی ایرانداک توانستند ۵۳ مقاله را در نشریه‌های علمی منتشر کنند. از این شمار، ۳۶ مقاله در نمایه‌نامهٔ «آی. اس. سی»، ۲۵ مقاله در نمایه‌نامهٔ «اسکوپوس»، و ۱۰ مقاله در نمایه‌نامهٔ «وب آو ساینس» با وابستگی سازمانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در نشریه‌های تخصصی جای گرفتند و تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی ایرانداک را به آگاهی دانشجویان و صنعتگران ایران و جهان رساندند.

نمودار ۱-۳. آمار دستاورهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۱-۳-۱. کتاب

کتاب از رایج‌ترین دستاوردهای پژوهشی در زمینه‌های گوناگون علمی است. ایرانداک از نخستین سال پیدایش تاکنون بیش از ۲۴۰ عنوان کتاب در علوم اطلاعات و اطلاع‌رسانی، مهندسی فناوری اطلاعات، مدیریت فناوری اطلاعات، و زمینه‌هایی از این دست منتشر کرده و یافته‌های پژوهشی‌اش را برای همگان دسترس‌پذیر ساخته است. در سال ۱۴۰۰ نیز همانند سال‌های پیش، پژوهشگران ایرانداک کتاب‌هایی را به رشته نگارش درآوردند. انتشار هشت عنوان کتاب، دستاورد این کوشش‌ها بوده است که نام این کتاب‌ها در نمودار ۴-۱ آمده است.

نمودار ۴-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب

دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان سال ۲۰۱۸

خلاصه

«دانش ایران» در سال ۲۰۱۸ میلادی تحلیل انتشارات علمی ایران را از دیدگاه‌های گوناگون در بر دارد. این اثر، برای پایش مشارکت علمی ایرانیان در جهان، داده‌های دو نمایه جهانی «واس» و «اسکوپوس» را تحلیل می‌کند و پنج بخش کلیدی دارد: آمارهای فراگیر انتشارات علمی ایران، مشارکت مؤسسه‌ها در انتشارات علمی، نقش ایران در پدیدآوری انتشارات علمی جهان و منطقه، نسبت انتشارات علمی به شاخص‌های پایه، و تأثیر انتشارات علمی ایرانیان. اگرچه در گزارش‌های دیگری در کشور، آمارهای جداگانه‌ای از انتشارات علمی ایران در «واس» و «اسکوپوس» داده می‌شوند، ولی «دانش ایران» برای نخستین بار هم‌پوشانی این دو پایگاه را روشن و آمار درست انتشارات علمی ایران را در جهان گزارش می‌کند. این ویژگی، «دانش ایران» را اثری بی‌همتا ساخته است که همانند گزارش‌های آن را در جای دیگری نمی‌توان یافت. در «دانش ایران» نام مؤسسه‌های ایرانی، یک‌دست

و نگارش گوناگون نام آنها شناسایی و انتشاراتشان در هم شده‌اند. افزون بر این، در «دانش ایران» همکاری ملی مؤسسه‌های ایرانی نیز تحلیل و گزارش شده است. آمار انتشارات علمی بر پایه وابستگی‌های گوناگون سازمانی (همانند وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی؛ دانشگاه آزاد اسلامی، و...) نیز در «دانش ایران» در دسترس است.

داوری و همترازخوانی: شیوه‌ها، و رهنمودهای اخلاقی

رضا رجبعلی بگلو	پدیدآور(ان)
زهرار رجبعلی بگلو	
۱۴۰۰	سال انتشار
۲۰۰ برگ	ویژگی(ها)
ایرانداک	ناشر(ان)
۹۷۸۶۲۲۹۸۷۰۸۳۹	شابک

خلاصه

در این اثر پیشینه همترازخوانی و داوری به اختصار آمده و همچنین توضیحی کوتاه درباره همترازخوانی و انواع مختلف آن ارائه شده است. در ادامه به تکامل، دگرگونی‌ها، نظام‌ها و فرایندهای همترازخوانی در مجله‌های علمی و همچنین سامانه‌ها و پلتفرم‌های موجود در این مجله‌ها اشاره شده است. در این اثر تلاش شده به اهمیت و ضرورت این گنش در جامعه علمی به عنوان یکی از اجزای نشر علمی پرداخته شود و در ادامه نگاهی اجمالی به انتقادات و چالش‌هایی که به این بخش مهم از فرایند علمی وارد شده مورد توجه قرار گرفته است تا نگاه متوازن و واقع‌بینانه‌ای در این زمینه به دست آید. بخش دیگری از این اثر به اخلاق همترازخوانی اختصاص دارد که می‌توان آن را بخش مهمی برای همترازخوانان، سردبیران و دیگر کنشگران داوری و همترازخوانی در نظر گرفت. مهم از این نظر که در این فصل با اشاره به چارچوب زیست‌بوم همترازخوانی، بر تعامل و ارتباط میان

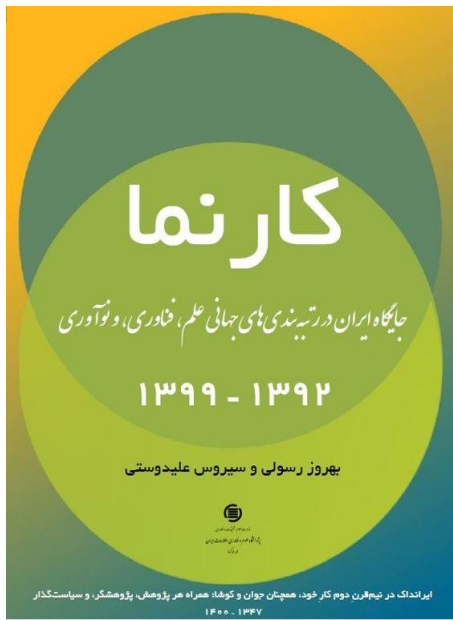
اجزای این رفتار و کنش علمی تأکید شده است. در ادامه به بیان و تشریح مولفه‌های اصلی اخلاق همترازخوانی دربرگیرنده پایبندی به زمان، رعایت محرمانگی، نبود سوگیری، توجه به برخورد منافع، توجه به بدرفتاری پژوهشی، بیان احترام‌آمیز و منصفانه، پیشنهاد عینی و سازنده، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی و مولفه‌های فرعی آن پرداخته شده است. اشاره به این نکته ضروری است که این مولفه‌های اخلاقی بر پایه رهنمودها و بیانیه‌های اخلاق همترازخوانی با تأکید بر رهنمودهای اخلاقی کوپ تهیه و تنظیم شده است. همچنین گزارشی کوتاه از توجه مجله‌های علمی ایران به رهنمودها و بیانیه‌های اخلاق همترازخوانی آمده است.

کارنما: جایگاه ایران در رتبه‌بندی‌های جهانی علم، فناوری، و نوآوری ۱۳۹۲-۱۳۹۹

پدیدآور(ان)	بهروز رسولی
سیروس علیدوستی	
سال انتشار	۱۴۰۰
ویژگی(ها)	۵۵ برگ
ناشر(ان)	ایرانداک
شابک	۹۷۸۶۲۲۹۷۰۲۹۵۶

خلاصه

«کارنما» دربردارنده گزارش جایگاه ایران در کلیدی‌ترین شاخص‌ها و رتبه‌بندی‌های جهانی علم، فناوری، و نوآوری از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ خورشیدی (۲۰۲۰-۲۰۱۳ میلادی) است. هدف این گزارش، نمایش عملکرد و آثار سیاست‌ها و برنامه‌های دولت‌های یازدهم و دوازدهم در زمینه علم، فناوری، و نوآوری است. در تهیه این گزارش از داده‌ها و گزارش‌های سامانه «جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)» در نشانی NEMA.IRANDOC.AC.IR بهره‌برداری شده است. این سامانه را پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای پاسخ به نیاز سیاست‌گذاران، تصمیم‌گیران، و پژوهشگران فراهم کرده است تا از شاخص‌های کلیدی سنجش علم، فناوری، و نوآوری آگاهی یابند و به پایش پایسته جایگاه ایران در آن‌ها بپردازند. هدف از ساخت این سامانه یاری رساندن به سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی بر پایه شواهد و داده‌ها در کشور است. در این گزارش، جایگاه ایران در هشت سال یاد شده در برابر دیگر کشورهای جهان و منطقه

(آنجایی که شدنی بوده) آمده است. اگرچه، بسته به سال انتشار هر شاخص یا داده‌های در دسترس، جاهایی سال‌هایی پس از ۱۳۹۲ خورشیدی (۲۰۱۳ میلادی) سال پایه بوده‌اند.

آمار کتابخانه‌ها: سال تحصیلی ۹۹ - ۱۳۹۸

خلاصه

آمار کتابخانه‌ها سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹ و وضعیت کتابخانه‌ها را بر پایه استاندارد NISO Z39.7 نشان می‌دهد. این استاندارد برای نخستین بار در سال ۱۹۶۸ منتشر، بار دیگر در سال ۱۹۷۴ سفارش، و در سال‌های ۱۹۸۳، ۱۹۹۵، و ۲۰۰۴ ویرایش شد. بازبینی ۲۰۱۳ چهارمین ویرایش این استاندارد است. بر این پایه، آمار کتابخانه‌ها سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹، مجموعه، نیروی انسانی، زیرساخت، اعتبارات، و خدمات را برای ۲۸۲ کتابخانه زیرپوشش سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) توصیف می‌کند. از این شمار، ۲۲۶ کتابخانه زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ و ۵۶ کتابخانه زیرپوشش سازمان‌های دیگر هستند. مدل ارائه آمار کتابخانه‌ها نیز از کتاب ARL Statistics گرفته شده است که آمار کتابخانه‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی عضو انجمن کتابخانه‌های پژوهشی را در هر سال تحصیلی با پیشنهادی بیش از ۱۰۰ سال منتشر می‌کند.

چکیده آمار کتابخانه‌ها: سال تحصیلی ۹۹ - ۱۳۹۸

خلاصه

چکیده آمار کتابخانه‌ها سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹ وضعیت کتابخانه‌ها را بر پایه استاندارد NISO Z39.7 نشان می‌دهد. این استاندارد برای نخستین بار در سال ۱۹۶۸ منتشر، بار دیگر در سال ۱۹۷۴ سفارش، و در سال‌های ۱۹۸۳، ۱۹۹۵، و ۲۰۰۴ ویرایش شد. بازبینی ۲۰۱۳ چهارمین ویرایش این استاندارد است. بر این پایه، چکیده آمار کتابخانه‌ها سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹، مجموعه، نیروی انسانی، زیرساخت، اعتبارات، و خدمات را برای ۲۸۲ کتابخانه زیرپوشش سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) توصیف می‌کند. از این شمار، ۲۲۶ کتابخانه زیرپوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ و ۵۶ کتابخانه زیرپوشش سازمان‌های دیگر هستند. مدل ارائه چکیده آمار کتابخانه‌ها نیز از کتاب ARL Statistics گرفته شده است که آمار کتابخانه‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی عضو انجمن کتابخانه‌های پژوهشی را در هر سال تحصیلی با پیشنهادی بیش از ۱۰۰ سال منتشر می‌کند.

نمای ۲۰۲۰: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

پدیدآور(ان)	بهروز رسولی
سال انتشار	۱۴۰۰
ویژگی(ها)	۱۶۶ برگ
ناشر(ان)	ایرانداک
شابک	۹۷۸۶۲۲۹۷۰۲۹۶۳

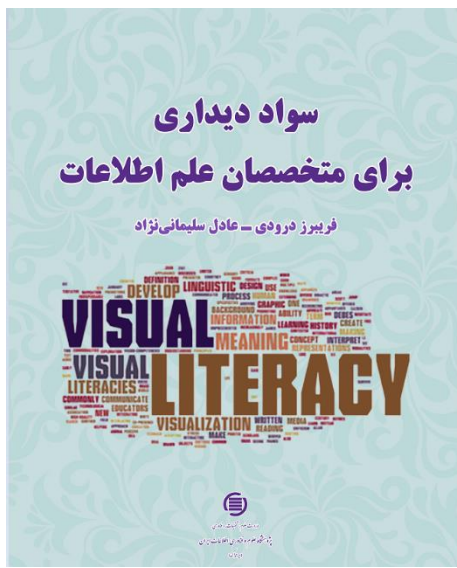
خلاصه

مدیران، سیاست گذاران، و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می توانند با «نما» به گزارش نزدیک به ۹۰ شاخص جهانی دسترسی یابند و از آنها در تصمیم گیری و سیاست گذاری و پژوهش بهره برند. افزون بر این، در «نما» جایگاه ایران میان کشورهای منطقه و جهان گزارش می شود. از آنجایی که داده های تاریخی در برنامه ریزی ها کاربرد بسیاری دارند، روند جایگاه کشور در هر شاخص در چند سال گذشته نیز آمده است. «نما» با گرد آوردن شاخص های گوناگون در کنار هم ابزاری برای کاربران می سازد که با آمیختن آنها دریافت بهتری وضع موجود و روندها پیدا کنند.

سواد دیداری: برای متخصصان علم اطلاعات

فریبرز دروری	پدیدآور(ان)
عادل سلیمانی نژاد	سال انتشار
۱۴۰۰	ویژگی(ها)
۲۸۶ برگ	ناشر(ان)
ایرانداک	شابک
۹۷۸۶۲۲۹۸۷۰۸۲۲	

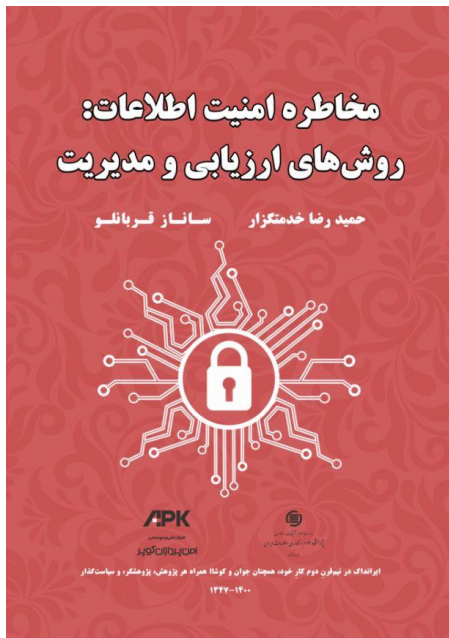
خلاصہ

هدف کتاب سواد دیداری برای متخصصان علم اطلاعات ارائه تصویری مشخص و شفاف از سواد دیداری در ارتباط با کارکرد آن در حوزه مطالعاتی و کاربردی علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. این کتاب به ابعاد و جوانب متعددی می‌پردازد. مباحث نظری و شناخت سواد دیداری، ابعاد و سازه‌های بنیادی آن، کاربردهای مهم و اثربخش سواد دیداری، زبان تصویر و شناخت موثر آن، و نقش سواد دیداری در خدمات اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی از مباحث پایه آن است. همچنین در باره کاربرد عملیاتی سواد دیداری در کتابخانه و نقش آن در فعالیت‌های تخصصی توضیح داده و آموزش آن برای کتابداران و اطلاع‌رسانان را مطرح می‌کند. از جمله موارد مهم این کتاب مباحث: تشخیص نیاز و دسترسی به منابع اطلاعاتی، توانایی تفسیر و ارزیابی منابع دیداری، استفاده موثر از منابع اطلاعاتی دیداری موجود در کتابخانه‌ها و محیط اینترنت، مسائل اخلاقی و حقوقی رایج و مهم در استفاده از منابع دیداری و نیز معرفی روش‌های اساسی و بنیادی در دیداری‌سازی انواع منابع اطلاعاتی دیداری است. کتاب دیدی جامع و نگارشی کامل نسبت به شناخت و بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی دیداری ارائه داده و به کتابداران در بهره‌گیری و ارزیابی این منابع برای خدمات اطلاعاتی موثر در کتابخانه‌ها یاری می‌رساند.

مخاطره امنیت اطلاعات: روش‌های ارزیابی و مدیریت

حمیدرضا خدمتگزار	پدیدآور(ان)
ساناز قربانلو	
۱۴۰۰	سال انتشار
۱۸۰ برگ	ویژگی(ها)
ایرانداک	ناشر(ان)
۹۷۸۶۲۲۹۸۷۰۸۰۸	شابک

خلاصه

یکی از کارکردهای مهم حاکمیت مدیریت فناوری اطلاعات، مدیریت مخاطره (ریسک) است که هدف آن ایجاد یک محیط امن برای کسب و کارهای الکترونیکی و تجارت الکترونیکی است. در حمایت از این کارکرد، سازمان‌های گوناگون علاقمند به پیاده‌سازی استانداردهایی هستند که روش‌های گوناگون مدیریت مخاطره را منتشر کرده‌اند. این روش‌ها، در قالب دستورالعمل‌ها/راهنماها، استانداردها و چارچوب‌های ملی و بین‌المللی از خاستگاه‌های گوناگون کاربردی و پژوهشی و به منظور ارزیابی مخاطره امنیت اطلاعات طراحی، و به منظور شناسایی، تحلیل و کاهش مخاطره‌های مرتبط با فناوری اطلاعات از سوی سازمان‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. به رغم تعداد روزافزون روش‌های ارزیابی و مدیریت مخاطره، گزارش‌های گوناگون، نظرسنجی‌ها و ادبیات این حوزه نشان می‌دهد که گسترش کاربرد این روش‌ها در حال حاضر در سازمان‌ها به دلیل کمبود آگاهی، هزینه‌های بالا، نیاز به تخصص و فرآیند طولانی بسیار محدود است. از سوی دیگر در حوزه کاربرد در ایران شاهد آن هستیم

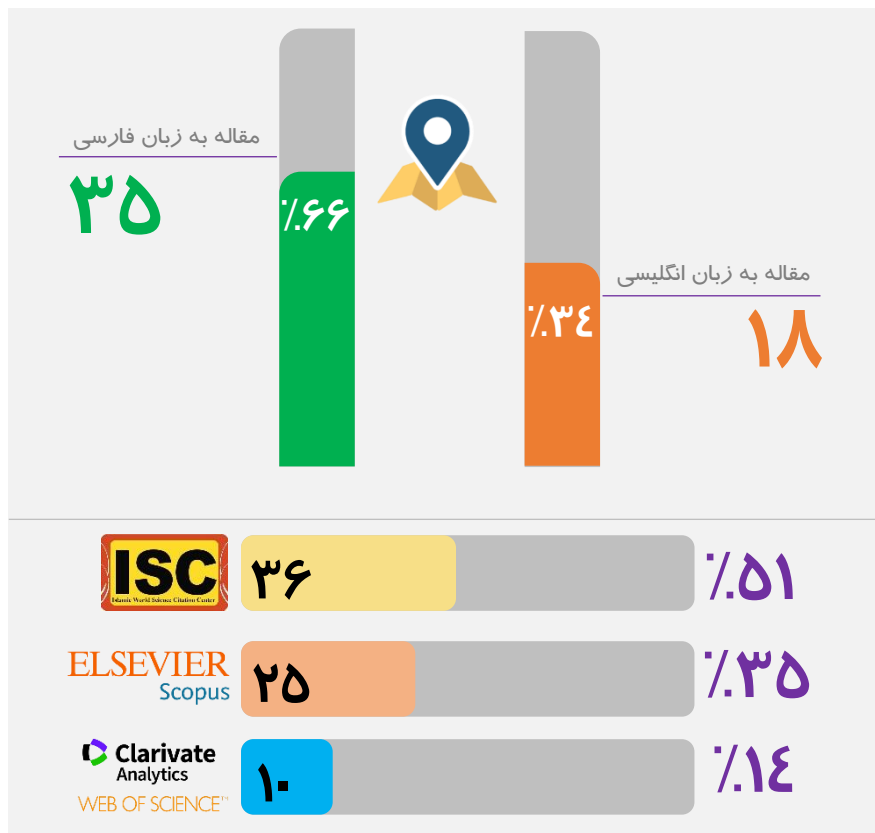
که علی‌رغم وجود تنوع زیاد روش‌های ارزیابی مخاطره امنیت اطلاعات، هم از سوی مشاوران و هم از سوی بهره‌برداران دانش و آگاهی کافی در خصوص این روش‌ها وجود ندارد و تنها تعداد محدودی از آنها مورد استفاده قرار می‌گیرد. با این توضیحات، این کتاب با هدف مقایسه جامع و مصورسازی روش‌های ارزیابی و مدیریت مخاطره امنیت اطلاعات، در چهار فصل به شرح زیر منتشر شده است:

۱. مفاهیم پایه مدیریت مخاطره امنیت اطلاعات: در این فصل سعی شده است روند شکل‌گیری مفهوم مدیریت امنیت اطلاعات، اهمیت و ضرورت توجه به امنیت اطلاعات، و مفاهیم پایه‌ای از جمله امنیت، امنیت اطلاعات، مدیریت امنیت اطلاعات، مخاطره، مدیریت مخاطره معرفی شود.
۲. روش‌های ارزیابی مخاطره: در این فصل نُه روش اصلی مدیریت مخاطره در مفهوم کلی آن (نه در موضوع امنیت اطلاعات) معرفی و تشریح شده‌اند.
۳. روش‌های ارزیابی مخاطره امنیت اطلاعات: در این فصل بر اساس روش پژوهش بیان شده در کتاب، ۵۰ روش مدیریت و ارزیابی مخاطره امنیت اطلاعات مورد بررسی قرار گرفته و بر اساس یک روش ارزیابی مشخص، ۱۸ روش جاری برتر در سطح دنیا در سه دسته و در قالب شناسنامه علمی معرفی شده‌اند.
۴. مقایسه روش‌های ارزیابی مخاطره امنیت اطلاعات: در این فصل ۱۸ روش منتخب در بخش قبل بر اساس یک چارچوب مقایسه حاوی ۱۹ معیار شامل - نوع، ماهیت، سازمان ارائه دهنده، اندازه سازمان هدف، سطح کاربری، سطح تخصص، فرآیند تطبیق مراحل مدیریت و ارزیابی مخاطره، رویکردهای تخمین مخاطره، شیوه ارزیابی مخاطره، پشتیبانی ابزارها، پشتیبانی از زبان‌های رایج، میزان سازگاری با استانداردها و مستندات، پوشش تعاریف و اصطلاحات، سرعت، سهولت استفاده، فرآیند روشن و شفاف و تکرارپذیری-مورد بررسی قرار گرفته و در جداول جداگانه نتایج ارزیابی ارائه شده است. در انتها نیز در قالب یک مصورسازی جامع، نتایج این مقایسه ارائه شده است.

۱-۳-۲. مقاله نشریه

بخشی دیگر از یافته‌های پژوهشی پژوهشگران ایرانداک در نشریه‌های علمی و تخصصی منتشر شده‌اند. در سال ۱۴۰۰، روی هم رفته، ۵۳ مقاله با وابستگی سازمانی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» در نشریه‌های گوناگون چاپ شدند. آنها تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی را به زبان‌های فارسی و انگلیسی در نشریه‌های ایرانی و جهانی به آگاهی هم‌ترازان، حرفه‌مندان، و دیگران رسانده‌اند. آماری از آنها در نمودار ۱-۵ آمده است.

نمودار ۱-۵. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله نشریه

۱-۳-۳. مقاله همایش

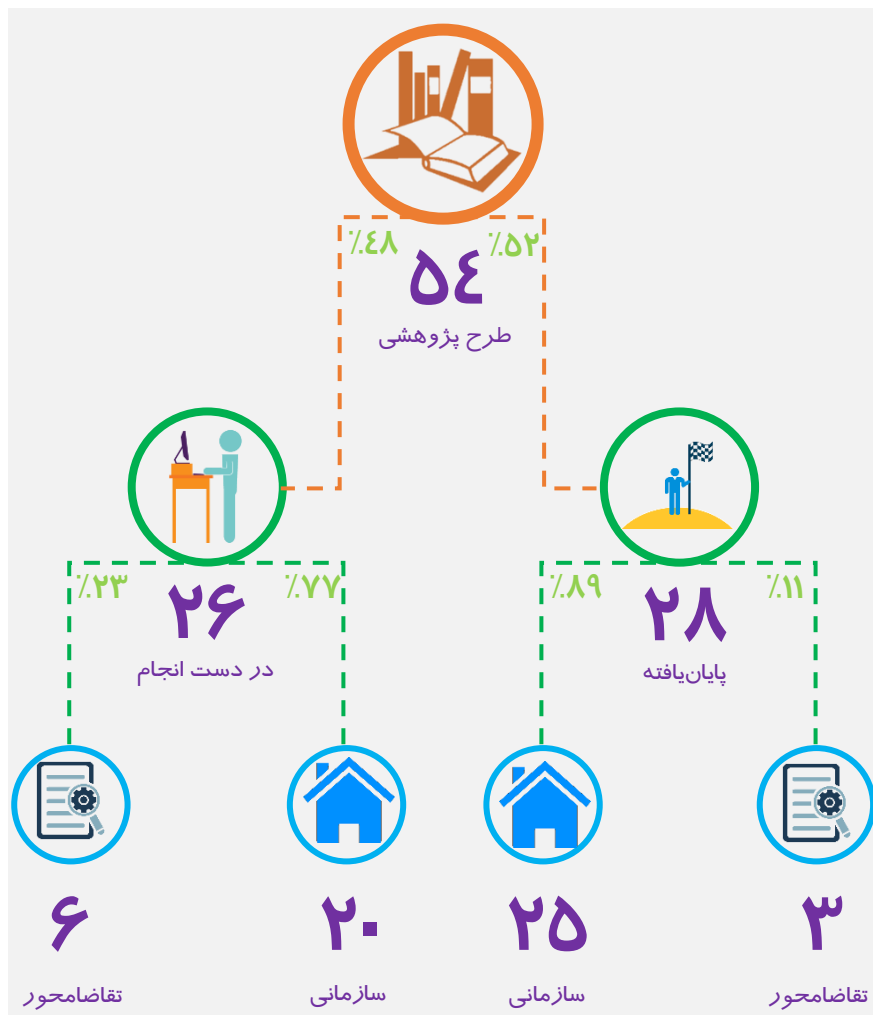
همایش‌های علمی و تخصصی فضایی را برای هم‌رسانی ایده‌ها و یافته‌های پژوهشگران با یکدیگر و بستری را برای گفت‌وگو و پیرامون موضوع‌های تخصصی روز فراهم می‌سازد. برای روزآمدی درباره چالش‌های تازه، پژوهشگران ایرانداک در سال ۱۴۰۰ در هفت همایش ملی و جهانی شرکت کردند و به هم‌رسانی و هم‌اندیشی ایده‌های خود و هم‌ترازان پرداختند. نمودار ۱-۶ آماری از این همایش‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار ۱-۶. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله همایش

۱-۳-۴. طرح پژوهشی

شناسایی چالش‌های پژوهشی تازه و پرس‌وجو درباره آنها یکی از کارهای استادان و دیگر پژوهشگران ایرانداک برای پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه و گروه‌های هدف و هم‌راستا با هدف‌های ایرانداک است. پژوهشگران پیشنهاددهای پژوهشی خود را برای بررسی به شورای پژوهشی ایرانداک می‌فرستند و پس از تصویب، در چارچوب زمانی روشن به انجام طرح می‌پردازند. بخشی از طرح‌های پژوهشی، سازمانی و در چارچوب وظیفه استادان و شماری دیگر برای کارفرماهای بیرون از ایرانداک و تقاضامحور هستند. آماری از طرح‌های پژوهشی ایرانداک در نمودار ۱-۷ آمده است.

نمودار ۱-۷. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی

بر پایه نمودار ۷-۱، پژوهشگران ایرانداک در پیشبرد ۵۵ طرح پژوهشی نقش داشته‌اند. از این شمار، گزارش پایانی ۲۸ طرح (۵۲ درصد) منتشر شد که سه طرح از آنها تقاضامحور بودند (۱۱ درصد). از سوی دیگر، ۲۶ طرح پژوهشی (۴۸ درصد) دربردارنده شش طرح تقاضامحور (۲۳ درصد) نیز در سال ۱۴۰۰ پیشرفت داشته‌اند. در ادامه، نام طرح‌های پژوهشی به همراه چکیده‌ای از آنها آمده است.

طرح‌های پژوهشی پایان یافته

ساخت پیکره متنی از مقاله‌های پژوهشی نامه پردازش و مدیریت اطلاعات

انجام بسیاری از پژوهش‌های زبان‌شناسی و تصمیم‌گیری‌ها در برنامه‌ریزی‌های زبانی، تنها با استفاده از یک پیکره زبانی امکان‌پذیر است. در پژوهش حاضر پیکره‌ای ساخته شده است که شامل متون مقاله‌های موجود در پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات است. ۶۷۷ مقاله و ۴۷۷۴۷۹۰ واژه. موضوع این مقاله‌ها شامل کتابداری و اطلاع‌رسانی، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، فناوری اطلاعات، مدیریت اطلاعات، مدیریت دانش، زبان‌شناسی، زبان‌شناسی رایانشی، اصطلاح‌شناسی، هستان‌شناسی و سایر حوزه‌های مرتبط با پردازش اطلاعات است. بنابراین، محتوای این پیکره عمومی نیست و حاوی متون بسیار تخصصی و میان‌شته‌ای است و از این نظر برای پردازش‌هایی که مستلزم بهره‌گرفتن از متون تخصصی است، بسیار ارزشمند است. پس از نمونه‌گیری و وارد کردن متون مقاله‌ها در پیکره، فراداده مربوط به مقاله‌ها (مانند عنوان مقاله، نام نویسنده/نویسندگان و موضوع مقاله) نیز از طریق کاربردگه ثبت مقالات وارد پیکره شد. سپس، ابتدا نرمال‌سازی ماشینی و به دنبال آن، برچسب‌گذاری ماشینی (نوعاً برچسب‌گذاری اجزای واژگانی کلام (POS)) انجام شد و اطلاعات در پایگاه داده ذخیره شده است و در نهایت، برچسب‌ها دستی کنترل شده‌اند. همچنین در این طرح پژوهشی، در کنار ساخت پیکره، سامانه‌ای طراحی شد به نام «سامانه پیکره‌های ایرانداک» که پیکره متنی ایرانداک در این سامانه قرار گرفت و در آینده می‌توان پیکره‌های دیگری را نیز در این سامانه قرار داد.

طراحی راهنمای گزارش شواهد برای کاربست در سیاست‌گذاری علم، فناوری، و نوآوری (مورد)

مطالعه: همانندجویی و ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد

شیوه تدوین شواهد برای سیاست‌گذاری باید به گونه‌ای باشد که سیاست‌گذاران بتوانند در کوتاه‌ترین زمان کلیدی‌ترین مسائل موجود را برداشت کنند. از این رو، هدف این پژوهش طراحی راهنمایی کاربردی است تا با یاری آن بتوان شواهد را به گونه‌ای کارآمد و موثر به سیاست‌گذاران علم، فناوری، و نوآوری گزارش کرد. در این راستا، نخست کلیدی‌ترین مؤلفه‌های راهنمای گزارش شواهد در آثار دانشگاهی و حرفه‌ای کاوش، شناسایی، و در سه بعد ساختاری، محتوایی و طراحی دسته‌بندی شدند. سپس، این ابعاد و مؤلفه‌ها در پرسشنامه‌ای سازماندهی شدند و برای تأیید اعتبار در دو دور به یک پتل دلفی دربردارنده ۱۵ نفر از متخصصان و کنشگران سیاست‌گذاری علم، فناوری، و نوآوری سپرده شدند. برپایه نتایج این پژوهش، بهترین شکل گزارش شواهد به سیاست‌گذاران در لایه‌های گوناگون سیاست‌گذاری (لایه اجرا، لایه بخشی، و لایه کلان) «گزیده سیاستی» است و اجزای کلیدی آن عبارتند از (۱) اطلاعات کتابشناختی (شامل عنوان، نام سازمان، تاریخ تهیه و شماره

سند، (۲) مقدمه و بیان مسئله، (۳) یافته‌ها، (۴) توصیه‌های سیاستی، و (۵) منابع. همچنین نتایج این پژوهش نشان می‌دهد تفاوتی میان مولفه‌های ساختاری، محتوایی و طراحی گزیده سیاستی برای سیاست‌گذاران در لایه‌های متفاوت سیاست‌گذاری وجود ندارد و این گزیده‌ها تنها در اندازه گزیده با هم متفاوت هستند. راهنمای پیشنهادی در این پژوهش می‌تواند الگوی نگارش کارآمدی برای افراد/گروه‌ها/مؤسسه‌هایی باشد که می‌خواهند یافته‌هایشان را به سیاست‌گذاران گزارش کنند. در حال حاضر مراکز اسناد و مدارک علمی نظیر ایرانداک از جمله نهادهای موجود در نظام علم و فناوری است که شواهد مهمی را برای سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری فراهم می‌کنند. از این رو در مرحله دوم پژوهش حاضر، با بهره‌گیری از الگوی توسعه یافته در مرحله نخست پژوهش، ساختار مناسب برای گزارش اطلاعات همانندجو و سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد به مخاطب ایرانداک در زمینه سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری را ارائه شده است. در این گام از روش گروه کانونی استفاده و تلاش شده است تا با بهره‌گیری از تجربیات مدیران، کارشناسان، و محققان ایرانداک شرکت‌کننده در گروه کانونی، گزیده‌های سیاستی همانندجو و سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد به تفکیک لایه‌های گوناگون سیاست‌گذاری تهیه و تدوین شوند.

تهیه مجموعه داده استاندارد فارسی برای مساله استخراج خودکار کلیدواژه از اسناد علمی

با توجه به حجم داده‌ها و مستندات ایجاد شده در پایگاه‌های تخصصی علمی مانند گنج، نیاز است که روش‌های هوشمند و خودکار برای افزایش دقت و سرعت تخصیص کلیدواژه به این مستندات به کار گرفته شود. توسعه و بکارگیری این روش‌ها نیازمند وجود معیارهای استاندارد برای ارزیابی و بهبود آنهاست. یکی از این معیارها، وجود یک مجموعه داده استاندارد است که حاوی مجموعه‌ای از اسناد و کلیدواژه‌های تخصیص داده شده در ست و کامل به آنها است. اگر چنین مجموعه داده‌ای موجود نباشد، نمی‌توان به راحتی الگوریتم‌ها و روش‌های استخراج خودکار کلیدواژه از مستندات علمی را با یک معیار مشخص با هم مقایسه کرد و بکار گرفت. در برخی از پژوهش‌های انجام شده در حوزه استخراج خودکار کلیدواژه از مستندات فارسی، از مجموعه داده‌هایی استفاده شده لیکن این مجموعه داده‌ها یا داده‌های علمی نیستند و یا در صورت استفاده از داده‌های علمی، تنها کلیدواژه‌های نویسنده به عنوان کلیدواژه‌های تخصیص داده شده به یک سند علمی در آنها در نظر گرفته شده است. این در حالی است که در بسیاری از پژوهش‌های انجام شده در زبان انگلیسی، مجموعه داده‌های استاندارد و متعددی برای این منظور وجود دارد که در اغلب پژوهش‌ها از آنها استفاده می‌شود. بنابراین در این طرح پژوهشی، مجموعه داده‌ای از اسناد علمی (پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها) گنج به همراه کلیدواژه‌های مرتبط با آنها ایجاد می‌شود. مدارک نمایه شده در گنج، می‌تواند منبعی غنی برای ساخت مجموعه داده برای مساله استخراج کلیدواژه از مستندات علمی فارسی باشد. لیکن کلیدواژه‌های تخصیص داده شده به هر مدرک در فرایند نمایه‌سازی اغلب محدود هستند و حتی در برخی از موارد به دلیل محدودیت‌های موجود در فرایند نمایه‌سازی، کامل نیستند. علاوه بر آن، مشخص نیست که هر کلیدواژه تخصیص داده شده به هر مدرک تا چه میزان به آن مدرک مرتبط است. در فرایند ایجاد مجموعه داده در این طرح، ابتدا از مجموعه‌ای از اسناد پایگاه گنج که کلیدواژه‌های تخصصی نمایه‌ساز و نویسنده را دارند استفاده شده است. سپس براساس فرایندی ماشینی مجموعه کلیدواژه وسیع‌تری، به عنوان کلیدواژه‌های کاندید برای هر سند در نظر گرفته شده و در انتها نیز متخصصین نمایه‌ساز، با بررسی مجدد هر سند و کلیدواژه‌های کاندید، کلیدواژه‌های تخصصی مناسب را از بین آنها انتخاب کرده‌اند. در

نهایت ۲۸۳۸ داده در چهار حوزه موضوعی فنی و مهندسی، علوم انسانی، علوم و علوم کاربردی، و هنر در مجموعه داده قرار گرفته‌اند که هر یک به طور متوسط دارای ۱۰ کلیدواژه هستند. در انتها نیز پیشنهادهایی برای چگونگی بهره‌برداری از مجموعه داده استاندارد توسط جامعه علمی و انتشار آن ارائه شده است.

استخراج فراداده در پارساها با رویکرد الگوریتم‌های دسته‌بندی

فراداده داده‌ای است که اطلاعاتی درباره‌ی داده‌ای دیگر ارائه می‌دهد. عنوان، نام دانشگاه، رشته تحصیلی، نام دانشجو، استاد راهنما، چکیده و کلمات کلیدی را می‌توان از مهم‌ترین فراداده‌های پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها) نام برد. از آنجاییکه فراداده‌ها در بازیابی اطلاعات نقش منحصر به فردی را ایفا می‌نمایند، استخراج صحیح و ذخیره آن‌ها در سامانه‌های بازیابی اطلاعات حائز اهمیت است. با توجه به حجم بالای متون علمی و سرعت پایین کنترل دستی فراداده در سامانه ثبت پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، همواره نمایه‌سازی پارساهای دریافتی عقب‌تر از پارساهای دریافتی بوده و در نتیجه نمایش اطلاعات در سامانه گنج ایرانداک به روز نیست. با توجه به این مساله، افزایش سرعت کنترل فراداده‌ها از موارد اولویت‌دار سامانه ثبت است. هدف اصلی این طرح پژوهشی طراحی الگوریتمی است که بتواند فراداده‌ها را از متن کامل پارساها استخراج نماید. چنین الگوریتمی می‌تواند با بررسی سیستمی و هوشمند فراداده‌های پارساها، سرعت نمایه‌سازی پارساها در پایگاه ثبت را افزایش داده و منجر به به‌روزرشدن پایگاه گنج گردد. برای انجام این مهم پس از پیش‌پردازش‌های رایج مانند نرمال‌سازی متن، حذف ایست‌واژه‌ها و قطعه‌بندی در پردازش زبان فارسی، از هر پاراگراف ویژگی‌های ساختاری و زبانی استخراج می‌گردد. استخراج ویژگی باید به گونه‌ای طراحی گردد که فراداده‌های متفاوت قابل تمیز دادن از هم باشند. در مرحله بعد با استفاده روش‌های هوشمند دسته‌بندی چند کلاسه، روش پیشنهادی آموزش داده می‌شود. در این طرح پژوهشی برای مکاشفه بهتر و دستیابی به مقادیر بهینه دسته‌بند از الگوریتم‌های فرامکاشفه‌ای استفاده خواهد شد. ارزیابی روش پیشنهادی نشان می‌دهد در بسیاری از اقلام اطلاعاتی فراداده استخراج هوشمند و خودکار کارا بوده و امکان عملیاتی شدن ایده وجود دارد.

طراحی و پیاده‌سازی افزونه پیش‌بینی جایگاه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری در نظام‌های فراگیر و موضوعی رتبه‌بندی جهانی و پیشنهاد راهکار برای سامانه جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)

امروزه دانشگاه‌ها با توجه به جایگاه محوری شان در رفع نیازمندی‌های ملی و فراملی، نقش حیاتی در توسعه کشورها دارند. در دهه‌های اخیر رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی رشد قابل توجهی داشته است و دولت‌ها، دانشگاه‌ها، دانشجویان و حتی سازمان‌هایی که با نهادهای دانشگاهی ارتباط ندارند جهت تبلیغات، به مسئله رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی پرداخته‌اند. به همین منظور نظام‌های رتبه‌بندی مختلف با شاخص‌های متفاوت در سراسر جهان ارائه شده است که به شکل ملی و بین‌المللی دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی را رتبه‌بندی می‌نماید. سامانه جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) که توسط پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران پیاده‌سازی شده است گزارشی از دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی داخل کشور را براساس شاخص‌های کلیدی جهانی ارائه می‌کند. گزارش‌های ارائه شده توسط نما تنها جنبه توصیفی دارند و تحلیلی بر روی داده‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌ها ارائه نمی‌دهند. از طرفی پیش‌بینی کردن آینده براساس داده‌های گذشته و حال، فرآیند بسیاری مهمی در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری است. مراکزی که بتوانند

بهترین راه و عملی‌ترین شیوه، جهت رسیدن به هدف‌ها را با حداقل خطا پیش‌بینی نمایند، می‌توانند در آینده موفق‌تر باشند. بر این اساس، پیش‌بینی جایگاه دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی ضروری به نظر می‌رسد زیرا می‌تواند بر عواملی مانند رقابت برای جذب دانشجویان برتر، تجاری‌سازی، تأمین و جذب بودجه‌های پژوهشی و عواملی از این دست تأثیرگذار باشد. مؤسسه‌های آموزش عالی برای آنکه بتوانند برنامه‌های درستی در آینده داشته باشند و جایگاه خود در نظام‌های رتبه‌بندی را بهبود بخشند به ابزاری نیاز دارند که بتواند جایگاه آن‌ها را در این نظام‌ها پیش‌بینی کند. هدف از این پژوهش، طراحی و پیاده‌سازی افزونه‌ای برای سامانه نما جهت پیش‌بینی جایگاه دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی داخل کشور در آینده است. این افزونه براساس نتایج شاخص‌های رتبه‌بندی گذشته، جایگاه دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی داخل کشور را پیش‌بینی می‌نماید. نتایج این پیش‌بینی‌ها می‌تواند وضعیت دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی را در آینده گزارش دهد و تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران را در جهت ارائه استراتژی‌های بهینه هدایت نماید. نتایج این پیاده‌سازی می‌تواند تحلیلی مناسب بر داده‌های سامانه نما برای تصمیم‌گیری‌های آینده ارائه دهد.

ارائه الگوی کاربست داده‌های رسانه‌های اجتماعی در سیاستگذاری علم و فناوری

یکی از بهترین فرصت‌های شناخت و درک افکار عمومی به منظور بهره‌گیری در فرایند سیاست‌گذاری، رسانه‌های اجتماعی هستند. این رسانه‌ها یک فرصت بزرگ برای دولت‌ها ایجاد میکنند تا در مورد شهروندان یاد بگیرند و به طور موثر با آنها ارتباط برقرار کنند. اگر دولت‌ها بخواهند از فرصت مشارکت کاربران در رسانه‌های اجتماعی بهره‌برداری کنند، پایش رسانه‌های اجتماعی، یا بطور کلی نظارت اجتماعی از طریق رسانه‌های اجتماعی یکی از بهترین راه‌ها است. سیاستگذاران علم و فناوری در ایران به عنوان بخشی از سیاستگذاری عمومی، تاکنون به طور سیستماتیک از داده‌های رسانه‌های اجتماعی در فرایند سیاستگذاری علم و فناوری استفاده نکرده‌اند. این عدم حضور دیدگاه‌های کاربران رسانه‌های اجتماعی که نسبت به موضوعات سیاستی در حوزه علم و فناوری حساس هستند می‌تواند فرایند تدوین، اجرا و ارزیابی سیاست‌ها را در آینده با چالش مواجه سازد. چرا که دیدگاه‌های این کاربران با ارائه دانش زمینه‌ای نسبت به مشکلات حوزه علم و فناوری می‌تواند مسیر سیاستگذاری و اجرای آن را تسهیل نماید. از این رو در این پژوهش شیوه کاربست داده‌های کاربران رسانه‌های اجتماعی در فرایند سیاستگذاری علم و فناوری مورد نظر بوده است. از آنجا که این سوال که داده‌های رسانه‌های اجتماعی چگونه می‌تواند در فرایند سیاستگذاری علم و فناوری دخیل شود؟ تاکنون پاسخ روشنی نیافته است، در این پژوهش، به دنبال پاسخ به این سوال بوده‌ایم که چگونه می‌توان از داده‌های رسانه‌های اجتماعی در سیاستگذاری علم و فناوری استفاده کرد؟ بدین منظور پژوهشگر در مرحله اول، به دنبال تبیین موضوع استفاده از داده‌های رسانه‌های اجتماعی به عنوان بخشی از شواهد معتبر، در فرایند سیاستگذاری علم و فناوری بوده است. سپس شناسایی تحلیل‌های مناسب جهت استخراج دانش از داده‌های رسانه اجتماعی توئیت، متناسب با نیازهای سیاستگذار علم و فناوری مد نظر بوده است. شناسایی رفتار غالب کاربرانی که توئیت شواهد منتشر می‌کنند و همچنین شناسایی قطبیت توئیت‌های منتشر شده، از جمله این تحلیل‌ها بوده است. سپس الگوی مناسب کاربست داده‌های رسانه‌های اجتماعی در سیاستگذاری علم و فناوری ارائه شده است. این الگو با داده‌های ۶ ماهه کلیه کاربران فارسی زبان توئیت که با موضوع سیاستگذاری علم و فناوری توئیت منتشر کرده‌اند، آزمون شده و نتایج آن ارائه شده است.

طراحی مدل کسب و کار سامانه‌ها و خدمات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) در

سطوح پنج‌گانه مأموریتی

هدف وجودی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) به عنوان یک مؤسسه پژوهشی بر ایجاد ارزشها و تأثیرات اجتماعی استوار است، اما در کنار این هدف، تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی و ارزش آفرینی تجاری از اهداف مهم دیگری است که این مؤسسه باید به دنبال آن باشد. در این پژوهش مبتنی بر پژوهش پایه خدمتگزار (۱۳۹۸) طراحی مدل کسب و کار سامانه‌ها و خدمات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) در سطوح پنج‌گانه مأموریتی (شامل ۱- پژوهش، ۲- آموزش، ۳- مدیریت اطلاعات علمی و فناوری، ۴- پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری، و ۵- همکاری و هماهنگی) هدفگذاری شد. به منظور دستیابی به این هدف اجرای سه گام اصلی در ایرنداک مدنظر قرار گرفت. در گام اول، با انتخاب ۲۰ سامانه‌ها و خدمات اصلی ایرنداک مبتنی بر مطالعه اسناد و اعلام نظر مقام ارشد پژوهشگاه، استخراج اولیه مدل کسب و کار سامانه‌ها و خدمات منتخب ایرنداک با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه تکمیلی استخراج، و اعتبار آنها با استفاده از دو روش سه‌سویه‌سازی روش و بررسی‌کننده بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. در گام دوم، مبتنی بر اسناد پایه سازمانی و مدل‌های کسب و کار استخراج شده سامانه‌ها و خدمات ایرنداک در گام نخست، ضمن نگاشت بین سامانه‌ها / خدمات ایرنداک و هر کدام از مأموریت‌های پنجگانه کلیدی ایرنداک، و تحلیل محتوای مدل‌های کسب و کار منطبق با هر مأموریت، مدل کسب و کار در هر مأموریت استخراج و سپس اعتبارسنجی شد. در گام سوم نیز به منظور دستیابی به مدل کسب و کار فراگیر ایرنداک، مبتنی بر مدل‌های کسب و کار استخراج شده سامانه‌ها و خدمات و همچنین مدل‌های کسب و کار مأموریت‌های پنجگانه کلیدی ایرنداک، با انجام تحلیل محتوا و سه‌سویه‌سازی بررسی‌کننده به عنوان روش اعتباریابی، مدل کسب و کار فراگیر ایرنداک استخراج و ارائه شد. در انتها نیز مبتنی بر یافته‌های پژوهش، تحلیلی در خصوص مدل کسب و کار پژوهشگاه در سطوح سه‌گانه ارائه و مبتنی بر آنها پیشنهادهایی ارائه شده است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند به منظور گسترش تجاری‌سازی محصولات و خدمات ایرنداک مورد استفاده مدیران و سیاست‌گذاران آن قرار گیرد.

بررسی فعالیت علمی پژوهشگران حوزه آی‌متریکس در شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت و

تأثیرگذاری آن در پایگاه استنادی گوگل اسکالر

در این پژوهش که با هدف اصلی بررسی فعالیت علمی پژوهشگران حوزه آی‌متریکس در شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت و تأثیرگذاری آن در پایگاه استنادی گوگل اسکالر انجام شد، پس از گردآوری و تعیین پراستنادترین مقالات منتشر شده در حوزه آی‌متریکس نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس در یک بازه زمانی ده‌ساله (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ میلادی)، کار شناسایی نویسندگان این مقالات که در شبکه اجتماعی ریسرچ گیت عضو بوده و همچنین در گوگل اسکالر نیز دارای پروفایل هستند، انجام شد. برای این منظور تمامی مقالات منتشرشده در دو مجله هسته حوزه آی‌متریکس یعنی Scientometrics و Journal of informetrics در بازه زمانی فوق از پایگاه اسکوپوس استخراج و اطلاعات کتابشناختی این مدارک در قالب یک فایل صفحه گسترده ذخیره‌سازی شد. در ادامه و در گام دوم پژوهش، رابطه سنج‌های جایگزین نویسندگان عضو شبکه فوق، با شاخص‌های بهره‌وری همین نویسندگان در نظام گوگل اسکالر مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های مربوط به متغیرهای مورد بررسی (برگرفته از شبکه ریسرچ گیت و نظام گوگل اسکالر) با استفاده از آزمون‌های همبستگی مناسب و روش رگرسیون چندگانه به کمک نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت. همچنین توانایی پیش‌بینی شاخص‌های بهره‌وری

پژوهشگران در نظام گویگل اسکالر از طریق سنج‌های جایگزین شبکه اجتماعی ریسرچ گیت بررسی شد. یافته‌ها نشان داد با توجه به پایین بودن میزان ضریب همبستگی بین متغیرها، بین سنج‌های جایگزین پژوهشگران عضو شبکه ریسرچ گیت و شاخص‌های و نیز شاخص i10 همین پژوهشگران در پایگاه گویگل اسکالر، رابطه چندانی وجود ندارد. همچنین یافته‌های تحلیل رگرسیون نشان داد که مدل رگرسیونی پیش‌بینی شاخص‌های بهره‌وری نظام گویگل اسکالر از طریق سنج‌های شبکه ریسرچ گیت معنادار است ولی با توجه به کوچک بودن ضرایب محاسبه شده در تحلیل رگرسیون، رابطه قابل توجهی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل وجود ندارد و سنج‌های جایگزین ریسرچ گیت توانایی لازم را برای پیش‌بینی تغییرات شاخص‌های بهره‌وری در نظام گویگل اسکالر ندارند. با این وجود در بین سنج‌های ریسرچ گیت، به ترتیب متغیرهای خواندن، امتیاز استنادات و امتیاز آرچی به میزان ناچیزی توانایی پیش‌بینی شاخص‌های و را دارند. هر چند در این پژوهش افزایش میزان سنج‌های جایگزین شبکه ریسرچ گیت منجر به افزایش شاخص‌های و i10 پژوهشگران برتر حوزه آی‌تریپکس در نظام گویگل اسکالر نشد، اما ضروری است که سیاست‌گذاران توسعه دانش با ایجاد زیرساخت‌های فنی لازم در جهت طراحی شبکه‌های اجتماعی علمی با امنیت بالا تلاش نمایند تا امکان حضور هر چه بیشتر پژوهشگران هم‌رشته و با تخصص‌های مرتبط فراهم شود. با انجام پژوهش‌های مشابه در سایر حوزه‌های موضوعی، در بازه‌های زمانی مختلف و با استفاده از داده‌های برگرفته از سایر پایگاه‌های اطلاعاتی و مقایسه نتایج آنها با نتایج پژوهش حاضر، می‌توان میزان تأثیر اشتراک دانش در شبکه‌های اجتماعی علمی بر شاخص‌های بهره‌وری پژوهشگران را مورد تحلیل و بررسی مجدد قرار داد.

تدوین برنامه درسی و محتوای آموزشی اخلاق پژوهش

در پژوهش در حوزه‌های مختلف علمی از اهمیت به سزایی برخوردار است. این طرح پژوهشی برنامه آموزشی اخلاق در پژوهش را در چارچوب سواد اخلاقی ارائه و معرفی می‌کند. سواد اخلاقی و مؤلفه‌های اساسی آن می‌تواند نقش مهمی در پیشبرد اهداف آموزشی اخلاق در پژوهش ایفا کند. بر این اساس، ابتدا به طراحی و تدوین برنامه درسی و سرفصل‌های آموزشی اخلاق در پژوهش پرداخته شده است. سپس، در چارچوب این برنامه درسی، محتوای آموزشی اخلاق در پژوهش تهیه و گردآوری شده است. این پژوهش در دو مرحله با روش‌های تحقیق متمایزی به انجام رسیده است: در مرحله اول، با استفاده از روش دلفی و برگزاری پلن تخصصی، برنامه درسی و سرفصل‌های آموزش اخلاق در پژوهش طراحی و تدوین شد. در مرحله دوم و در چارچوب تحقیقات کتابخانه‌ای، محتوای آموزشی متناسب با برنامه درسی مذکور تهیه و گردآوری شد.

طراحی یک روش برای برچسب زدن تصاویر استخراج شده از پارساهای موجود در پایگاه اطلاعات

علمی ایران (گنج)

در این طرح پژوهشی یک روش جدید برای برچسب‌گذاری تصاویر موجود در متون علمی فارسی معرفی می‌شود. در اسناد علمی، تصاویر حاوی اطلاعات مهمی هستند و در بسیاری از موارد با بررسی آنها به نتایجی می‌توان به ایده اصلی و یا نتایج مهم مقاله علمی پی برد بدون اینکه لازم باشد کل مقاله را مطالعه کرد. به دلیل رشد روزافزون داده‌های تصویری، بسیاری از موتورهای جستجوگر مستندات علمی، به دنبال فراهم کردن امکان بازیابی تصاویر از پایگاه اطلاعاتی خود هستند، به طوری

که کاربر با وارد کردن یک جستجو، علاوه بر متن مقالات بتواند به تصاویر مربوط به آن جستجو نیز دسترسی پیدا کند. هم اکنون در پایگاه اطلاعاتی گنج، که حاوی حجم زیادی از مستندات علمی و پایان‌نامه‌ها و رساله‌های فارسی کشور است، امکان جستجو بر اساس یک عبارت متنی و بازایی و نمایش نتایج جستجو در قالب فراداده‌های متنی (عنوان، چکیده، پدیدآور، سال انتشار) وجود دارد. لیکن تصاویر موجود در اسناد «گنج» بازایی نمی‌شود. فراهم کردن چنین امکانی در «گنج» به‌عنوان یک ارزش افزوده می‌تواند آن را از موتورهای جست‌وجوی مشابه متمایز سازد. برای بازایی تصاویر نیاز است که برچسب‌های توصیف‌کننده‌ای برای هر تصویر استخراج شود. موتور جستجو با استفاده از این برچسب‌ها می‌تواند تصاویری را بازایی کند که کلمات جستجو شده در لیست برچسب‌های آنها وجود دارد. در اینجا برای استخراج برچسب تصویر از متن سندی که تصویر به آن تعلق دارد استفاده شده است. زیرنویس و قسمتی از متن سند که در آن، به تصویر مورد نظر اشاره شده است در نظر گرفته می‌شود. عبارات اسمی در متن با استفاده از پنج روش متفاوت؛ فراوانی عبارات در سند، معکوس فراوانی سند، فراوانی کلمه-معکوس فراوانی سند، شباهت کسینوسی عبارات با زیرنویس و ترکیب روش فراوانی کلمه-معکوس فراوانی سند و شباهت کسینوسی با زیرنویس، رتبه‌بندی می‌شوند. برچسب‌های انتخابی برای تصویر در هر روش، عبارات اسمی با رتبه بالاتر در آن روش است. روش‌های معرفی شده با استفاده از داده آزمایشی از گنج، ارزیابی می‌شوند. طبق نتایج بدست آمده بر روی داده آزمایشی در این تحقیق، روش فراوانی کلمه-معکوس فراوانی سند با معیار F_1 ، ۳۸٪ بهترین روش برای برچسب زدن تصاویر و پس از آن ترکیب روش فراوانی کلمه-معکوس فراوانی سند و شباهت کسینوسی با زیرنویس با معیار F_1 ، ۳۶٪ قرار دارد. از آنجاییکه در مواردی زیرنویس تصاویر توصیف کاملی از تصاویر نمی‌دهد، با در نظر گرفتن شباهت کسینوسی با زیرنویس تصاویر، معیار F_1 کاهش می‌یابد.

ارایه راهکارهایی برای بهبود پشتیبانی فنی از مشتریان سامانه‌های پرکاربرد پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

شناسایی وضعیت موجود پشتیبانی فنی از کاربرانی که از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد (ثبت)، سامانه پیشینه پژوهش، و سامانه همانندجو پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) استفاده می‌کنند به منظور ارایه راهکارهایی برای بهبود آن از نیازهای اساسی ایرانداک برای حفظ کاربران از راه ارایه خدمات پشتیبانی فنی هم‌سطح سازمان‌های پیش‌رو در حوزه فناوری اطلاعات در کشور است. این چهار سامانه از پرکاربردترین و مهم‌ترین سامانه‌های ایرانداک در ارایه خدمت به جامعه علمی و به ویژه جامعه دانشگاهی کشور است و کاربران بسیاری خدمات این سامانه‌ها را مورد استفاده قرار می‌دهند. اطلاعات موجود نشان می‌دهد ایرانداک نیازمند بکارگیری روش‌های کارآمدتری برای ارایه خدمات پشتیبانی فنی به کاربران این سامانه‌ها است. این پژوهش با بررسی و مستندسازی روش‌های موجود پشتیبانی کاربران، راهکارهایی را برای بهبود خدمات پشتیبانی کرده است.

سایه‌نویسی متون دانشگاهی از منظر حقوق مالکیت فکری و نقش ایرانداک در ارتباط با آن

سایه‌نویسی رفتار تازه و جدیدی نیست و چه در ایران و چه در جهان، سابقه‌ای طولانی دارد؛ اما توجه به آن به‌عنوان یک مشکل، به‌ویژه در سطح دانشگاهی و پزشکی به قرن اخیر بر می‌گردد؛ زیرا گسترش این امر، اعتبار متون علمی و نیز اعتبار مدارک دانشگاهی و دانشگاهیان را با پرسشی بزرگ روبه‌رو کرد. در این پژوهش، در کنار بررسی مفهوم عرفی و حقوقی

سایه‌نویسی به این موضوع پرداخته شده که آیا یک نفر می‌تواند برای ایجاد یک اثر به خدمت گرفته شود؛ آن‌هم با این هدف که اثر او متعلق به کسی باشد که حق‌الزحمه یا اجرت می‌پردازد، به گونه‌ای که شخص اخیر، مالک حقوق مادی و معنوی اثر باشد. البته این رفتار مدت‌هاست که به‌ویژه در میان اهل سیاست دیده می‌شود و به نوعی به یک امر متعارف تبدیل شده، چنان‌که آشکارا متون سخنرانی‌ها یا پیام‌های آنان را دیگرانی که گاه هویتشان بر همه آشکار است، می‌نویسند.

شناسایی ویژگی‌های نحوی زبان علم در مدارک علمی فارسی

زبان فارسی نیز همانند دیگر زبان‌ها به گونه‌های اجتماعی متفاوتی تقسیم می‌شود. این گونه‌ها تابع متغیرهای سن و جنسیت و حرفه و جایگاه اجتماعی گویشوران در جامعه زبانی است. زبان علم یکی از گونه‌های اجتماعی زبان فارسی است که طبقات تحصیل کرده در مجامع و بافت‌های علمی آن را به کار می‌بندند. در این پژوهش ویژگی‌های نحوی بخشی از مدارک علمی فارسی در رشته‌های زبان‌شناسی و زمین‌شناسی و شیمی استخراج شده است. هدف از انجام این پژوهش عرضه تصویری کلی از ویژگی‌های نحوی زبان علم فارسی بوده است. بدین معنی که انواع جملات -جمله ساده و جمله مرکب- و انواع وجه یعنی وجه خبری و وجه التزامی (حال التزامی و گذشته التزامی) و وجه امری و زمان‌های افعال (حال ساده، ماضی نقلی، ماضی بعید، ماضی استمراری، آینده، ماضی ساده) و ساخت‌های نحوی نظیر ساخت مجهول و معلوم از متون مورد بررسی استخراج و آمار آنها عرضه و محتوای آنها تحلیل شده است. برای شناسایی ویژگی‌های نحوی زبان علم پیرامون ۹۰ مقاله در نشریه‌های علمی -پژوهشی در دو حوزه علمی (علوم انسانی و علوم پایه) و سه رشته دانشگاهی (زبان‌شناسی، زمین‌شناسی، و شیمی) به شکل هدف‌مند نمونه‌گیری شدند. این مقاله‌ها به شکل متن وارد نرم‌افزار «کیو.دی.ای. ماینر لایت»، مطالعه، و کدگذاری شدند. روی هم، پیرامون ۱۴۰۰ کد از این آثار استخراج و تحلیل شدند. یافته‌های پژوهش نشان دادند که از ویژگی‌های نحوی غالب مشترک زبان علم فارسی استفاده از وجه اخباری و زمان حال ساده و ماضی نقلی و گذشته ساده و جملات ساده و وجه مجهول بوده است. وجه اخباری با ۳۷۷ کد و زمان حال ساده با ۳۲۵ کد بیشترین فراوانی را در فرایند کدگذاری به خود اختصاص دادند. این پژوهش می‌تواند در آموزش زبان علم به کار مدرسان و مؤسسه‌های آموزشی آید. افزون بر این، نهادهایی همانند فرهنگستان زبان و ادب فارسی در سیاست‌گذاری‌هایشان می‌توانند از این یافته‌ها بهره‌برند. یافته‌های این پژوهش در زبان‌شناسی رایانشی نیز کاربرد دارد.

پیشنهاد همکاری پژوهشی با استفاده از روش‌های تحلیل شبکه و الگوریتم‌های پیش‌بینی یال و تکمیل

گراف: مورد کاوی شبکه همکاری‌های پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

هدف از انجام این پژوهش ارائه روشی برای پیشنهاد همکاری‌های پژوهشی بر پایه روش‌های تحلیل شبکه و الگوریتم‌های پیش‌بینی یال و تکمیل گراف است. در این پژوهش با بهره‌برداری از روش‌های کمی تحلیل شبکه، در ابتدا برون‌دادهای پژوهشی پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) استخراج شدند و شبکه همکاری‌های پژوهشی آنان ترسیم شد. داده‌های ورودی مورد نیاز برای انجام این پژوهش اطلاعات کتابشناختی برون‌دادهای پژوهشی پژوهشی ایرانداک به شکل گزارش طرح پژوهشی، کتاب، و مقاله علمی بودند. برای تحلیل شبکه همکاری از سنجه‌هایی همانند، درجه، مرکزیت، و چگالی بهره‌برداری شد و برای پیش‌بینی پیوند نیز الگوریتم‌های «ادمیک - آدار»، «ضریب جاکارد»، «تخصیص منابع»، و

«پوست ترجیحی» در محیط «پایتون» پیاده‌سازی شدند. یافته‌ها نشان می‌دهند که روند برون‌دادهای پژوهشی ایرنداک افزایشی بوده است. همچنین، همکاری پدیدآوران ایرنداک در بخش مقاله‌های علمی بیش از دو بخش دیگر، یعنی گزارش طرح‌های پژوهشی، و کتاب‌ها بوده است. اگرچه خوشه‌های همکاری میان پژوهشگران ایرنداک به خوبی شکل گرفته است، ولی همکاری ایرنداک در سطح بین‌مؤسسه‌ای با مؤسسه‌های دیگر چندان پررنگ نیست. البته همکاری‌ها در سطح ملی بالا هستند، ولی در سطح جهانی شمار آثار مشترک بسیار پایین ارزیابی می‌شوند. سرانجام، پیش‌بینی پیوند برای شبکه‌های همکاری ایرنداک نشان داد که در شبکه هم‌نویسندگی مقاله‌های علمی، بیش از ۹۶ هزار پیوند جدید می‌تواند ساخته شوند، که هنوز وجود ندارد. از آنجا که خروجی‌های هر یک از روش‌های پیش‌بینی پیوند متفاوت هستند، بسته به راهبردی که ایرنداک برای همکاری بر می‌گزیند، می‌تواند خروجی پیش‌بینی یکی از روش‌ها را به کار برد.

تحلیل عرضه و تقاضای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های حوزه انرژی در پایگاه گنج

نیاز روزافزون به استفاده از انرژی و گسترش علم و فناوری و تعامل و ارتباط بین پژوهشگران و صنعت موجب شده است تا از یک‌سو شاهد تعدد و گوناگونی پژوهش‌های صورت پذیرفته در حوزه انرژی باشیم و از سوی دیگر با تنوع نیازها و تقاضاهای پژوهشی این حوزه مواجه شویم. به‌منظور مدیریت نظام پژوهش این حوزه، داشتن شناخت کافی نسبت به تقاضاها و نیازهای پژوهشی و توانمندی‌ها و منابع پژوهشی موجود در زمینه انرژی ضروری است. این پژوهش درصدد است راهکار مناسبی را مبتنی بر تحلیل محتوای پژوهش‌های موجود و تقاضاهای جامعه پژوهش در حوزه انرژی و از طریق کاربست تکنیک‌های متن‌کاوی و پردازش زبان طبیعی و تحلیل رفتار جویشرگی کاربران ارائه نماید که از طریق آن کاستی‌های پژوهشی به‌صورت مستقل از نظر خبرگان و در فرایندی رایانشی شناسایی شود. برای این منظور منابع پژوهشی موجود در پایگاه ایرنداک و نیز جستجوهای صورت پذیرفته توسط کاربران این پایگاه به عنوان داده‌های پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. فرایند پژوهش موجب شناسایی ۲۵،۹۵۳ رکورد از منابع اطلاعاتی گنج به عنوان منابع عرضه‌شده و نیز ۴۴۳،۸۹۰ از جستجوهای انجام شده به عنوان منابع تقاضا‌شده در حوزه انرژی شد و تحلیل کتابشناختی آن نشان می‌دهد که از اواخر دهه ۸۰ عرضه و تقاضای این منابع رشد زیادی داشته‌اند. تحلیل فاصله بین عرضه و تقاضا در موضوعاتی این حوزه، موقعیت هر یک از موضوعات شناسایی شده را در ماتریس عرضه و تقاضا نشان داده است. نتایج حاکی از آن است که موضوعات «محیط‌زیست» و «مدیریت انرژی» از موضوعات داغ حوزه انرژی، موضوعات «نفط» و «گاز» از موضوعات سرد حوزه انرژی، «تکنولوژی»، «اقتصاد انرژی»، «انرژی‌های تجدیدپذیر» و «برق» از موضوعات خاموش حوزه انرژی هستند و موضوع «انرژی خورشیدی» به عنوان موضوع دارای کاستی پژوهش شناسایی شد. پژوهش ارائه‌شده می‌تواند سیاست‌گذاران و مدیران پژوهشی حوزه انرژی را در اتخاذ تصمیمات کلان پژوهشی و اولویت‌بندی پژوهشی یاری رساند. همچنین به دلیل رویکرد میان‌رشته‌ای و روش تلفیقی مورد استفاده، پژوهشگران و علاقه‌مندان حوزه‌های مختلف فناوری اطلاعات، هوش مصنوعی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، سیاست‌گذاری علم و فناوری و ... می‌توانند از نتایج آن بهره‌مند شوند.

ایجاد هستی‌شناسی از اصطلاح‌نامه شیمی ایرنداک

ساماندهی دانش فنی و سازماندهی مفاهیم علمی یکی از مهم‌ترین مباحث مدیریت دانش محسوب می‌گردد. «مفهوم» به‌عنوان واحد دانش فنی تعریف شده، از مختصات معنایی یعنی اجزای دانش تشکیل شده است. بر این اساس بعد محتوایی و بیانی هر

یک از مفاهیم به عنوان دانش اصطلاح‌شناختی یک مفهوم در نظر گرفته می‌شود. به منظور ترسیم نظام مفاهیم دانش‌بنیان هر یک از رشته‌های تخصصی بایستی مفاهیم زیر رشته‌های مرتبط با آن را در یک ساختار کلی و روابط میان آن‌ها ایجاد نمود. به منظور درک و دریافت ساختار دانش فنی یک حوزه تخصصی بایستی موضوعات را در یک ساختار نظام کلان جمع‌بندی و تلفیق نمود که چنین ساختار مفهومی را هستی‌شناسی می‌نامند. برای مستندسازی مدارک علمی فنی، رده‌بندی مفاهیم علمی را به شکل ارائه نظام‌های منطقی در قالب هستی‌شناسی‌های تخصصی سازماندهی می‌کنند. هستی‌شناسی، واژگان و مفاهیم مشترک مورد استفاده برای توصیف و ارائه یک حوزه از دانش را معین می‌کند و می‌تواند مبنایی برای سازماندهی و مدیریت دانش در یک حوزه خاص باشد. با این وجود، ایجاد هستی‌شناسی بسیار زمان‌بر است. به منظور تسهیل در این امر می‌توان از منابع دیگر دانش مانند واژه‌نامه‌ها و اصطلاح‌نامه‌ها استفاده کرد. اصطلاح‌نامه به لحاظ دارا بودن اطلاعات معنایی و ساختار سلسله‌مراتبی مفاهیم و نیز روابط معنایی میان آن‌ها منبع مناسبی برای ساخت هستی‌شناسی باشد. بدین منظور برای ایجاد هستی‌شناسی شیمی از اصطلاح‌نامه شیمی که پیش از این در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات تدوین شده است، استفاده شد و مبنای ساخت هستی‌شناسی شیمی قرار گرفت. طراحی مفهومی هستی‌شناسی با استفاده از روش «مت آنتولوژی» و بر اساس مفاهیم و روابط موجود در اصطلاح‌نامه صورت گرفت. در واقع این اطلاعات از محیط اصطلاح‌نامه‌ای به نرم‌افزار پروتزه انتقال داده شد و سپس روابط معنایی آن گسترش یافته و غنی‌سازی صورت گرفت. این طرح در راستای دو طرح قبلی «طراحی هستی‌شناسی علوم پایه» و «غنی‌سازی روابط معنایی هستی‌شناسی شیمی» انجام شد که قبلاً به صورت پایلوت انجام گرفته بود و در این مرحله ۳۰۰۰ مفهوم اصطلاح‌نامه شیمی به صورت روابط معنایی هستی‌شناسی شیمی تبدیل و غنی‌سازی شد. در این پروژه متخصصین موضوعی همکار طرح با الگوبرداری از گراف‌های مفهومی آیوپاک نمودارهای گرافیک مفهومی استخراج کرده و ارائه نمودند. در ادامه طرح حاضر می‌توان روابط معنایی در مجموعه واژگان آیوپاک گلدبوک را به صورت ماشینی به آنتولوژی شیمی ایراندک اضافه نمود، که خود مستلزم طراحی و اجرای پروژه‌ای مکمل طرح کنونی می‌باشد.

ارزیابی پیکربندی امنیتی در زیرساخت شبکه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

امنیت سایبری به معنای محافظت از سیستم‌ها، شبکه‌ها، و برنامه‌ها در برابر حملات سایبری است. این حملات معمولاً با هدف دستیابی، تغییر یا از بین بردن اطلاعات حساس، اخاذی پول از کاربران، و یا وقفه در فرآیندهای سازمان انجام می‌شوند. امروزه انجام اقدامات مؤثر در زمینه امنیت سایبری چالش‌برانگیز شده است زیرا تعداد دستگاه‌ها نوعاً بیش از تعداد افراد سازمان است و مهاجمان نیز هر روز به شیوه تازه‌ای اقدام به حمله می‌کنند. بنابراین ارزیابی و تشخیص آسیب‌پذیری‌های امنیتی برای سازمان‌ها از اهمیت خاصی برخوردار گشته است. یکی از آسیب‌پذیری‌های مهم، وجود نقص امنیتی در پیکربندی زیرساخت شبکه یک سازمان است. در این پژوهش قصد داریم تا به ارزیابی پیکربندی امنیتی زیرساخت شبکه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران بپردازیم. در این راستا ابتدا با کمک کارشناسان پژوهشگاه اقدام به شناسایی دارایی‌های موجود در زیرساخت شبکه پژوهشگاه کردیم. سپس با توجه به سهم بالای تجهیزات سیسکو در سیاهه دارایی‌ها، تمرکز خود را به ارزیابی امنیتی آن‌ها معطوف ساختیم. در ادامه با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، ابعاد مختلف پیکربندی امنیتی این تجهیزات، به همراه دستورات مورد نیاز برای بررسی و اصلاح پیکربندی‌ها را استخراج کردیم و در قالب چک‌لیستی برای ارزیابی پیکربندی امنیتی تجهیزات

شبکه ارائه دادیم. در ادامه و با همکاری کارشناسان شبکه، تجهیزات مدنظر را با استفاده از چک‌لیست طراحی شده ارزیابی کردیم. نتایج این بررسی حاکی از وضعیت مناسب پیکربندی امنیتی در زیرساخت شبکه پژوهشگاه است.

تحلیل ابزارهای سیاستی حمایت از تحقیق و توسعه در نظام علم، فناوری و نوآوری ایران

سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه (R&D) عامل اصلی در ایجاد نوآوری و رشد اقتصادی است. دولت‌ها در سراسر جهان از ابزارهای مختلف سیاستی برای ارتقاء تحقیق و توسعه استفاده می‌کنند. با توجه به اهمیت ابزارهای سیاستی در ارتقا تحقیق و توسعه در کشور، این مقاله به بررسی ابزارهای سیاستی حمایت از تحقیق و توسعه در قوانین می‌پردازد. روش پژوهش حاضر، تحلیل محتوای کیفی است. برای انجام این پژوهش نخست چارچوب ارزیابی، استخراج و بر اساس مؤلفه‌های آن، مبادرت به تحلیل محتوا شده است. در این پژوهش در ابتدا منطق و ویژگی‌های طراحی ابزارهای سیاستی حمایت از تحقیق و توسعه مورد بررسی قرار داده سپس ظرفیت‌ها و خلاءهای سیاستی ابزارهای سیاستی در قوانین و مقررات در ایران مورد بررسی قرار می‌دهد. با توجه به اهمیت شکست‌های سیستمی مانند شکست تعامل و شکست در قابلیت در موفقیت یا عدم موفقیت سیاستها، ابزارهای سیاستی را از نظر در نظر گرفتن این شکستها در طراحی آنها مورد تحلیل قرار می‌دهیم. در این پژوهش، در کل، ۱۲ ماده قانونی بررسی شدند. طبق یافته‌ها، از این میان ۸ ماده از تحقیق و توسعه در بخش خصوصی حمایت می‌کنند. ۴ ماده به تحقیق و توسعه در بخش دولتی اختصاص دارند. از میان ابزارهای حمایتی معرفی شده در این پژوهش ابزارهای مانند کسر فوق العاده هزینه، استهلاك تسريع شده، تخفيف بيمه کارکنان، مشارکت عمومی و خصوصی در قوانین کشور ما وجود ندارد. بعلاوه اینکه تقریباً در طراحی هیچ یک از ابزارهای طراحی شده برای حمایت از تحقیق و توسعه دو شکست تعامل و قابلیت را در نظر گرفته نشده است. رسیدن به چنین نتیجه‌ای، ضرورت طراحی یک بسته سیاستی جامع و اختصاصی برای تحقیق و توسعه، را توجیه می‌کند. بازطراحی قوانین در زمینه حمایت از تحقیق و توسعه به صورتی که شکست‌های تعامل و شکست قابلیت در طراحی آنها در نظر گرفته شود می‌تواند فرصتی را برای افزایش تحقیق و توسعه در صنایع کشور ایجاد کند که در ادامه به نوآوری و رشد اقتصادی منجر شود.

ارایه الگوی تحلیل استنادی خودکار پایان‌نامه‌ها و رساله‌های پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، یکی از مهمترین سامانه‌های ارائه‌کننده خدمات مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایران است. اکنون بیشترین داده‌های روزآمد گنج از پایان‌نامه‌ها و رساله‌هاست (پاراساها) و تمرکز گنج بر روی گردآوری، سازماندهی و اشاعه و دسترسی به اطلاعات پاراساهاست. گنج همچون پایگاه‌هایی مانند اسکوپوس و ابزارهایی مانند سایول دارای داده‌های تحلیل‌های استنادی است ولی این داده‌ها تاکنون به کار گرفته نشده است. مطالعه حاضر با هدف تعیین ابعاد تحلیل استنادی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در مطالعات انجام شده، تعیین نحوه ارائه گزارشات تحلیل استنادی و بازنمایی پاراساها بر روی سامانه گنج و در نهایت ارائه الگوی تحلیل استنادی پاراساهای پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) انجام شد. پژوهش حاضر به روش آمیخته از پیمایش متون و بررسی نمونه‌های موردی است و چارچوب بدست آمده با نظر متخصصان تکمیل شد. ساختار الگوی به دست آمده شامل دو لایه خلاصه و تفصیلی است. در لایه خلاصه فهرست پاراساها، فهرست سایرمنابع مورد استناد، امکان محدود کردن نتایج، ارائه اطلاعات آماری، تحلیل استنادی با جزئیات بیشتر و دریافت و استخراج اطلاعات ارائه شده است و در لایه تفصیلی افزون بر آن، لیست مؤسسات همکار برتر، شاخص‌های عملکرد بالا، نویسندگان و مؤسسات دیده

شده است. همچنین انواع روش‌های بازنمون اطلاعات گزارش‌های تحلیل استنادی در گنج شامل: نقشه، توصیف، نمایش دایره‌ای، ماتریس، جدول، نمودار (خطی، دایره‌ای، میله‌ای) می‌باشد. یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند به ایجاد و پیاده‌سازی تحلیل استنادی در گنج کمک نماید و به کار سیاست‌گذاران، پژوهشگران و متخصصان علوم اطلاعات بیايد.

ارائه چارچوب ارزیابی شرکت‌های تحول‌آفرین در حوزه فناوری اطلاعات

در عصر حاضر سازمان‌ها و شرکت‌های کوچک، متوسط و بزرگ به‌صورت فزاینده‌ای با محیط‌های پویا و در حال تغییر مواجه هستند که برای ماندگاری و پویایی خود مجبور هستند، با تغییرات محیطی خود را سازگار نمایند. به بیان دیگر تحولات علمی، اجتماعی، فرهنگی و فناورانه باعث می‌شود تا شرکت‌ها افزون بر هماهنگی با تحولات جامعه امروزی، مسیر تغییرات و دگرگونی‌ها را پیش‌بینی کرده و حتی بتوانند تحول‌آفرین باشند. از این‌رو در همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات از دوره پنجم، جایزه‌ای به عنوان «جایزه شرکت‌های تحول‌آفرین» برگزار می‌شود. هدف از این جایزه معرفی شرکت‌های تحول‌آفرین به بخش حاکمیت و مدیران عالی کشور و آگاهی‌رسانی به مدیران میانی در مورد چگونگی ایجاد تحول در حوزه‌های گوناگون با کاربست فناوری اطلاعات است. در این پژوهش قصد داریم تا با مطالعه پژوهش‌های پیشین، معیارهایی که در تحول شرکت‌ها تاثیرگذارند را شناسایی کنیم و در جلسه گروه کانونی چارچوبی برای ارزیابی جایزه شرکت‌های تحول‌آفرین تعیین نماییم. شرکت‌ها به چهار دسته نوپا، کوچک، متوسط و بزرگ تقسیم شدند و شش معیار رهبری تحول‌آفرین، نوآوری در فرایند‌ها، محصول و فناوری، نتایج مشتریان، سرمایه‌های انسانی، تاثیر اجتماعی و نتایج کلیدی عملکرد به عنوان معیارهای ارزیابی شرکت‌ها تحول‌آفرین انتخاب شدند که با استفاده از روش تجزیه و تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) گروهی اهمیت و وزن هر یک از معیارها در دسته شرکت‌ها تعیین شد و در پایان کاربردگ و فرایند ارزیابی جایزه شرکت‌های تحول‌آفرین ارائه شد.

تدوین و تبیین کدهای اخلاقی استادان راهنمای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های ایران

هدف این پژوهش تدوین کدهای اخلاقی استادان راهنما و مشاور پایان‌نامه‌ها و رساله‌هاست. فرایند رسیدن به این هدف، دارای سه گام تعیین اصول اخلاقی، استخراج چالش‌های اخلاقی، و تدوین کدهای اخلاقی راهنمایی رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها خواهد بود. بر این اساس، در فصل دوم، اصول اخلاقی دیوید راس به اضافه اصل احترام، را به‌عنوان زیربنای اخلاقی حرفه راهنمایی پژوهش معرفی و از آن در برابر مجموعه اصول مشابه دفاع خواهیم کرد. سپس در فصل سوم چالش‌های راهنمایی پژوهش را از ادبیات موضوع، پژوهش‌ها و همچنین آیین‌نامه‌های دانشگاه‌های متعدد، استخراج خواهیم کرد؛ در این فصل ده چالش اصلی به همراه نمونه‌هایی ملموس‌تر از آن‌ها را استخراج خواهیم کرد و در ادامه با نظرسنجی از ۲۵ نفر از اعضای هیئت علمی و دانشجو/ان فارغ‌التحصیلان تحصیلات تکمیلی، با حفظ حداکثر تنوع در رشته و دانشگاه، به این سوال پاسخ خواهیم داد که این چالش‌ها چه اندازه در زمینه دانشگاهی ایران نیز رخ می‌دهند. نتایج حاکی از ارتباط بالای این چالش‌ها با زمینه ایران هستند. بالا بودن میانگین برخی از چالش‌ها تصویری نگران‌کننده از چندوچون اخلاقی راهنمایی رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها در ایران را ارائه می‌کند. باتوجه به اینکه استادان و دانشجو/ان به عنوان دو ذینفع اصلی حرفه راهنمایی پژوهش در این پژوهش مشارکت داشتند امکان مقایسه چشم‌انداز اخلاقی آن‌ها با هم نیز فراهم بود. در برخی موارد، دانشجو/ان و اساتید دیدگاه‌های واگرایی نسبت به میزان اهمیت و وقوع برخی از چالش‌ها داشتند. درنهایت، در فصل چهارم، بر اساس چالش‌های به‌دست‌آمده و متناسب با

مصادیق آن‌ها، ۳۶ کد مستقل برای مجموعه چالش‌ها تدوین شده و ارتباط و جامعیت کدها با کمک یک گروه کانونی سنجیده خواهد شد.

شناسایی نیازمندی‌های طراحی داشبورد سازمانی برای پایش عملکرد پژوهشی مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی ایران در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) صدها هزار پیشینه دارد و از بزرگ‌ترین گنجینه‌های علمی کشور به شمار می‌آید. بهره‌برداری بهینه از این پایگاه می‌تواند از راه تحلیل اطلاعات و ارائه بازنمونی از عملکرد علمی و پژوهشی ذینفعان و با داشبوردهای سازمانی انجام شود. پایگاه‌هایی همانند «گنج» نیاز به داشبوردهایی دارند که مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی بتوانند از طریق آنها عملکرد علمی و پژوهشی خود را پایش و ارزیابی کنند. این پژوهش با هدف شناسایی نیازمندی‌های طراحی داشبورد سازمانی در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) انجام شد. برای دستیابی به این هدف، نخست نوشته‌های علمی و حرفه‌ای مرتبط با موضوع پژوهش مطالعه و داشبوردهای سازمانی مشابه در ایران و جهان بررسی شده‌اند و سپس، با کلیدی‌ترین کنشگران در این زمینه (همانند پژوهشگران، سیاست‌گذاران، معاونان پژوهشی، و روسای کتابخانه‌های مرکزی) مصاحبه‌هایی ترتیب داده شد و دیدگاه‌های آنها به شکلی نظام‌مند تحلیل و کدگذاری شدند. سرانجام، در یک گروه کانونی، شاخص‌ها و سنجه‌های به دست آمده اعتباریابی و نهایی شدند. یافته‌های پژوهش نشان دادند که شاخص‌های مورد توجه اعضای پنل برای پایش عملکرد در هشت دسته فراگیر مورد تأیید اعضا قرار گرفت. این هشت دسته دربرگیرنده شاخص‌های کمیت پژوهش؛ کیفیت پژوهش؛ اخلاق‌مداری؛ دگرسنجی؛ جواز؛ برونداد برگرفته؛ تجاری‌سازی؛ و نوع پژوهش بود. بر پایه دیدگاه اعضای پنل، همه شاخص‌ها و سنجه‌ها به‌جز شاخص اخلاق‌مداری و سنجه درصد همانندی (همانندجویی) در سطح عمومی می‌توانند در دسترس باشند. در شاخص اخلاق‌مداری، سنجه درصد همانندی (همانندجویی) از دیدگاه اعضای پنل به این دلیل که جنبه عمومی آن اهمیت ندارد، گزارش‌های آن لازم است در سطوح بالاتر دسترس‌پذیر باشد. در پایان نیز مدل مفهومی نیازمندی‌های طراحی داشبورد سازمانی برای این پایگاه ترسیم شد. نتایج این پژوهش می‌تواند به کار طراحان و سیاست‌گذاران پایگاه اطلاعات علمی ایران «گنج» و همچنین مدیران واسپارگاه‌های سازمانی در مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی گوناگون آید. باید توجه داشت که شاخص‌های معرفی شده در این پژوهش به خودی خود نمی‌توانند دید درست و دقیقی درباره ارزیابی مؤسسه‌ها به دست دهند و تفسیر و توضیح نتایج آنها باید در کانون توجه باشد.

توسعه رویکرد خوشه‌بندی برای پیشنهاد اسناد علمی فارسی بر مبنای داده‌های فارسی پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

سیستم‌های پیشنهاددهنده سیستم‌هایی هستند که با ارائه پیشنهاد‌های متناسب با نیاز کاربر به او در تصمیم‌گیری کمک می‌کنند. نیازهای کاربر با کمک روش‌های مختلفی نظیر بهره‌گیری از عبارت پرس‌وجوی کاربر، تحلیل سند منتخب کاربر و یا تحلیل رفتار کاربر و یا کاربران مشابه استخراج می‌شود. سیستم پیشنهاددهنده مبتنی بر دانش یا مبتنی بر محتوی یکی از انواع سیستم‌های پیشنهاددهنده است و برای توسعه آن خصوصاً در سال‌های اخیر از رویکردهای نوین نظیر یادگیری ماشین و تشخیص الگو استفاده می‌شود. خوشه‌بندی متن یکی از روش‌های بسیار پرکاربرد در یادگیری ماشین است که در آن اسناد مشابه براساس ویژگی‌های مناسب و شباهت بین اسناد خوشه‌بندی می‌شوند. لذا استخراج و انتخاب این ویژگی‌ها برای اسناد و خوشه‌بندی اسناد از جمله چالش‌های اصلی محسوب می‌شوند. همچنین، اغلب سیستم‌های پیشنهاددهنده متن و الگوریتم‌های خوشه‌بندی

برای زبان انگلیسی توسعه پیدا کرده‌اند و به راحتی برای سایر زبان‌ها، مانند زبان فارسی، قابل بکارگیری نیستند. بنابراین هدف اصلی در این طرح، توسعه و بکارگیری رویکرد خوشه‌بندی برای پیشنهاد اسناد علمی فارسی به کاربر است. برای ارزیابی رویکرد توسعه داده شده از افراد دارای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های فارسی پایگاه گنج استفاده شد. بر اساس ادبیات مربوط به خوشه‌بندی داده‌های بزرگ، سه معیار شباهت مینکوسکی، کسینوسی و آنتروپی نسبی به عنوان معیارهای فاصله یا شباهت انتخاب و با کمک این معیارها سه الگوریتم خوشه‌بندی **FCM**، **k-means** و **REFCM** در نرم‌افزار **Python** پیاده‌سازی شدند. براساس نتایج بدست آمده، الگوریتم **FCM** (فاصله کسینوسی) و **REFCM** نتایج بهتری نسبت به الگوریتم **K-means** داشتند.

ارائه برنامه عملیاتی ارتقاء و توسعه بهره‌وری در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

امروزه ارتقای بهره‌وری یکی از مهم‌ترین اهداف و راهبردهای رشد و توسعه هر سازمانی است. در برنامه‌های چهارم تا ششم توسعه کشور، تحقق حدود یک سوم از رشد اقتصادی از طریق ارتقای بهره‌وری کل هدف گذاری شده است. براین اساس، در این پژوهش، بنا داریم به تدوین برنامه عملیاتی توسعه و ارتقای بهره‌وری در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) بپردازیم. رویکرد اصلی این پژوهش بررسی میدانی و شناسایی سنج‌ها و شاخص‌ها از واحدهای گوناگون سازمان بود. همچنین، برای اطمینان از شناسایی کامل ابعاد گوناگون بهره‌وری در واحدهای سازمانی به بررسی و مطالعه متون علمی مرتبط با بافت پژوهشگاه نیز پرداخته شد. کارگروه بهره‌وری از واحدهای گوناگون پژوهشگاه برای تعیین شاخص‌ها و سنج‌های بهره‌وری و همچنین تدوین برنامه عملیاتی تشکیل شد. در گام اول، پس از مطالعه متون علمی و تشکیل کارگروه بهره‌وری، نقاط قابل بهبود و شاخص‌های اصلی شناسایی و معرفی شد. در گام دوم از این پژوهش، برپایه نتایج گام اول و در قالب کارگروه بهبود بهره‌وری به ارائه برنامه بهبود و ارتقای بهره‌وری پرداخته شد. برپایه نتایج این پژوهش، مهم‌ترین شاخص‌های بهره‌وری پژوهشگاه عبارتند از نسبت پیشنهادها و پایان‌نامه‌های ثبت شده به کل دانش آموختگان، نسبت گزارش‌های ارائه شده به سیاست‌گذاران به شمار سامانه‌های اطلاعاتی و بهره‌وری فراگیر در مدیریت اطلاعات علمی و فناوریانه، سرانه پژوهش‌های درون‌سازمانی و نیز نسبت درآمدهای اختصاصی به بودجه تخصیص یافته.

تدوین اصطلاح‌نامه زبان‌شناسی

در زبان فارسی اصطلاح‌نامه دوزبانه فارسی-انگلیسی زبان‌شناسی موجود نیست. فقدان اصطلاح‌نامه زبان‌شناسی در پژوهش‌های حوزه زبان‌شناسی رایجی و نیز در فرایند سازماندهی اطلاعات، ضرورت ساخت آن را دو چندان می‌نماید. گام اول برای تدوین اصطلاح‌نامه زبان‌شناسی دوزبانه فارسی-انگلیسی، مشخص نمودن تقسیم‌بندی دقیق علم زبان‌شناسی به صورت نظری است. در پروژه پیشین نقشه مفهومی برای اصطلاح‌نامه زبان‌شناسی طراحی و تدوین شد و در این پروژه بر مبنای آن، اصطلاح‌نامه زبان‌شناسی دوزبانه فارسی-انگلیسی تدوین خواهد شد. برای تدوین اصطلاح‌نامه، معمولاً از روش قیاسی استفاده می‌شود و حوزه‌های مختلف علمی بصورت عام به خاص و به صورت سلسله‌مراتبی مرتب‌سازی می‌شوند. مراحل اصلی تدوین اصطلاح‌نامه شامل: مرور ادبیات و تهیه منابع، طراحی شبکه مفهومی، ترجمه واژه‌ها، تعیین روابط معنایی، یکسان‌سازی، واپاشی روابط و خطایابی، تولید خروجی‌های اصطلاح‌نامه‌ای، ویرایش، چاپ و یا دریافت خروجی اکس.ام.ال و انتشار الکترونیکی

است. انجام این مراحل از یک طرف به اشراف موضوعی متخصص زبان‌شناس در حوزه‌های مختلف زبان‌شناسی وابسته است و از طرف دیگر نیازمند دانش و تجربه طراحی و تدوین اصطلاح‌نامه است. سطوح پیش‌روی واژگان در جهت عام به خاص در طول عملیات طراحی و با توجه به منابع مورد استفاده و نظر متخصصین موضوعی تعیین می‌شود. دست کم حدود ۲۵۰۰ الی ۳۰۰۰ واژه برای تدوین اصطلاح‌نامه زبان‌شناسی در نظر گرفته شده است. کتب معتبر دانشگاهی و سرفصل دروس در مقاطع تحصیلات تکمیلی زبان‌شناسی و منابع مرجع و فرهنگ‌های تخصصی زبان‌شناسی انگلیسی و فارسی، در گرایش‌های مختلف آواشناسی^۱، واج‌شناسی^۲، صرف^۳، نحو^۴ و معنی‌شناسی^۵ مورد استفاده خواهند بود. همچنین رویکردهای تاریخی علم زبان‌شناسی از منظر سنتی^۶، ساختاری^۷ و شناختی^۸ مورد توجه خواهند بود. در این پروژه از نرم افزار تراروس بیلدر^۹ برای تمامی مراحل مدیریت واژگان و ساخت اصطلاح‌نامه استفاده خواهد شد.

شناسایی و امکان‌سنجی کاربری فناوری‌های نوین در مدیریت کتابخانه عمومی با ارائه الگوها و راهکارها در حوزه‌های پشتیبان و کارویژه‌های بنیادین

کتابخانه‌ها در توسعه پایدار هر کشور نقشی بی‌بدیل و چشمگیر ایفا می‌کنند. بدون در نظر گرفتن کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی توسعه کشورها امکان‌پذیر نیست. با وجود جایگاه حیاتی کتابخانه‌های عمومی در ابعاد گوناگون جامعه (به ویژه نقش آن در آگاهی‌رسانی، یادگیری همیشگی و فراغت اجتماعی- فرهنگی)، اما وضعیت کنونی آن در شاخص‌های عملکردی قابلیت ارتقاء زیادی دارد. همچنین در سند چشم‌انداز کتابخانه‌های عمومی در افاق ۱۴۰۴ شاخص‌های گوناگونی مورد توجه قرار گرفته و وضعیت کنونی کتابخانه‌های عمومی کشور با شاخص‌های تدوین شده فاصله دارد. از سوی دیگر فناوری‌های نوین نقش کلیدی در ارتقای نقش کتابخانه‌های عمومی در آگاهی‌رسانی، یادگیری همیشگی و فراغت اجتماعی- فرهنگی در جامعه دارد. با این توضیحات این پژوهش شناسایی، نیازسنجی و اولویت‌بندی فناوری‌های نوین جاری و نوظهور دارای قابلیت کاربری در مدیریت بخش‌های گوناگون کتابخانه‌های عمومی تحت نظارت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور را هدفگذاری کرده است.

تقاضامحور^{۱۰} ارائه خدمات مشاوره پژوهشی تحلیل ذی‌نفعان و استخراج تعارضات ساختاری نظام سیاست‌گذاری محتوای فضای مجازی

فاز اول: تحلیل ذی‌نفعان محتوای فضای مجازی

- 1 Phonetics
- 2 Phonology
- 3 Morphology
- 4 Syntax
- 5 Semantics
- 6 Traditional
- 7 Structural
- 8 Cognitive
- 9 Thesaurus builder (www.thesaurusbuilder.com)

محتوای یکی از مفاهیمی است که حوزه وسیعی از فضای مجازی امروزی را شکل داده است و نیازمند رصد و مدیریت نظاممند در سطح ملی است. هدف این پژوهش تحلیل ذینفعان و استخراج تعارضات ساختاری نظام سیاست گذاری محتوای فضای مجازی در ایران تعریف شده است. به منظور دستیابی به این هدف، در گام اول این پژوهش یعنی تحلیل ذینفعان، مبتنی بر یک رویکرد کیفی و بر پایه مبانی و پیشینه پژوهش در حوزه محتوای فضای مجازی، اولویت های اعلام شده از طرف مرکز ملی فضای مجازی، و همچنین نظرسنجی از متخصصان و فعالان این حوزه، ذینفعان این حوزه در سه سطح مورد شناسایی، تحلیل و اعتباریابی قرار گرفتند. نتایج حاصل از این گام پژوهش، ضمن آنکه می تواند به طور مستقیم توسط لایه سیاستگذار کلان این حوزه مهم مورد توجه قرار گیرد، در گام دوم پژوهش به منظور استخراج تعارضات ساختاری نظام سیاست گذاری محتوای فضای مجازی استفاده خواهد شد.

فاز دوم: استخراج تعارضات ساختاری نظام سیاست گذاری محتوای فضای مجازی

امروزه ظهور و رشد سریع فناوری های اطلاعات و ارتباطات، سبب سرعت تولید محتوا در بستر فضای مجازی شده است و به مراتب زمینه را برای ورود بازیگران و نهادهای متعدد سیاست گذار، اثرگذار و ناظر به صنعت محتوای فضای مجازی فراهم و چالش هایی در زمینه نوآوری، سیاست گذاری و قانون گذاری در این حوزه ایجاد نموده است. اکنون در چنین فضایی نظارت بر محتوای فضای مجازی، متناسب با بسترهایی نوینی که برای انتشار آن ها ایجاد شده است به قدری اهمیت یافته است که چنانچه به این امر مهم بی توجهی شود، فرهنگ بومی و ارزش های ملی به خطر می افتد. شناخت و تحلیل نظام نوآوری صنعت محتوای فضای مجازی و نظام تولیدی مرتبط با آن سبب شناخت مشکلات این صنعت مهم از جنبه های گوناگونی نظیر نهادی، کارکردی و ارتباطات ذینفعان گوناگون می شود. نظام نوآوری عبارت از «مجموعه ای از سازمان ها و نهادهای مجزا است که به صورت انفرادی و در ارتباط با هم، در توسعه، انتشار و به کارگیری فناوری جدید نقش دارند و در بستر یک ساختار حکومتی شکل می گیرند تا برای اثرگذاری بر نوآوری، سیاست هایی را تدوین و اجرا نمایند». برپایه این تعریف می توان بیان کرد که اجزای نظام نوآوری عبارتند از «سازمان ها»، «نهادهای»، «روابط»، «سازمان ها»، بازیکنان یا بازیگران نظام های نوآوری قلمداد می شوند که شامل شرکت ها، دانشگاه ها، سازمان های سرمایه گذار و ادارات دولتی مرتبط با سیاست نوآوری می شوند. یکی از بهترین رویکردها برای تحلیل نظام نوآوری صنعت ارائه محتوای فضای مجازی، که در پژوهش حاضر از آن استفاده می شود، نگاشت نهادی است. نگاشت نهادی، روابط بین نهادها در نظام نوآوری صنعت ارائه محتوای فضای مجازی را ترسیم کرده و چگونگی مشارکت بخش خصوصی و دولتی را تبیین می کند و همچنین نقش نسبی هر کدام از بازیگران فعال در نظام نوآوری صنعت ارائه محتوای فضای مجازی را نشان می دهد.

تقاضامحور تحلیل سیستمی و طراحی سیاست های ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران

در طول سال های گذشته تلاش های زیادی برای ارتقای ارتباط صنعت و دانشگاه شده است با این حال، هنوز ارتباط نظاممند مناسبی بین صنعت و دانشگاه در ایران ایجاد نشده است. در این پژوهش در چهارچوب مدل جریان های چندگانه به بررسی

وضعیت سیاست‌گذاری ارتباط صنعت و دانشگاه، چالش‌ها و راهکارهای موجود خواهیم پرداخت. با توجه به اهمیت ابزارهای سیاستی به عنوان و سیله‌ای برای اجرای سیاست‌ها، در شکل‌گیری و ارتقای ارتباط صنعت و دانشگاه، این پژوهش به دنبال شناسایی شناسایی وضعیت ابزارهای سیاستی در ایران و در نهایت پیشنهاد و تعدیل برخی از ابزارهاست. برای رسیدن به این هدف، ابزارهای سیاستی موجود در ایران که به نحوی می‌توانند به ارتقای ارتباط صنعت و دانشگاه مربوط باشند، ازجمله آئین‌نامه ارتقای اعضای هیأت علمی، قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات، گزینش‌های پژوهشی (شامل سه آئین‌نامه) و قانون و آئین‌نامه‌های شرکت‌های دانش‌بنیان به‌روش تحلیل محتوای کیفی بررسی و خلأهای سیاستی آنها شناسایی خواهند شد. این پژوهش با پیشنهاد و تعدیل ابزارهای سیاستی (به طور خاص مرتبط با آئین‌نامه اعضای هیئت علمی) بحث را به پایان می‌برد.

طرح‌های پژوهشی در دست انجام

طراحی و ساخت یک ماژول نرم‌افزاری برای استخراج و بازنمایی خودکار پیشنهادهای پژوهش از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های بانک اطلاعات علمی ایران (گنج)

انتخاب مسأله‌ی پژوهش مناسب همواره یکی از دغدغه‌های اساسی پژوهشگران بوده است. یکی از مهم‌ترین ملاک‌های موجود در این راستا، به‌روز بودن یا به عبارتی عامیانه‌تر "جای کار داشتن" مسأله است. از آن‌جا که پژوهشگران "مسائل نیازمند پژوهش بیشتر" و بعضاً ایده‌های قابل استفاده برای حل آن‌ها را در قالب "کارهای آتی" یا "پیشنهادهای پژوهش" در اسناد علمی ذکر می‌کنند، مطالعه این اسناد راه کار اصلی در نظر گرفته شده برای شناسایی این مسائل است. با این حال، با توجه به رشد روزافزون مدارک علمی، مطالعه تمام اسناد موجود و استخراج پیشنهادهای پژوهش امری دشوار بوده و روزبه‌روز نیز بر این دشواری افزوده می‌شود. با توجه به این دشواری (به‌ویژه برای پژوهشگران تازه‌کار)، در این پژوهش به مسأله استخراج خودکار پیشنهادهای پژوهش از پارساهای ثبت شده در سامانه ثبت ایرنداک خواهیم پرداخت. در این راستا، در ابتدا روش‌های موجود برای این مسأله را مورد بررسی قرار داده و سپس با توجه به این روش‌ها و ویژگی‌های زبان فارسی، یک روش خودکار برای استخراج پیشنهادهای پژوهش از پارساهای فارسی‌زبان ارائه می‌کنیم. روش پیشنهادی تمام‌متن پارساها را به عنوان ورودی دریافت کرده و پیشنهادهای پژوهش را استخراج می‌کند. پس از پیاده‌سازی آزمایشی و بررسی نتایج، روش پیشنهادی در قالب یک ماژول نرم‌افزاری خروجی داده خواهد شد و با اعمال تغییراتی در سامانه گنج، بر روی این سامانه به کار گرفته خواهد شد.

مطالعه پیشروان و بازدارنده‌های تکارش خلاصه همگان‌فهم برای انتشارات دانشگاهی

به دلیل‌های بسیار و گوناگون، عامه مردم باید به شیوه‌ای در جریان یافته‌های علمی باشند تا شاید بتوانند از آنها بهره‌مند شوند. امروزه شمار ابزارها و روش‌هایی هم که برای این کار طراحی و پیاده‌سازی شده‌اند کم نیست. «خلاصه همگان‌فهم» یکی از این روش‌هاست که در چند سال گذشته در کانون توجه پژوهشگران - به ویژه در زمینه‌های پزشکی - جای گرفته است. خلاصه همگان‌فهم نوشته‌ای بسیار کوتاه و گزیده از یک اثر علمی است که می‌کوشد به زبان ساده چرایی، چگونگی، و دستاورد

پژوهش را برای عامه مردم - که دانش دانشگاهی بالایی ندارند، توضیح دهد. پژوهش‌های گذشته نشان داده‌اند که این خلاصه‌ها می‌توانند تأثیر پژوهش‌های دانشگاهی را در جامعه بیشتر کنند و در درازمدت سودمندی‌های علم را با جامعه به اشتراک بگذارند. با این حال، شمار این خلاصه‌ها هنوز بسیار نیست و شاید کمتر از ۱۰ درصد پژوهش‌ها چنین خلاصه‌هایی به همراه دارند. عوامل بسیاری هستند که می‌توانند بر نوشتن / نوشتن این خلاصه‌ها اثر بگذارند؛ برای نمونه، آشنا نبودن پژوهشگران با زبان عامه، پیامدهای پیش‌بینی نشده ناشی از بهره‌برداری از یافته‌های علمی توسط عامه، و محدودیت زمانی پژوهشگران برای نگارش چنین خلاصه‌هایی از شمار این چالش‌ها هستند. با این همه، هنوز روشن نیست که پژوهشگران در عمل چرا تمایلی به نگارش این خلاصه‌ها ندارند و چه پیشران‌هایی می‌توانند آنها را به این سمت وسو بکشانند. هدف این پژوهش آگاهی از پیشران‌ها و بازدارنده‌های نگارش خلاصه‌های همگان‌فهم برای آثار دانشگاهی است. برای پاسخگویی به پرسش‌های پژوهش از بنیان‌های رویکرد کیفی بهره‌برداری می‌شود. از این رو، با دو گروه از متخصصان دانشگاهی مصاحبه‌هایی انجام می‌شود: (۱) متخصصان ترویج علم و (۲) متخصصان موضوعی در زمینه‌های گوناگونی علمی. مصاحبه‌ها پیاده‌سازی و تحلیل می‌شوند تا شکاف دانشی کنونی پر گردد. گمان می‌رود نتایج این پژوهش بتوانند به کار سیاست‌گذاران آموزش عالی و پشتیبانان مالی و معنوی پژوهش یاری رسانند تا راهکارهایی برای افزایش نگارش این خلاصه‌ها طراحی کنند.

مقایسه تطبیقی حوزه‌های فناوری اطلاعات در گروه‌های پژوهشی پژوهشکده فناوری اطلاعات ایراندک با موضوعات بین‌المللی

در طرح پژوهشی «مقایسه روند پژوهش‌ها در حوزه فناوری اطلاعات در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های کشور و روند جهانی آن با استفاده از روش تحلیل متون»، حوزه‌های فناوری اطلاعات در جهان به دقت مورد بررسی و پایش قرار گرفت و با تأکید بر روند کلیدواژه‌های مورد استفاده، محدوده و روند فناوری اطلاعات در جهان و ایران مقایسه شد (ساجدی‌نژاد، ۱۳۹۹). این پیشنهاد پژوهش اما با رویکردی متفاوت سعی دارد از جنبه دیگر یعنی حوزه تمرکز موضوعات هر گروه پژوهشی ایراندک، به بررسی شکاف پژوهشی (کمبودهای احتمالی) هر گروه پژوهشی به نسبت پژوهش‌های بین‌المللی (به تفکیک سه گروه پژوهشی) بپردازد و تفکیکی میان همه حوزه‌های فناوری اطلاعات (طرح پژوهشی قبل) و سه گروه پژوهشی قابل گردد. در طرح یاد شده بازه بررسی روندهای فناوری اطلاعات در ۱۰ سال مورد بررسی قرار گرفت زیرا به دست آوردن روند در هر حوزه نیازمند بررسی در بازه زمانی نسبت طولانی می‌بود. پژوهش جاری بستر به وضعیت کنونی فناوری اطلاعات در مطالعات بین‌المللی می‌پردازد، پس در این تحقیق نیز بازه ۱۰ ساله می‌تواند مورد استناد قرار گیرد ولی با توجه به تغییرات سریع در حوزه فناوری و در صورت مشاهده این تغییرات در پژوهشگران مطرح در این زمینه، بازه ۵ ساله آخر مورد تأکید بیشتری قرار خواهد گرفت (یا فقط به ۵ سال محدود خواهد شد). با فرض درهم‌تنیدگی پژوهش‌های گروه‌های پژوهشی ایراندک و ماموریت‌های آنها در حوزه‌های عملکردی‌شان، ایجاد راهنمای مناسب و نظام‌مند از فعالیت‌های پژوهشی مناسب و منطبق در هر یک از گروه‌های پژوهشی می‌تواند به عمق‌بخشی بیشتر ماموریت‌های ایراندک منجر گردد. هر چند ممکن است حوزه‌های موضوعی فناوری اطلاعات در گروه‌های پژوهشی پژوهشکده فناوری اطلاعات دارای کلیدواژه‌های مشترک (و یا موضوعات مشترک) زیادی باشند، اما اثر و اهمیت هر کلیدواژه (یا موضوع) ممکن است برای هر یک و نهایتاً هر پژوهشگر هر گروه متفاوت باشد. دلیل نداشت پژوهش‌های بین‌المللی و گروه‌های پژوهشی در این طرح، استخراج موضوعات پژوهشی کمتر پرداخته شده در

هر گروه پژوهشی و یا کشف خلا پژوهشی هر گروه پژوهشی پژوهشکده فناوری اطلاعات نسبت به وضعیت متغیر و با شتاب پژوهش‌ها در حوزه فناوری اطلاعات در سطح بین‌المللی است. در روش طراحی شده در این پیشنهاد، کمترین وابستگی به خبرگان وجود داشته و مدل به‌دست آمده بیشتر وابسته به تمرکز مطالعات و وابستگی در پژوهشگران برتر بین‌المللی خواهد بود.

طراحی و توسعه یک چارچوب هنجاری برای تحلیل اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری: مورد کاوی

نقشه جامع علمی کشور

امروزه همزمان با رشد و توسعه علم، فناوری و نوآوری، سوال‌هایی درباره تأثیر علم، فناوری و نوآوری بر هنجارهای اجتماعی مطرح شده است. در همین راستا، در قرن ۲۱، معطوف بودن علم، فناوری و نوآوری به منافع بشریت و منافع قابل دسترسی در جامعه از جمله موضوعات اصلی در بحث‌های اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری است. نوآوری‌های علمی و فناوریانه برای هر اقتصادی ضروری است، اما برخی از آنها پیامدهای منفی داشته باشد و این پیامدها خود سر منشأ سوالات اساسی اخلاقی بوده و موضوعات اخلاقی نظیر دسترسی، برابری، شمول و ... را بوجود می‌آورند. شناخت موضوعات اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری، مستلزم بررسی دقیق این حوزه است. با شناخت دقیق موضوعات اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری می‌توان یک چارچوب هنجاری تحلیلی را توسعه داد که علاوه بر کمک به سیاست‌گذاران در طراحی و تدوین سیاست‌های اخلاق-مدارانه در حوزه علم و فناوری، می‌توان از آن برای تحلیل اسناد سیاستی علم و فناوری بهره برد. طراحی و توسعه چنین چارچوبی هدف اصلی پژوهش حاضر است.

ابعاد و مؤلفه‌های این چارچوب با روش کتابخانه‌ای و مطالعه و بررسی منابع و متون در پیوند با فراخلاق، اخلاق هنجاری، اخلاق علم و فناوری، و اخلاق سیاست‌گذاری در پایگاه‌های مختلف علمی داخلی (نظیر نورمگز، مگیران، و علم‌نت) و خارجی (نظیر اسکوپوس، امرالد، و ساینس دایرکت) به دست می‌آید؛ سپس ابعاد و مؤلفه‌های احصاء شده با نظرسنجی از گروهی از متخصصان حوزه سیاست‌گذاری علم و فناوری، اخلاق علم و فناوری، و مطالعات اجتماعی علم و فناوری اعتباریابی و نهایی می‌شود. در نهایت، به منظور نشان دادن نحوه کاربست چارچوب هنجاری توسعه‌یافته به سیاست‌گذاران و پژوهشگران، نقشه جامع علمی کشور به عنوان یک سند جامع حوزه علم و فناوری کشور با استفاده از این چارچوب زمینه‌های موضوعی و ابعاد فرآیندی اخلاق در سیاست‌گذاری علم و فناوری تحلیل خواهد شد.

ارزیابی خدمات پایگاه اطلاعات علمی ایران "سامانه گنج" بر پایه مدل ای کوال و ارایه راهکارهایی

جهت بهبود آن

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) ایرانداک، تنها پایگاه جامع اطلاعات پایان‌نامه‌ها / رساله‌های دانش‌آموختگان کشور و یکی از معتبرترین و پربازدیدترین پایگاه اطلاعات علمی بشمار می‌رود. آگاهی از دیدگاه‌های کاربران در ارایه خدمات این پایگاه امری ضروری برای بهبود آن به شمار می‌رود. هدف از انجام این پژوهش، ارزیابی سامانه گنج بر پایه مدل ای کوال از دیدگاه کاربران بر اساس معیارهای، کاربردپذیری، کیفیت اطلاعات و کیفیت تعامل با سرویس است تا امکان ارایه راهکارهایی برای بهبود آن فراهم شود. اگر پایگاه اطلاعات علمی گنج از لحاظ سهولت تعامل، آسانی در استفاده، دارا بودن رابط کاربری جذاب، بازیابی صحیح و دقیق اطلاعات، بروز بودن اطلاعات و ارایه نتایج مرتبط در وضعیت مناسبی از دیدگاه کاربران قرار داشته باشد، کاربران رضایت‌مندی بیشتری را تجربه خواهند کرد و پایگاه اطلاعات از کارایی و اثربخشی بیشتری برخوردار خواهد

بود. این پژوهش با استفاده از پرسشنامه ای کوال، اطلاعات کاربران سامانه گنج را گردآوری خواهد کرد. حجم نمونه در این پژوهش با توجه به جامعه آماری بین ۳۰۰ تا ۴۰۰ کاربر خواهد بود. گردآوری اطلاعات به روش الکترونیکی و با قرارداد لینک پرسشنامه در سامانه‌های ایرانداک (به خصوص سامانه گنج) انجام می‌شود. این پژوهش با استفاده از روش‌های توصیف و تحلیل آماری داده‌هایی گردآوری شده را از ابعاد کاربرپذیری، کیفیت اطلاعات و کیفیت تعامل با سرویس تحلیل خواهد کرد و راهکارهایی برای بهبود سامانه گنج ارائه می‌کند.

بررسی و بازنگری ساختار طبقه‌بندی موضوعی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

در این پژوهش میزان درستی در اختصاص موضوع به پارساها در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) مورد مطالعه قرار می‌گیرد و دقت آن ارزیابی خواهد شد. همچنین چالش‌های نمایه‌سازان و ویراستان منابع پارساها در تعیین موضوع و نیز حوزه موضوعی در کنار مبحث بازنگری آن با توجه به معیارهای علمی حوزه سازماندهی اطلاعات و یافته‌های نوین مورد بررسی و مطالعه قرار خواهد گرفت. با توجه به نقش مهمی که تعیین موضوع در بازیابی اطلاعات پارساها دارد و بهره‌گیری از آن در دستیابی بهینه به منابع اطلاعاتی پارساها انجام این پژوهشی می‌تواند فایده مناسبی داشته باشد. مشخص ساختن ربط میان موضوع‌های اختصاص پیدا کرده به پارساها با مفهوم کلان آنها و تعیین میزان صحت و انطباق آن هدف اصلی پژوهش است. علاوه بر آن، بررسی چالش‌های نمایه‌سازان و ویراستارانی که با پارساها کار می‌کنند از زمره فعالیت‌های مورد نظر در مطالعه پیش‌رو است. مشخص ساختن حوزه موضوعی و بازنگری آن با عنایت به معیارهای تخصصی سازماندهی اطلاعات و یافته‌های نوین در این عرصه از نیز از دیگر اهداف پژوهش است. لذا مطالعه درباره موضوع پارساهای پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) و تعیین میزان آن منجر به تعیین درستی و دقت این فرایند خواهد شد. بنابراین روش کار مطالعه تطبیقی و سنجش کیفی بر اساس تحلیل موضوعی خواهد بود. برای انجام پژوهش نمونه آماری مناسبی از بین پارساها بر اساس استاندارد نمونه‌گیری مورگان انتخاب می‌شود و مطالعه پژوهشی بر روی این نمونه آماری در تناسب با حجم رشته و گرایش‌های تحصیلی به انجام می‌رسد. بر همین اساس تلاش خواهد شد تا مشکلات شناخته شده بیان و راهکارهای اجرایی برای اصلاح ساختار موضوع با مفهوم اصلی پارساها در قالب پیشنهادهای عملیاتی بیان شود.

توسعه سیستم پیشنهاددهنده کلیدواژه برای مستندات علمی فارسی بر پایه اطلاعات اصطلاحنامه‌های تخصصی

کلیدواژه‌های یک سند، به خصوص یک سند علمی مانند پایان‌نامه‌های موجود در گنج، بیانگر موضوعات نهفته در سند است که امروزه در سیستم‌های بازیابی اطلاعات به عنوان عناصر کلیدی برای افزایش دقت روش‌های بازیابی، در نظر گرفته می‌شوند. علاوه بر بهبود بازیابی اطلاعات، کلیدواژه‌ها می‌توانند در خلاصه‌سازی خودکار، دسته‌بندی، خوشه‌بندی و نیز بازنمایی فراداده‌های یک سند برای مدیریت بهتر اسناد بکار گرفته شوند. در سیستم‌های ثبت اطلاعات، مانند سامانه ثبت ایرانداک نیز این کلیدواژه‌ها به عنوان بخشی از اطلاعات مهم فراداده‌ای از کاربر (نویسنده سند) دریافت می‌شوند. سپس طی فرایند ویرایش در سامانه ویرایش، این کلیدواژه‌ها توسط نمایه‌سازان تخصصی غنی‌سازی می‌شوند. با توجه به افزایش حجم اسناد ورودی در این دست از سامانه‌ها، نیاز است که اطلاعات در بدو ورود، تا حد امکان و با استفاده از راهکارهای مختلف، درست و کامل

دریافت شوند تا در مراحل بعدی با کمترین ویرایش ثبت و نهایی شوند. در حال حاضر در سامانه ثبت، کاربر (نویسنده سند)، تعدادی کلیدواژه برای سند خود وارد می‌نماید که این کلیدواژه‌ها ممکن است به طور کامل و جامع بیانگر کلیه ابعاد تخصصی آن سند نباشند، یا محدود باشند. به همین دلیل نیاز است که در مرحله بعدی نمایه‌ساز نیز در ادامه، این کلیدواژه‌ها را اصلاح یا اضافه نماید. هرچه کیفیت کلیدواژه‌های ورودی در مرحله ثبت توسط نویسنده سند، بهتر باشد، حجم کار در مراحل بعدی کاهش می‌یابد. در این طرح پژوهشی روشی در قالب یک سیستم آزمایشی ارائه می‌شود که برای یک سند، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها پیشنهاد می‌شود. این روش می‌تواند به عنوان یک ماژول در سامانه ثبت و ویرایش اضافه شود تا فرایند نمایه‌سازی تسهیل گردد. جهت پیشنهاد کلیدواژه برای اسناد که عموماً به آن استخراج کلیدواژه می‌گویند، روش‌های گوناگونی وجود دارد. در برخی از این روش‌ها تنها به محتوی اصلی سند اتکا می‌شود و براساس آن کلیدواژه‌های مناسب استخراج می‌شود. برخی دیگر از روش‌ها از اطلاعاتی فراتر از محتوی سند استفاده می‌کنند که این اطلاعات از پیکره‌ها و مجموعه داده‌های دارای کلیدواژه، و اصطلاح‌نامه‌ها استخراج می‌شوند. محبی و جلالی منش (۱۳۹۸) در پژوهش خود روشی را پیشنهاد دادند که در آن مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها برای یک سند پیشنهاد می‌شود. در روش پیشنهادی ایشان، برای یک سند، کلیدواژه‌های پیشنهادی بر مبنای اسناد مشابه آن سند در یک مجموعه داده که اسناد آن دارای کلیدواژه هستند، پیشنهاد می‌شوند. بنابراین از محتوی سند و نیز اطلاعات اصطلاح‌نامه‌ها برای استخراج کلیدواژه استفاده نمی‌شود. در این پژوهش روشی طراحی ارائه می‌شود که در آن برای یک سند نمایه نشده، بر اساس اطلاعات محتوی سند، اصطلاح‌نامه‌های تخصصی و نیز اسناد گنج که تا کنون نمایه شده‌اند، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها پیشنهاد می‌شود. در روش پیشنهادی، واژگان اصطلاح‌نامه‌ها می‌توانند به عنوان مرجعی هنگام انتخاب عبارات کلیدی از بین عبارات کاندید در روش استخراج کلیدواژه بکار گرفته شوند. برای این منظور سیستمی به صورت آزمایشی طراحی و پیاده‌سازی می‌شود که از طریق API به سامانه گنج برای جست‌وجوی اسناد نمایه شده مشابه، و سامانه اصطلاح‌نامه‌ها متصل است و این سیستم با بکارگیری روش طراحی شده، کلیدواژه‌های مناسب را برای یک سند ورودی پیشنهاد می‌کند. لازم به ذکر است که این سیستم به منظور نمایش عملکرد و سرعت روش پیشنهادی به صورت آزمایشی طراحی می‌شود. برای ارزیابی عملکرد این سیستم از مجموعه داده حاصل پژوهش محبی و همکاران (۱۴۰۰) استفاده می‌شود.

طراحی چارچوب تأمین سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات پژوهشگاه علوم و فناوری

اطلاعات ایران (ایراندک)

کمبرود منابع مالی و تأمین نیروی انسانی متخصص از اصلی‌ترین مسائل نهادهای دولتی از جمله پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات (ایراندک) در تأمین سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات است. بر پایه این مساله، این پژوهش طراحی چارچوب تأمین سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) را هدف گذاری کرده است. به منظور دستیابی به این هدف، ۱- شناسایی روش‌های تأمین سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات، ۲- طراحی چارچوب قانونی و تصمیم‌گیری این روش‌های تأمین، و ۳- طراحی فرآیند تصمیم‌گیری درباره گزینش شیوه تأمین سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات در پژوهشگاه مدنظر قرار گرفته است. در گام اول به منظور دستیابی به اهداف اول و دوم، با استفاده از ابزارهای گردآوری مطالعه کتابخانه‌ای، مصاحبه و پرسشنامه با مالکان سرویس‌ها و خدمات پژوهشگاه و یا مدیران منتخب و روش تصمیم‌گیری با معیارهای چندگانه چارچوب قانونی و تصمیم‌گیری روش‌های تأمین در طی نه ماه استخراج خواهد شد. در گام دوم نیز در طی دو ماه با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساخت‌یافته و روش تجزیه و

تحلیل «سیک» چارچوب اجرایی (فرآیند اجرایی) مدنظر در هدف سوم استخراج و ارائه خواهد شد. نتایج این پژوهش می‌تواند الگویی ساختارمند را برای استفاده از مزایای انواع سازوکارهای تامین و کاهش مخاطرات مالی و تامین نیروی انسانی در اختیار سیاست‌گذاران و مدیران پژوهشگاه قرار دهد و موجب بهبود وضع موجود گردد.

ساخت پیکره از کتاب‌های دیجیتال پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

بسیاری از پژوهش‌های زبان‌شناسی (مخصوصاً حوزه پردازش متن و پردازش زبان) و تصمیم‌گیری‌ها در برنامه‌ریزی زبانی، با استفاده از پیکره‌های زبانی انجام می‌شود. پیکره انواع گوناگونی دارد: «متن کامل»، «نمونه‌ای»، «نظارتی»، «بسته»، «باز»، «هم-زمانی»، «درزمانی»، «عمومی»، «تخصصی»، «اصطلاح‌شناسی»، «یک‌زبان»، «دو‌زبان»، «چندزبان»، «منفرد»، «موازی»، «مرکزی»، «پوسته‌ای»، «هسته‌ای» و «پیرامونی». تا کنون پیکره‌های عمومی بسیاری در زبان‌های گوناگون، از جمله زبان فارسی، ساخته شده است. اما تعداد پیکره‌های تخصصی که برای اهداف خاص و پردازش‌های خاص زبانی استفاده می‌شود، به اندازه پیکره‌های عمومی نیست. بنابراین، ساخت پیکره‌هایی که شامل متون تخصصی و میان‌رشته‌ای است، بسیار ارزشمند است. در طرح پژوهشی پیشین اینجانب تحت عنوان «ساخت پیکره متنی از مقاله‌های پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات»، سامانه‌ای نیز ساخته شد به نام «سامانه پیکره‌های ایرانداک» که پیکره‌ها در این سامانه قرار می‌گیرند. اکنون «پیکره پژوهش‌نامه» که در طرح پژوهشی «ساخت پیکره متنی از مقاله‌های پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» ساخته شده بود، در این سامانه قرار دارد. قصد داریم پیکره تخصصی دیگری را به سامانه اضافه کنیم تا امکانات بیشتری برای جامعه علمی برای پژوهش‌هایی که مستلزم بهره‌گرفتن از پیکره‌های تخصصی است، فراهم گردد؛ این پیکره از متون کتاب‌های دیجیتال ایرانداک ساخته خواهد شد. این طرح طی ۱۲ ماه انجام خواهد شد. روش و مراحل ساخت پیکره کتاب‌های دیجیتال ایرانداک به این صورت است: دریافت متن کامل کتاب‌ها، انتخاب کتاب‌هایی که فایل ورد (word) آن‌ها موجود است و فایلهایی که نیاز است از طریق آ‌سی آر (OCR) به ورد (word) تبدیل شوند. آماده‌سازی فراداده فایل‌ها، وارد کردن داده‌ها و فراداده‌ها در پیکره، پیش‌پردازش متون، برچسب‌گذاری اجزای واژگانی کلام (POS tagging)، آپلود کردن پیکره در سامانه پیکره‌های ایرانداک، کنترل صحت برچسب‌ها.

شناسایی و دسته‌بندی منابع و پیشران‌های استفاده از داده‌های رسانه‌های اجتماعی در سیاست‌گذاری علم و فناوری در ایران

کاربرد داده رسانه‌های اجتماعی در زمینه سیاست‌گذاری، موضوع جدیدی است که اخیراً پژوهشگران بسیاری را به خود جلب کرده است. استفاده از این داده می‌تواند باعث بهبود تصمیم‌گیری‌ها و در نهایت عملکرد بهتر دولت‌ها شود. درحالی که شواهدی از کاربرد محدود داده رسانه‌های اجتماعی در سیاست‌گذاری توسط دولت‌ها وجود دارد اما اینکه چالش‌ها و فرصت‌های چنین کاربرتی چیست؟ بررسی نشده است. جنبه‌های تاریک این پدیده جدید باعث می‌شود، بهره‌برداری از این داده‌ها توسط دولت‌ها کند و یا در جهت خلاف منافع عمومی انجام شود. این پژوهش هدف خود را شناسایی منابع و پیشران‌های استفاده از داده رسانه اجتماعی در سیاست‌گذاری‌ها با استفاده از مرور نظام‌مند ادبیات این حوزه قرار داده است. در ادامه این پژوهش منابع و پیشران‌های استفاده از این داده‌ها را در سیاست‌گذاری علم و فناوری در ایران را مورد بررسی قرار خواهد

داد. در نهایت پیشنهادات سیاستی جهت کاربست داده رسانه‌های اجتماعی در زمینه سیاست گذاری علم و فناوری در ایران، ارائه خواهد شد.

بررسی و مصورسازی مقالات پژوهشی محققان ایرانی در حوزه کووید-۱۹ و ارزیابی میزان تأثیرگذاری آنها با رویکرد علم‌سنجی و دگرسنجی

همزمان با شیوع پاندمی کووید-۱۹ طیف گسترده‌ای از پژوهش‌های علمی در سراسر جهان در این حوزه صورت گرفته و منتشر شده است، لذا شناسایی حوزه‌های اصلی تمرکز این پژوهش‌ها با استفاده از روش‌های علم‌سنجی می‌تواند ضمن شناسایی وضع موجود پژوهش‌های کووید-۱۹ در شناسایی نقاط مغفول مانده و در نتیجه جهت‌دهی به پژوهش‌های مورد نیاز آتی موثر باشد. همچنین تعیین میزان تأثیرگذاری تولیدات علمی با موضوع کووید-۱۹ و میزان حضور آنها در شبکه‌های اجتماعی که در این پژوهش بررسی خواهد شد، می‌تواند اطلاعات ارزشمندی را در اختیار پژوهشگران، مدیران و سیاست‌گذاران حوزه سلامت قرار دهد تا ضمن آگاهی از وضعیت موجود، تصمیم‌ها و سیاست‌های لازم را در جهت آگاهی‌رسانی بیشتر به جامعه و نهایتاً ارتقای حوزه بهداشت و سلامت اتخاذ نمایند. با این دیدگاه در این پژوهش که با هدف اصلی بررسی و مصورسازی مقالات پژوهشی محققان ایرانی در حوزه موضوعی کووید-۱۹ و ارزیابی میزان تأثیرگذاری آنها انجام می‌شود، با تأکید بر بهره‌گیری از هر دو رویکرد علم‌سنجی و دگرسنجی، در نظر است. در گام اول با استفاده از روش‌های مختلف علم‌سنجی و تحلیل هم‌رخدادی واژگان، به مصورسازی و بررسی روند تولیدات علمی پژوهشگران ایرانی در حوزه موضوعی کووید-۱۹ (نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس) پرداخته شود. بدین منظور پس از استخراج تمامی مقالات این پژوهشگران در حوزه موضوعی فوق از پایگاه اسکوپوس، برای تحلیل داده‌ها و بررسی روند مقالات پژوهشی منتشر شده (در بازه زمانی ۲۰۲۰ تاکنون)، از روش‌های علم‌سنجی و از اطلاعات بخش توصیفی اسکوپوس استفاده خواهد شد. به منظور خوشه‌بندی و مصورسازی موضوعات حوزه کووید-۱۹ از روش تحلیل هم‌رخدادی واژگان و نرم‌افزارهای مناسب همچون VOSviewer بهره گرفته خواهد شد. این نرم‌افزار قادر است مرتبط‌ترین مدارک و روابط میان آنها را به صورت خوشه‌بندی به تصویر بکشد. در گام دوم این پژوهش در نظر است با بهره‌گیری از رویکرد دگرسنجی و اطلاعات برخی از مهم‌ترین پایگاه‌های ارائه‌دهنده خدمات دگرسنجی از قبیل آلتمتریکس اکسپلورر و پلام آنالیتیکس میزان حضور مقالات پژوهشگران ایرانی با موضوع کووید-۱۹ در رسانه‌های اجتماعی و نیز میزان اثرگذاری این پژوهش‌ها مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرد.

طراحی و معرفی چارچوبی هنجارین برای تدوین کدهای اخلاق در پژوهش: موردکاوی منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف

منشور اخلاق پژوهش، مجموعه کدها و رهنمودهای اخلاقی است که حدود اخلاقی اجزای پژوهش را ترسیم می‌کند. به نظر می‌رسد امروزه با وجود گسترش و توسعه منشورها و رهنمودهای اخلاقی، اهتمام به آموزش اخلاق در پژوهش، و همچنین نظارت و ارزیابی فعالیت‌های پژوهشگران در به کارگیری و رعایت این آموزه‌ها، همچنان نقض اصول اخلاقی و تحقق بدرفتاری‌های پژوهشی یکی از مهم‌ترین چالش‌های نهادهای علم و فناوری در سراسر جهان است (Resnik, Rasmussen, 2015, 249-250) & تحقیقات متعددی برای شناسایی علت‌ها و انگیزه‌های متنوع در نقض اصول اخلاقی و انجام بدرفتاری‌های پژوهشی صورت گرفته است. برخی از این پژوهش‌ها متمرکز بر چگونگی توسعه و اجرای منشورهای اخلاق در پژوهش است. این طرح پژوهش در نظر دارد، ابتدا به بررسی ماهیت و کارکرد منشورهای اخلاق در پژوهش بپردازد

و در ادامه، چارچوب هنجارین مناسبی را برای تدوین و توسعه منشورهای اخلاق پژوهش پیشنهاد و ارائه کند. در نهایت، مطابق با این چارچوب هنجارین، «منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف (۱۳۹۰)» مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. این پژوهش در دو گام تحقق خواهد یافت: در گام اول، از طریق روش کتابخانه‌ای به بررسی ماهیت و کارکرد منشورها و کدهای اخلاق پژوهش و همچنین مطالعه متون و منابع متعدد برای شناسایی شاخص‌های مؤثر در تدوین و توسعه منشورهای اخلاق در پژوهش پرداخته می‌شود. سپس، چارچوب هنجارینی برای تدوین منشورهای اخلاق در پژوهش پیشنهاد خواهد شد؛ این چارچوب توسط گروهی کانونی (Focus Group) از متخصصان این حوزه، نظرسنجی، اعتباریابی و نهایی می‌شود. در گام دوم، منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف (۱۳۹۰) به عنوان تنها منشور رسمی اخلاق در پژوهش که اجرای آن به دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی آن وزارتخانه ابلاغ شده است، مطابق با چارچوب هنجارین به دست آمده در گام اول مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.

نقش زبان علم در شمار استانداردها و امتیاز دگرسنجی پژوهش‌های دانشگاهی در زمینه زبانشناسی:

موردکاوی مقاله‌های پژوهشی نشریه «اپلاید لینگویستیکز»

ارتباط علمی از کلیدی‌ترین مسائلی است که در زیست‌بوم علم نقش دارد و پیشرفت‌های علمی را شتاب می‌دهد. ارتباط علمی جوانب گوناگونی دارد، از شیوه برقراری ارتباط گرفته تا شکل و قالبی که با آن یافته علمی منتشر می‌شود. از جنبه‌های مهم ارتباط علمی، زبان علم است که کمتر در کانون توجه متخصصان ارتباط علمی بوده است. زبان علم به معنای ویژگی‌های نحوی و صرفی زبان گزارش‌دهی یافته‌های علمی است. این پژوهش با هدف آگاهی از نقش زبان علم در اثرگذاری یافته‌های علمی تعریف شده و به دنبال آزمون دو فرضیه کلیدی است: (۱) هرچه زبان علم ساده‌تر باشد، شمار استانداردها به آثار دانشگاهی بیشتر است؛ و (۲) هرچه زبان علم ساده‌تر باشد، امتیاز دگرسنجی آثار دانشگاهی بالاتر است. برای آزمون این فرضیه‌ها، نخست شماری از مقاله‌های نشریه «اپلاید لینگویستیکز» (Applied linguistics) گزینش می‌شوند که از نشریه‌های میان‌رشته‌ای در زمینه زبانشناسی است و پژوهش‌هایی را منتشر می‌کند که در پیوند با مسائل جهان واقعی هستند. سپس، تمام متن مقاله‌ها مطالعه و تحلیل می‌شود تا شمار و نسبت اصطلاح‌های فنی (یا ترم‌ها) و ژارگون‌های بکاررفته در آنها روش شود. سپس، این داده‌ها با شمار استانداردها و امتیاز دگرسنجی مقاله‌ها مقایسه می‌شوند و با آزمون‌های آماری نشان داده خواهد شد که آیا بهره‌برداری کمتر از اصطلاح‌های فنی و ژارگون‌ها در نگارش مقاله‌های علمی می‌تواند در افزایش استانداردها و بالا رفتن امتیاز دگرسنجی مقاله‌ها نقش داشته باشد. یافته‌های این پژوهش به کار پژوهشگران، مدیران ارتباط علمی نشریه‌ها و مؤسسه‌ها، و سیاست‌گذاران علم می‌آید تا به راه‌های کارآمدتری برای گزارش یافته‌های علمی و پژوهشی بیایند.

دسته‌بندی تصویرها در مدارک پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) بر اساس یادگیری عمیق

تصویرها در اسناد علمی حاوی مطالب مهمی هستند. نویسندگان معمولاً خلاصه‌ای از روش پیشنهاد شده و نتایج مهم مقاله را در قالب فلوچارت یا نمودار نمایش می‌دهند. تصویرها اطلاعات زیادی را در زمان کوتاهی منتقل می‌کنند. چنانچه موتورهای جستجو، تصویرهای مربوط به جستجوی کاربر را در کنار فراداده‌های متنی در اختیار او قرار دهند، کاربر با سرعت بیشتری می‌تواند به اطلاعات مورد نظرش دسترسی پیدا کند. به همین دلیل امروزه تصویرها به عنوان یکی از منابع اطلاعاتی مهم در نظر

گرفته می‌شوند و بحث‌های آن‌ها از پایگاه‌های داده از موضوعات مهم و به روز است. در «گنج» امکان جستجو بر اساس یک عبارت متنی و بازیابی و نمایش نتایج جستجو در قالب فراداده‌های متنی (عنوان، چکیده، کلیدواژه، پدیدآور، سال انتشار) وجود دارد. لیکن تصویرهای موجود در اسناد «گنج» بازیابی نمی‌شوند. فراهم کردن چنین امکانی در «گنج» به عنوان یک ارزش افزوده می‌تواند آن را از موتورهای جستجوی مشابه متمایز سازد. بازیابی اطلاعات از تصویرها به دو روش بافت محور و محتوا محور امکان پذیر است. در روش محتوا محور، محتوای خود تصویر برای بازیابی در نظر گرفته می‌شود. به دلیل پیچیدگی‌های تصویرهای علمی، جهت استخراج اطلاعات از محتوای تصویرها و استفاده از روش‌های محتوا محور، ابتدا باید آن‌ها را دسته‌بندی کرد. در این تحقیق، دسته‌بندی تصویرهای موجود در اسناد گنج بررسی می‌شود. امروزه اکثر روش‌های دسته‌بندی مبتنی بر یادگیری عمیق است. یک مجموعه داده آموزشی از تصویرهای گنج فراهم می‌شود و برای آموزش یک روش یادگیری عمیق استفاده می‌شود. انتخاب روش یادگیری عمیق که در دسته‌بندی خودکار تصویرهای گنج خروجی قابل قبولی داشته باشد، از اهداف این طرح است.

استخراج و تحلیل الگوهای رفتاری کاربران با استفاده از لاگ کاوی بروی موتور جستجو پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

امروزه بازیابی اطلاعات یکی از بنیادی‌ترین مفاهیم حوزه علم اطلاعات است، چرا که یافتن اسناد و اطلاعات مرتبط با نیازهای کاربران، از مهم‌ترین فعالیت‌های این حوزه محسوب می‌شود. موتورهای جستجو یکی از مهمترین ابزارهای بازیابی اطلاعات و بستری برای عرضه انواع اطلاعات برای بسیاری از کاربران هستند. کاربران در تعامل با نظام‌های بازیابی اطلاعات، تحت تأثیر عوامل مختلف، از شیوه‌های گوناگون استفاده می‌کنند. با شناخت و کنترل این عوامل می‌توان آن‌ها را به مسیرهایی مشخص و هدفمند هدایت نمود. در کشور ما، سامانه گنج پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات منبع غنی برای جستجوی دانشجویان، اساتید دانشگاه و پژوهشگران فارسی زبان سراسر دنیاست. بهبود کیفیت موتور جستجوی این سامانه باعث افزایش رضایت کاربران آن می‌شود. یکی از روش‌های بهبود کیفیت خدمات، شناخت کاربران و نیازهای آن‌هاست که از طریق تحلیل رفتار آن‌ها حاصل می‌شود. هدف از این پژوهش، تعیین سبک‌های جستجوی کاربران با استفاده از استخراج الگوهای رفتاری آن‌هاست. در واقع کاربران با توجه به الگوهای رفتاری‌شان خوشه‌بندی می‌شوند و هریک از خوشه‌ها مورد تحلیل قرار خواهد گرفت. در نهایت با بررسی رفتارهای کاربران؛ خوشه‌بندی آن‌ها، شخصی‌سازی سامانه براساس هر خوشه، می‌توان رضایت کاربران را افزایش داد.

ساخت پیکره مقایسه‌ای تخصصی از چکیده‌های فارسی و انگلیسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های (پاراهای) ثبت شده در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک)

پیکره مقایسه‌ای / تطبیقی، پیکره‌ای است دوزبانه یا چندزبانه که شامل متونی است مشابه در حوزه‌های موضوعی یکسان. در پیکره مقایسه‌ای، برخلاف پیکره موازی، متون لزوماً ترجمه یکدیگر نیستند، اما به یک حوزه یکسان و فراداده یکسان مربوط می‌شوند. نمونه‌ای از پیکره مقایسه‌ای، پیکره‌ای است که از وی‌کی‌پدیا (wikipedia) ساخته شده است و به زبان‌های گوناگون است. چنین پیکره‌هایی این امکان را فراهم می‌آورند که بتوان زبان‌های گوناگون یا گونه‌های زبانی مختلف را در بافت مشابه مقایسه کرد و از تحریف اجتناب‌ناپذیر که در ترجمه متون در پیکره‌های موازی ایجاد می‌شود، پرهیز کرد. پیکره‌های مقایسه‌ای می‌توانند از متون عمومی ساخته شوند که امکانات گوناگونی را برای تحلیل گفتمان، کاربردشناسی، تجزیه و تحلیل

ژانرهای متون و زبان‌شناسی اجتماعی فراهم می‌کنند؛ نمونه‌هایی از چنین پیکره‌هایی می‌تواند شامل مجموعه مدخل‌های دایره-المعارف‌ها یا متون ادبی یک دوره زمانی خاص باشد. اما متداول‌ترین نوع پیکره‌های مقایسه‌ای که مخاطبان بسیاری دارد، آن‌هایی هستند که به حوزه (های) تخصصی مربوط می‌شوند و دارای تراکم بالای واژگان و اصطلاحات تخصصی هستند. چنین پیکره‌هایی، پیکره تخصصی مقایسه‌ای نامیده می‌شوند. برخی از کاربردهای چنین پیکره‌هایی در پژوهش‌های تطبیقی زبان‌ها، ترجمه ماشینی، فرهنگ‌نگاری محاسباتی و بازیابی اطلاعات است.

در طرح پژوهشی «ساخت پیکره متنی از مقاله‌های پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات»، سامانه‌ای نیز ساخته شد به نام «سامانه پیکره‌های ایرانداک (ساپا)» که پیکره‌ها در این سامانه قرار می‌گیرند. اکنون «پیکره پژوهش‌نامه» در این سامانه قرار دارد و پیکره تخصصی دیگری (از کتاب‌های دیجیتال ایرانداک) نیز در دستور کار قرار دارد و به سامانه اضافه خواهد شد. در این طرح پژوهشی قصد داریم پیکره تخصصی دیگری را به سامانه پیکره‌های ایرانداک (ساپا) اضافه کنیم. این پیکره مقایسه‌ای است و از چکیده‌های فارسی و انگلیسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های (پارساهای) ایرانداک ساخته خواهد شد. در مرحله نمونه‌گیری به بررسی حوزه‌های موضوعی پرداخته خواهد شد و از میان آن‌ها انتخاب خواهد شد. به نظر می‌رسد حداقل تعداد چکیده که برای این پیکره می‌توان در نظر گرفت، احتمالاً بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار است که حوزه‌های موضوعی گوناگونی را در بر می‌گیرد. همچنین همانند دو پیکره تخصصی دیگر ساپا (پیکره پژوهش‌نامه و پیکره‌ای که از کتاب‌های دیجیتال ایرانداک ساخته می‌شود)، در این طرح پژوهشی، متون پیکره برچسب‌گذاری اجزای واژگانی کلام (POS tagging) خواهند داشت. در این راستا، همانند پژوهش‌های پیشین برای متون فارسی (چکیده‌های فارسی) از کدهای ابزار «هضم» استفاده خواهد شد و برای متون انگلیسی (چکیده‌های انگلیسی) از ابزار (POS tagging) از مجموعه ابزارهای پیکره دانشگاه لنکستر استفاده خواهد شد.

ایجاد هستی‌شناسی از اصطلاح‌نامه علوم زیستی ایرانداک

هستی‌شناسی یا آنتولوژی علم شناخت و دسته‌بندی مفاهیمی است که موجود هستند یا ممکن است در زمینه‌های مختلف وجود داشته باشند. به طور کلی علم هستی‌شناسی ریشه در فلسفه و سعی در شناخت مفاهیم دارد و در ادامه نگاه ارسطویی در طبقه‌بندی و دسته‌بندی مفاهیم موجود تلاش می‌کند. در هستی‌شناسی علوم زیستی سعی می‌شود مفاهیم این رشته تخصصی دسته‌بندی و کلاس‌های مفاهیم، ارتباطات معنایی بین مفاهیم، ویژگی‌های مفاهیم، توابع مفاهیم، رویدادهایی که برای یک مفهوم می‌تواند رخ دهد، قوانین جاری الگوهای معنایی و محدودیت‌های مفاهیم و نیز شرایط قیاس بین مفهوم‌ها مشخص شود. به این ترتیب با نگاه به مفاهیم مورد نیاز امکان ایجاد هستی‌شناسی علوم زیستی در نظام‌های بازیابی اطلاعات و جستجوی دقیق‌تر و سریع‌تر امکان‌پذیر می‌باشد. برای ساختن هستی‌شناسی از یک فرهنگ واژگان توسعه یافته مانند اصطلاح‌نامه علوم زیستی استفاده می‌کنیم. این فرهنگ واژگان نه تنها حاوی معنی اصطلاحات است، بلکه اصطلاحاتی را که به نوعی با مفهوم مورد نظر ارتباط منطقی دارند مشخص کرده است و به این ترتیب همه مفاهیم مورد نظر در حوزه علوم زیستی، اعم از اشیاء یا اشخاص و ویژگی‌ها را از اصطلاح‌نامه علوم زیستی استخراج و هستی‌شناسی شکل می‌گیرد. در نهایت با ساخت هستی‌شناسی علوم زیستی و تدوین الگوهای منطقی به زبان مشترک و قابل فهم برای انسان و ماشین دست خواهیم یافت.

هدف: از ایجاد هستی‌شناسی علوم زیستی و به کارگیری آن در نظام بازیابی اطلاعات، ساختارمند نمودن اطلاعات و در نهایت بازنمایی دانش به کمک ماشین با استفاده از فناوری‌ها و استانداردهایی است که به وسیله کنسرسیوم وب جهان گستر در حال تدوین و تکمیل است. به عبارت دیگر در وب معنایی ماشین‌ها با شناسایی داده‌های اسناد و مدارک موجود در فرایند تحلیل و استخراج اطلاعات مورد نظر کاربر مشارکت کرده و در این زمینه هوشمندانه‌تر عمل می‌کنند. در وب معنایی موتورهای جستجو بیش از پیش بر مفهوم داده‌ها و جداسازی آنها مسلط هستند و در این راستا از ابزار دقیق و قوی معنایی مانند هستی‌شناسی استفاده می‌کنند.

روش: در ادامه تبدیل اصطلاح‌نامه‌ها به هستی‌شناسی، طرح ایجاد هستی‌شناسی علوم زیستی با استفاده از اصطلاح‌نامه علوم زیستی ایرانداک و با انطباق با General Ontology for Biology که در سایت Bioportal Ontologies در دسترس است، به توسعه مفاهیم و گسترش روابط معنایی آن می‌پردازیم. بدین منظور نرم‌افزار پروتژه، که دسترس پذیر و قابل استفاده برای زبان فارسی است بکار گرفته شده و در نهایت هستی‌شناسی علوم زیستی با ۳۰۰۰ مدخل حاصل خواهد شد. در ادامه این طرح پیاده‌سازی و قرار گرفتن این هستی‌شناسی به عنوان ابزار قوی بازیابی اطلاعات به عنوان پشتوانه بازیابی اطلاعات در پایگاه گنج ایرانداک نیاز به انجام طرح جداگانه‌ای هست و نیاز به بودجه لازم و کافی دارد.

پیشنهاد پرتقوی دوره‌های آموزشی حضوری و مجازی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

آموزش به عنوان یکی از ماموریت‌های بنیادین پژوهشگاه در اساس‌نامه آن آمده است (اساس‌نامه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، ۱۳۸۸) و ایرانداک از سال‌ها پیش، هزاران ساعت آموزش حضوری و مجازی را در قالب صدها دوره آموزشی کوتاه‌مدت برای پژوهشگران سراسر کشور برگزار کرده است. با همه‌گیری بیماری کرونا، برگزاری دوره‌های آموزشی ایرانداک نیز مانند دیگر سازمان‌ها به صورت مجازی انجام شد و این شکل از برگزاری مزایا، معایب، فرصت‌ها و تهدیدهایی را برای مدیریت آموزش ایرانداک به همراه داشت. مصاحبه اولیه با مدیران ایرانداک نشان می‌دهد که در حال حاضر مدیریت آموزش در زمینه برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت آموزشی با مشکلات و چالش‌هایی روبروست که مهم‌ترین آنها به شرح زیر است: نخست آنکه هدف پژوهشگاه از برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه مدت به روشنی مشخص نیست و برای مدیریت آموزش نیز این هدف یا اهداف تبیین نشده است. مساله دوم نبود معیارهای مشخص برای ارزیابی کارآمدی دوره‌هاست، به عبارتی مشخص نیست که آیا خروجی کنونی مدیریت آموزش از نظر برگزاری این دوره‌ها، مورد قبول است و اگر نیست تا چه اندازه با وضعیت مطلوب فاصله دارد و بر همین اساس برنامه دوره‌های آینده پژوهشگاه از نظر انتخاب دوره‌ها و نیز شکل برگزاری آنها نامشخص است. بر همین اساس این طرح با هدف پاسخ به چالش‌های فوق شامل گام‌های اصلی زیر خواهد بود:

- تعیین اهداف ایرانداک از برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت

- ارزیابی کارآمدی برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه مدت در دو شکل حضوری و مجازی بر مبنای معیارهای احصا شده برای هر یک از اهداف تعیین شده در گام پیشین

- پیشنهاد پورتقوی مطلوب دوره‌های آموزشی برای زمان پسا کرونا

در گام اول این پژوهش مصاحبه با مدیران پژوهشگاه صورت خواهد پذیرد، گام دوم با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیل آماری اطلاعات درآمده و هزینه‌ای و نیز تحلیل اطلاعات مربوط به نظرسنجی شرکت‌کنندگان انجام خواهد شد و در نهایت

بر مبنای ارزیابی معیارهای شناسایی شده در گام دوم و منابع در دسترس مدیریت آموزش، چشم‌انداز آینده مدیریت آموزش و پرتفوی دوره‌های آتی ارائه خواهد شد.

حقوق مالکیت ادبی حاکم بر نتایج طرح‌های پژوهشی داخلی و تقاضامحور در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

مسئله اصلی این پژوهش آن است که حقوق مالکیت فکری نتایج حاصل از انجام طرح‌های پژوهشی داخلی و تقاضامحور در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) کدامند و این حقوق متعلق به کیست (پژوهشگر، ایرانداک، نهاد ثالث). دیگر این که آیا این حقوق قابل انتقال است یا خیر؟ با توجه به مسئله پژوهش، موضوع پژوهش همه آثار پژوهشی (از جمله کتاب یا مقاله ویا سخنرانی) را پوشش نمی‌دهد، بلکه تنها بر نتایج طرح‌های پژوهشی متمرکز است. اهداف اصلی پژوهش عبارتند از: ۱) تبیین گونه‌های حقوق مالکیت ادبی که درباره نتایج طرح پژوهشی (اعم از طرح‌های پژوهشی داخلی و تقاضامحور در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: ایرانداک) محقق می‌شوند؛ ۲) تبیین حقوق ایرانداک، عضو هیئت علمی و نهاد ثالث در طرح‌های پژوهشی داخلی ایرانداک و طرح‌های پژوهشی تقاضامحور؛ ۳) بیان شیوه‌های انتقال این حقوق. در کنار این اهداف اصلی، هدف‌های فرعی به این شرح است: ۱) ارائه تصویری از قوانین و مقررات ملی درباره حقوق حاکم بر پژوهش از منظر مالکیت فکری؛ ۲) تبیین مقررات موجود در آیین‌نامه‌های وزارت عتف درباره پژوهش و پژوهشگران. روش پژوهش کنونی، تحلیلی-توصیفی است؛ بدین صورت که در آن، داده‌های گردآوری شده از راه مطالعه کتابخانه‌ای و اسنادی مورد توصیف و تحلیل قرار می‌گیرند. پژوهش در سه مرحله انجام می‌گیرد: ۱) جمع‌آوری داده‌ها و فیش برداری (۷ ماه)؛ ۲) تحلیل و توصیف یافته‌ها (۴ ماه)؛ ۳) جمع‌بندی و ارائه گزارش نهایی که با احتساب ۲ ماه همپوشانی گام ۲ و ۱ جمعاً در ۱۲ ماه انجام خواهد شد.

ارائه راهکارهای اجرایی برای بهبود کیفیت اطلاعات پایان‌نامه/رساله‌ها در سامانه ثبت برپایه تکنیک‌های داده‌کاوی

کیفیت مناسب اطلاعات مدارک پایان‌نامه/رساله (پارسا)ها از جنبه‌های گوناگون مورد توجه است. از یک سو، بازایی دقیق و صحیح را در سامانه گنج به همراه دارد. از سوی دیگر، هزینه‌های کنترل، نمایه‌سازی و کنترل کیفیت نمایه‌سازی را می‌تواند تا سطح مطلوبی کاهش دهد. برای رسیدن به سطح مطلوب از کیفیت در اطلاعات پارساها تحلیل نتایج کیفیت اطلاعات یک کار کلیدی است. به بیان دیگر، لازم است نتایج کیفیت اطلاعات به شکل درستی تحلیل شود تا بتوان ارزیابی درستی از سطح کیفیت و نوع ناهمخوانی‌ها ارائه کرد. این کار مقدمه تعیین راهکارهای کاربردی برای بهبود کیفیت است. بنابراین در این پژوهش، نتایج کیفیت اطلاعات در سامانه ثبت پارساهای درون کشور مورد تحلیل قرار خواهد گرفت و راهکارهای بهبود برپایه این تحلیل توسعه داده خواهد شد. ارزیابی کیفیت اطلاعات در سامانه ثبت در قالب ۳۳ قلم اطلاعاتی صورت می‌پذیرد که شامل مواردی همچون نام دانشجو، اساتید راهنما و مشاور، چکیده و کلیدواژه هستند. برای تعیین راهکارهای بهبود کیفیت اطلاعات، این پژوهش در دو گام اصلی انجام می‌گیرد. در گام اول نتایج کیفیت اطلاعات به کمک ابزار داده‌کاوی در قالب روش خوشه‌بندی مورد تحلیل قرار خواهند گرفت. در گام دوم گروه کانونی شکل خواهد گرفت و برپایه نتایج گام اول

راهکارهای بهبود کیفیت اطلاعات در سامانه ثبت برای ناهمخوانی‌های اصلی و بحرانی تعیین خواهد شد. زمان انجام طرح یک سال خواهد بود.

تقاضامحور پژوهش و طراحی نظام رصد وضعیت اجتماعی و فرهنگی آموزش عالی در ایران

پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی با هدف «پژوهش در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه و ارتقای علوم انسانی و اجتماعی» تأسیس شده است. ایده اولیه نیاز به تأسیس پژوهشکده‌های مستقل در حوزه مطالعات فرهنگی و اجتماعی با تأکید بر نیازهای علمی دانشگاهی کشور، از تحقیقات و مطالعاتی به دست آمد که در دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام شد. نیاز به انجام پژوهش‌ها و مطالعاتی که هدف ارائه نظریه، ایده و راهبرد به نظام تصمیم‌گیری باشد، همچنین، ضرورت ارتباط پیاپی با صاحب‌نظران و نخبگان و تداوم فعالیت مرکزی برای تحلیل و نظریه پردازی درباره آموزش عالی ایران، سبب تأسیس پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی گردید. با توجه به اهداف فوق از سویی و توسعه سیستم‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات از سوی دیگر، نیاز برای بهره‌گیری از این فناوری‌ها در راستای اهداف پژوهشکده ضروری است. توسعه همراستا و متناسب فناوری اطلاعات با اهداف و حوزه کاری پژوهشکده از یک سو و هماهنگ و منطبق بر میزان بلوغ آن در کشور از سوی دیگر محور اصلی تصمیم‌گیری و تعاملات ارائه دهنده این طرح می‌باشد. لذا این طرح به منظور ورود و ارائه خدمات مشاوره، ارائه شده است و گام‌های همکاری بعدی مبتنی بر آن قابل تعریف هستند. با توجه به این که فعالیت‌های روزمره پژوهشکده به تحولات پایه در وضعیت فناوری اطلاعات کشور منجر می‌شود خدمات مشاوره و همچنین ارائه سیستم‌های اطلاعاتی و مدیریتی جدید نیابستی خلی در فعالیت‌های اصلی فراهم آورده و از سویی باید دقت نمود که نیازها به ترتیب اولویت و مبتنی بر امکان‌سنجی پاسخ داده شود. به طور کلی ارائه خدمات فناوری اطلاعات و سیستم‌های اطلاعاتی بایستی مبتنی بر شناخت بافت و موقعیت کاری سازمان متقاضی باشد، بدون شناخت مناسب و به موقع، صرفاً می‌توان به ارائه توانمندی‌های موجود و محصولات در دسترس اقدام نمود. وابستگی امور فناوری اطلاعات به امور سازمان و ضرورت همگامی نیازهای سازمان با کاربردهای فناوری اطلاعات و وابستگی فعالیت‌های مختلف سازمان به سیستم‌های اطلاعاتی، این موضوع را ضروری می‌سازد که پیشنهاددهنده در اندیشه ارائه راه حل‌های سازمانی مناسب مطابق با وضعیت جاری باشد. بدین منظور در این طرح راه اندازی سامانه برخط و مرکز رصد اجتماعی و فرهنگی آموزش عالی در ایران ارائه می‌شود.

تقاضامحور توسعه و بهبود سامانه ذکاوت (ذائقه‌سنجی هوشمند کاربران فضای مجازی و تحلیل ترافیک) با قابلیت پیش‌بینی رویدادهای محتمل بر مبنای طبقه‌بندی محتوای متنی، تصویری، و ویدئویی

تحلیل عمیق محتوای پلت‌فرم‌های رسانه اجتماعی با استفاده از نظریه تمرکز نظارتی نیازمند به‌سازی سامانه‌های جمع‌آوری و تحلیل پلت‌فرم‌های رسانه اجتماعی همچون سامانه ذکاوت است. سامانه ذکاوت (ذائقه‌سنجی هوشمند کاربران فضای مجازی و تحلیل ترافیک)، جهت توسعه قابلیت پیش‌بینی رویدادهای اجتماعی و سیاسی نیازمند شناسایی نمون‌هایی است که بتواند

چنین رویدادهایی را در آینده به خوبی شناسایی کند. در این راستا هدف طرح پیش رو، الگوسازی محتوای حوزه اجتماعی در پلتفرم رسانه اجتماعی توییتر است. در این طرح، ابتدا ادبیات حوزه مورد مطالعه و همچنین پیشینه و کاربردهای تئوری تمرکز نظارتی به منظور بهره‌برداری در این طرح، مرور شده است. سپس محتوای یکساله توییتر فارسی، تحلیل و به منظور کاربردهای نمونه‌ها، الگوسازی شده است.

تقاضامحور تدوین سند برنامه راهبردی و برنامه اجرایی ایجاد مدیریت اسناد و مدارک شهرداری تهران

بخشی از اقدامات و فعالیت‌های شهرداری تهران که از ابتدای تأسیس تا کنون در قالب اسناد و مدارک با صرف هزینه و وقت بسیار تولید و یا انتشار یافته است، دربردارنده اطلاعات و تجربیات گرانبایی هستند که در تعالی و توسعه شهر تهران نقش بی‌بدیل بر عهده دارند. این اسناد و مدارک از جنبه‌های گوناگون تاریخی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، هویتی و نمادین، دارای اهمیت فراوان و غیرقابل جایگزین هستند. تولید، فراهم‌آوری، سازماندهی، ذخیره و نگهداری، و دسترسی‌پذیری آنها از موضوعات قابل توجه برای حفظ هویت شهر تهران به شمار می‌شود. شهرداری تهران نیز برای حفظ هویت و سابقه تاریخی خود نیازمند ساز و کاری برای حفظ و بهره‌برداری از آنها و دسترسی‌پذیری آنها برای شهروندان، پژوهشگران و دیگر نیازمندان به این اسناد و مدارک است. ایجاد مدیریت اسناد و مدارک شهرداری تهران، مسیری است که از طریق آن می‌توان آن را تحقق بخشید و به عنوان یکی از ابزارهای مدیریتی در تهیه برنامه‌های جاری و تصمیم‌گیری برای حفظ هویت شهری از آن استفاده کرد. در این راستا ضرورت دارد اسناد موجود به صورت طبقه‌بندی شده در یک مرکز استاندارد و مجهز به صورت یکپارچه نگهداری و عرضه گردد تا ضمن اجتناب از اقدامات موازی و تکراری، زمینه مطالعه و پژوهش در خصوص مستندات و اطلاعات شهری نیز برای پژوهشگران و علاقمندان فراهم شود و زمینه لازم برای حفظ هویت شهر تهران فراهم شود.

تقاضامحور شناسایی و ارزش‌گذاری سنجش تأثیر پژوهش در ایران

علم و پژوهش بیش از هر زمان دیگری، در قرن بیست و یکم، در کانون توجه کشورهای گوناگون هستند و به ابزاری برای نشان دادن قدرت تبدیل شده‌اند. از همین رو، دولت‌ها تلاش می‌کنند روز به روز بر توان علمی خود بیافزایند تا در رقابت جهانی از قافله جا نمانند؛ بودجه بخش پژوهش را سالانه افزایش می‌دهند، افراد بیشتری در این وادی به کار می‌گیرند، در زمینه‌های پژوهشی با هم‌دیگر همکاری می‌کنند، و برنامه‌ها و سیاست‌هایشان را در این زمینه گسترش می‌دهند. بنیان و انگیزه تمام این تلاش‌ها بر این پایه استوار است که علم و پژوهش (شاید بر بسیاری از عرصه‌های دیگر - از فرهنگ گرفته تا اقتصاد - تأثیر گذار است. «تأثیر پژوهش» به معنی کاربردهای مثبت و سودآوری است که پژوهش در عرصه‌های دیگری مانند اجتماع، اقتصاد، محیط زیست، فرهنگ، بهداشت، و غیره دارد. بنابراین، نباید تأثیر پژوهش بر این عرصه‌ها را با تأثیر صرف پژوهش بر خود محیط دانشگاهی و پژوهشی (برای نمونه، سنجش‌های سنجش عملکرد دانشگاهی) اشتباه گرفت. «تأثیر پژوهش» از دغدغه‌های مهم سیاست‌گذاران و دولت‌مردان نیز به شمار می‌آید، چراکه می‌خواهند ببینند سرمایه‌گذاری در این بخش با بازدهی همراه بوده است یا نه. آموزش و پژوهش، دگرسنجی، بهداشت، اقتصاد، سیاستگذاری، اجتماع، محیط‌زیست، امنیت و دفاع، فرهنگ، و خدمات از کلیدی‌ترین ابعادی هستند که پژوهش می‌تواند بر آنها تأثیر گذار باشد. این ابعاد خود هر یک شاخص‌ها و سنججهایی دارند که قابل اندازه‌گیری‌اند. با این حال درباره‌ی درستی و جامعیت این ابعاد هنوز هم‌نوایی نیست و ممکن است در

بافت‌های گوناگون این ابعاد نیز متفاوت باشند. از سوی دیگر هنوز روشن نیست که شدت و اندازه تأثیر پژوهش بر هریک از این ابعاد چگونه است و کدام بعدها نسبت به دیگران اهمیت بیشتری دارند. هدف از این پژوهش شناسایی ابعاد، شاخص‌ها، و سنجه‌های تأثیر پژوهش در یک چارچوب فراگیر و اعتبارسنجی آنها با یاری متخصصان، حرفه‌مندان، و سیاست‌گذاران این حوزه است. افزون بر این، پژوهش کنونی به دنبال وزن‌دهی به هر یک از ابعاد، شاخص‌ها، و سنجه‌های تأثیر پژوهش است تا بتوان تأثیر برنامه‌ها و سیاست‌های گوناگون را به شکل شاهدمحور ارزیابی کرد. در گام نخست این پژوهش، دیدگاه متخصصان سیاست‌گذاری علم (و دیگر زمینه‌های در پیوند) درباره سنجه‌ها، شاخص‌ها، و بُعدهای تأثیر پژوهش در ایران گرفته و تحلیل خواهند شد. در این گام از مصاحبه‌های ساخت‌یافته بهره خواهیم برد. در گام بعدی، سنجه‌ها، شاخص‌ها، و بُعدهای تأثیر پژوهش، برای وزن‌دهی به روش AHP به متخصصان و حرفه‌مندان سپرده خواهد شد. سرانجام، در گام پایانی، بر پایه داده‌های گردآوری شده، سامانه‌ای برای پایش تأثیر پژوهش طراحی و پیاده‌سازی می‌شود. به نظر می‌رسد، این پژوهش نخستین کوشش در ایران برای اعتباریابی و وزن‌دهی ابعاد، شاخص‌ها، و سنجه‌های گوناگون تأثیر پژوهش‌های دانشگاهی بر جامعه در چارچوبی فراگیر است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های کلان آموزشی و پژوهشی در زیست‌بوم آموزش عالی ایران به کار گرفته شود. افزون بر این، ذی‌نفعان پژوهش‌های دانشگاهی همانند مؤسسه‌های پژوهشی، اعضای هیئت علمی، دانشجویان، پشتیبانان پژوهش، سیاست‌گذاران، و غیره می‌تواند بر پایه چارچوب پیشنهادی برنامه‌ها و راهبردهای خود را ارزیابی کنند و در بهبود آنها گام بردارند.

تقاضامحور ☞ ترجمه کتاب **After Method: Mess in the Social Science Research**، نوشته جان لا منتشر شده

در سال ۲۰۰۴

تقاضامحور ☞ ترجمه کتاب **INTERNET OF THINGS** نوشته مرسدس بانز و گراهام مایکل، منتشر شده در سال

۲۰۱۷

۱-۳-۵. رساله‌های دانشجویان دکتری

ایرانداک از سال ۱۳۹۰ در راستای مأموریت‌های خود دانشجوی دکتری می‌پذیرد. این دانشجویان در سه رشته مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایرانداک دوره دکتری خود را می‌گذرانند. در سال ۱۴۰۰ از هفت رساله دکتری در دست انجام، دو رساله با موفقیت دفاع شد. آماری از رساله‌ها در نمودار ۱-۸ آمده است.

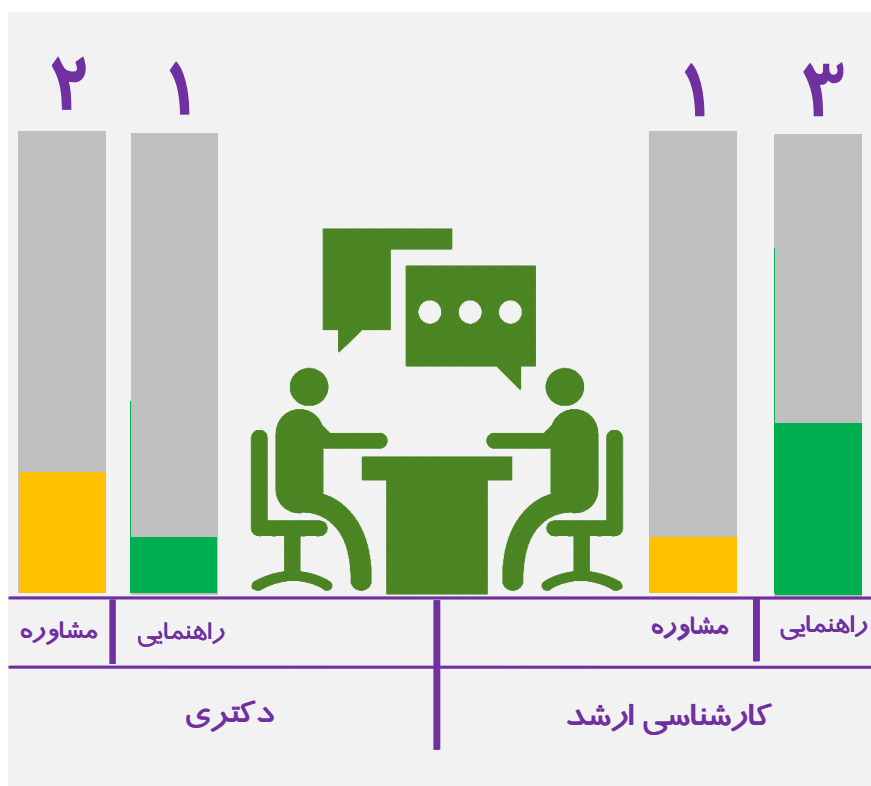
		طراحی چارچوب حاکمیت داده در مراکز تبادل داده و اطلاعات ملی (مورد مطالعه: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)
		طراحی مدل بردسازی کتابخانه‌های دانشگاهی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)
		نمایشسازی خودکار داده‌های چندرسانه‌ای علمی فارسی با رویکرد تضمین کیفیت بازایی اطلاعات
		طراحی مدل مفهومی نظام ملی نشر علمی
		ارائه مدل بازایی و اشاعه گزینشی اطلاعات، با رویکرد "سیستم‌های بافت-آگاه"؛ مورد مطالعه: پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)
		ارائه مدل هم‌راستایی راهبردهای دانش و راهبرد کسب و کار: مطالعه موردی دانشگاه افسری امام علی
		ایجاد چارچوب، توسعه و ارزیابی سیستم پرسش و پاسخ محاوره‌ای برای مستندات علمی فارسی

نمودار ۸-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله‌های دکتری

۱-۳-۶. راهنمایی و مشاوره دانشجویان

از دیگر کارهای استادان ایرانداک، راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در زمینه مدیریت، فناوری اطلاعات، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، و دیگر رشته‌های در پیوند است. این راهنمایی‌ها و مشاوره‌ها تنها ویژه دانشجویان دکتری ایرانداک نیست و برخی نیز به دانشجویان نهادهای دیگر داده شده‌اند. آماری از راهنمایی و مشاوره استادان ایرانداک در نمودار ۹-۱ آمده است.

نمودار ۹-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان

۱-۳-۷. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات

از دستاوردهای دیگر ایراندک مدیریت و برورسانی «پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات» است که گزارش پژوهشهای نوین را در قالب مقاله‌های پژوهشی، مروری، و مطالعه موردی در زمینه نظریه پردازش، رهیافت‌های فلسفی، روش‌شناسی، روند پژوهی، آینده‌نگاری، معماری، مدل، الگوریتم، استاندارد، رهنمود، زبان، جنسیت، آموزش، و یادگیری؛ در قلمرو «اطلاعات و دانش علمی و فناوریانه» و در پیوند با محورهای زیر، برای بررسی و انتشار می‌پذیرد:

۱. پردازش اطلاعات

تولید، فراهم‌آوری، و انتقال

سازمان‌دهی

ذخیره و بازیابی

حفظ و آرشیو

۲. جامعه و اطلاعات

۳. انسان و اطلاعات

سیاست‌گذاری

ارزیابی و تحلیل

مدیریت کیفیت

بازنمایی و دیداری‌سازی

ابزارهای زبانی و زبان‌شناختی

رسانه

اخلاق و حقوق	مشارکت بخش عمومی و خصوصی
اقتصاد، صنعت، و بازار	دسترسی آزاد، علم آزاد، و داده آزاد
نهاد و سازمان	پایش و ارزیابی تأثیر
نوآوری و کارآفرینی	اشتراک منابع
تعامل انسان و ماشین	تجربه و رابط کاربری
رفتار اطلاع‌یابی	سواد (اطلاعات، دیجیتال، محتوا، و رسانه)

۴. فناوری و اطلاعات

سیستم‌های مدیریت اطلاعات و دانش	اینترنت اشیا
سیستم‌های هوشمند و پیشنهاددهنده	کسب‌وکار الکترونیک
سیستم‌های جست‌وجو	اکتشاف دانش
معماری‌های پلتفرمی	مدیریت محتوا
امنیت	تحلیل داده‌های کلان

۵. دیگر زمینه‌ها، موضوع‌ها، و فناوری‌های نوین در پردازش و مدیریت اطلاعات و دانش علمی و فناوری

این نشریه در نمایه‌نامه‌های معتبر جهانی و ملی همانند «لیستا»، «اسکوپوس»، و «آی. اس. سی.» نمایه می‌شود. هدف این نشریه گسترش پیوند علمی میان پژوهشگران و فناوران با تولیدکنندگان و نیازمندان علم و فناوری، انتشار تازه‌ترین یافته‌های علمی کشور، افزایش مشاهده‌پذیری آثار ایرانیان در جهان، آگاه‌سازی گروه هدف از گسترش‌های علم و فناوری، ثبت یافته‌های پژوهشی در کشور، شناخت و معرفی پژوهشگران و نوآوران کشور، بهبود دانش و پژوهش در کشور، و گسترش استانداردهای نشر ادواری‌ها در کشور است. در سال ۱۴۰۰ ایرانداک توانسته است شماره‌های سه و چهار از دوره ۳۶ و شماره‌های یک و دو از دوره ۳۷ پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات را چاپ و منتشر کند. علاوه‌براین، در این سال فراخوان دریافت مقاله اولین ویژه‌نامه انگلیسی‌زبان پژوهش‌نامه با موضوع Social Media and Policy Making منتشر شد که مقالات مربوطه، دریافت، ارزیابی و آماده چاپ

شده و به‌زودی به چاپ خواهند رسید. برپایه خروجی آخرین ارزیابی سامانه رتبه‌بندی نشریات علمی کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور، رتبه پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات همچنان بین‌المللی است که با توجه به این مهم، پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات در میان نشریه‌های هم‌گروه خود بالاترین رتبه را دارد. در راستای افزایش یافت‌پذیری، استانداردسازی فراداده، خودکارسازی ثبت و رصد ارجاع‌ها و ... به مقالات پژوهشنامه در سال ۱۴۰۰ کد DOI اختصاص یافت و فرایند اختصاص کد DOI به مقالات سال‌های قبل پژوهشنامه نیز آغاز گردید.

۴-۱. رویدادهای علمی

۱-۴-۱. سخنرانی‌های علمی

برگزاری سخنرانی‌ها یکی از کارهای کلیدی ایرانداک برای اشتراک‌گذاری دانش و تجربه‌های علمی است. همگان نیز می‌توانند از این سخنرانی‌ها بیشتر به گونه رایگان و آزاد بهره‌برند. در سال ۱۴۰۰، ایرانداک در برگزاری نه سخنرانی علمی نقش داشت که در جدول ۱-۱ نام این سخنرانی‌ها آمده است.

	روش‌های پیش‌بینی پیوند و نقش آن‌ها در همکاری علمی
	ارتباط صنعت و دانشگاه: خلأ و ظرفیت‌های ابزارهای سیاستی
	تجهیز پایگاه اطلاعات علمی ایران «گنج» به سیستم بازایی تصاویر
	ویژگی‌های نحوی زبان علم فارسی
	غنی‌سازی روابط معنایی در هستی‌شناسی شیمی
	تحلیل عرضه و تقاضای پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها «مطالعه موردی: حوزه انرژی»
	سابقه‌نویسی از منظر حقوق مالکیت فکری و قوانین و مقررات دانشگاهی
	راهکارهایی برای بهبود پشتیبانی فنی از مشتریان سامانه‌های اطلاعاتی
	تحلیل ابزارهای سیاستی از تحقیق و توسعه در ایران

جدول ۱-۱. سخنرانی‌های برگزارشده با همکاری پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۵-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی

آیین‌نامه‌های اجرایی از اسناد کلیدی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) هستند که برای آسان‌سازی و کارآمدی کارهای اجرایی بررسی و تصویب می‌شوند. در سال ۱۴۰۰ پنج آیین‌نامه اجرایی در ایرانداک بررسی و تصویب شدند. نام این آیین‌نامه‌ها در نمودار ۱-۱۰ آمده است.

بررسی مأموریت‌های ایرانداک در راستای توسعه همکاری‌ها با جامعه و صنعت

بررسی برنامه تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی و خدمات دانش‌بنیان

بررسی برگ بازخورد مجری در فرایند اجرای طرح پژوهشی

بررسی راهکارهای کاهش زمان تصویب و پایان طرح‌های پژوهشی

بررسی فرم ارزیابی گزارش پایانی طرح‌های درون‌سازمانی

نمودار ۱-۱۰. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۱-۶. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش

از آنجا که پژوهش از کلیدی‌ترین مأموریت‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است، دسترسی به منابع اطلاعاتی پشتیبان این مأموریت بسیار ارزشمند است. از این رو، منابع اطلاعاتی گوناگونی برای پژوهشگران در ایرانداک فراهم شده‌اند. در نمودار ۱-۱۱ آماری از منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در ایرانداک آمده است.

نمودار ۱-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۷-۱. شورای پژوهش

«شورای پژوهش» مؤسسه‌های پژوهشی، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در پژوهش هستند و در راستای هدف‌ها و وظایف خود، در کنار بررسی پیشنهاد‌های پژوهشی دریافتی در نشست‌های تخصصی، دربارهٔ اجرا، اجرا نشدن، یا ویرایش آنها نیز تصمیم می‌گیرند. نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی، نگارش و پیشنهاد سیاست‌ها، هدف‌ها و خط‌مشی پژوهشی، و فراهم‌آوری و نگارش آیین‌نامه‌های گوناگون پژوهشی از وظایف مشترک شورای پژوهش در مؤسسه‌های پژوهشی است. بر پایهٔ مادهٔ ۱۲ «آیین‌نامهٔ جامع مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی»، شوراهای تخصصی از جمله شورای پژوهش، اولین سطح بخشی مؤسسه است که سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی را در بخش‌های گوناگون مؤسسه برای هماهنگی کارهای اجرایی و برنامه‌ریزی در بخش درپيوند و پیشنهاد به شورای مؤسسه و هیئت رئیسه انجام می‌دهد. در نمودار ۱-۱۲ نمایی از عملکرد شورای پژوهش در سال ۱۴۰۰ آمده است.

نمودار ۱-۱۲. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۸-۱ خدمات‌های دانش‌بنیان

محصول‌ها و خدمات‌های دانش‌بنیان نقشی کلیدی در زیست‌پذیری نهادهای امروزی دارند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران نیز برای پیشبرد مأموریت‌ها و هدف‌های خود چندین خدمت دانش‌بنیان برای کاربرانش فراهم کرده است. این خدمات‌ها در سه گروه پژوهش و فناوری (نمودار ۱۳-۱)، اطلاعات و فناوری اطلاعات (نمودار ۱۴-۱)، و مشاوره و مدیریت (نمودار ۱۵-۱) دسته‌بندی شده‌اند.

اصطلاح‌نامه‌نگاری

نگارش آنتولوژی و هستان‌شناسی

پردازش زبان طبیعی

ساخت پیکره‌های متنی تخصصی بر پایه داده‌های علمی و فنی ایرانداک

آینده‌نگاری علم، فناوری، و نوآوری

راهکارهای هوش کسب‌وکار و ساخت داشبوردهای مدیریتی

شناخت نقشه راه فناوری

مرور سیستماتیک و متاآنالیز

تحلیل لاگ و رفتار کاربران

ترسیم ساختار انتشارات علمی و تحلیل روند پژوهش

تحلیل اطلاعات علمی و فنی

ارزیابی اثربخشی پژوهش‌ها با سنجه‌های جایگزین

طراحی و تحلیل پروتکل‌های رایانه‌ای امن

طراحی و اجرای نظام‌های اشتراک منابع و همکاری سازمان‌ها

طراحی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی تخصصی

پذیرش دانشجوی دکتری برای انجام طرح‌های پژوهشی تقاضامحور

نمودار ۱-۱۳. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: پژوهش و فناوری

طراحی و ساخت سامانه ثبت اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه نمایه‌سازی اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه اشاعه اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت پایگاه‌های اطلاعات علمی و فناوریانه موضوعی

طراحی و ساخت دروازه‌های اطلاعات موضوعی کنترل کیفیت شده

طراحی و بهبود کیفیت داده‌ها در سامانه‌های اطلاعات

طراحی و راه‌اندازی مراکز اطلاعات علمی و فناوریانه سازمانی و موضوعی

تحلیل، طراحی، و ساخت وب‌سایت‌های سازمانی

نمایه‌سازی اسناد و اطلاعات علمی و فنی

اشاعه‌گزینشی اطلاعات

طراحی و ساخت سامانه‌های اطلاعات مکانی وب‌بنیاد

طراحی و ساخت سامانه‌های پیشنهاددهنده

طراحی و پیاده‌سازی الگوریتم‌های یادگیری ماشین در کاربردهای گوناگون

طراحی و ساخت سامانه‌های تحلیل کلان‌داده

داده کاوی

هوشمندی فناوری با روش‌های فناوری کاوی

طراحی و ساخت سامانه‌های هوش و تحلیل کسب‌وکار سازمانی

طراحی و ساخت سامانه‌های تشخیص تقلب

شخصی‌سازی محیط‌های یادگیری الکترونیکی

نشر الکترونیکی

طراحی و ساخت شبکه‌های اجتماعی حرفه‌ای تخصصی

طراحی و ساخت سامانه‌های مدیریت اطلاعات آزمایشگاهی

نمودار ۱-۱۴. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: اطلاعات و فناوری اطلاعات

برنامه‌ریزی راهبردی: پیاده‌سازی و ارزیابی

برنامه‌ریزی راهبردی بازار و طراحی سیستم توزیع

پیاده‌سازی برنامه راهبردی با رویه‌های کاری

سیاست‌گذاری با رویکرد تفکر سیستمی

برنامه‌ریزی راهبردی بازار و طراحی سیستم توزیع

تحلیل و آسیب‌شناسی خدمات دولت الکترونیک

افزایش مشارکت سازمانی با بهره‌گیری از بازی‌وارسازی

مستندسازی و بهبود فرایندهای سازمانی

طرح‌ریزی و استقرار نظام مدیریت کیفیت بر پایه استاندارد ایزو ۹۰۰۱

طراحی مدل کسب‌وکار برای محصولات فناوری اطلاعات

مشاوره طرح‌های توجیهی فنی اقتصادی

مدیریت ریسک پروژه

مدیریت منابع انسانی

طراحی و راه‌اندازی سامانه‌های ارزیابی عملکرد سازمانی

مشاوره و ارزیابی مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمان

مشاوره در زمینه اخلاق پژوهش

مشاوره در زمینه اخلاق فناوری اطلاعات و ارتباطات

نمودار ۱-۱۵. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرنداک: مشاوره و مدیریت

۹-۱. جایزه‌ها

ایرانداک در سال ۱۴۰۰، موفق به کسب یک جایزه شده که در نمودار ۱۶-۱ آمده است.

نمودار ۱۶-۱. جایزه‌های گرفته‌شده ایرانداک در سال ۱۴۰۰

۱۰-۱. سامانه‌های پشتیبان پژوهش

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در راستای دستیابی به برخی از مأموریت‌هایش چندین سامانه را برای پشتیبانی از پژوهش در کشور طراحی و راه‌اندازی کرده است. کاربران این سامانه‌ها بیشتر دانشجویان و استادان هستند. در ادامه به برخی از آنها اشاره شده است.

پایگاه وب راهنمای پژوهش و پژوهشگران (پژوهش کار)

راهنمای پژوهش و پژوهشگران	نام
پژوهش کار	نام کوتاه
۱۳۹۵	سال راهاندازی
ایرنداک	ناشر
همگان / رایگان	دسترسی
research.irandoc.ac.ir	نشانی

درباره

پژوهش‌ها باید بتوانند چالش‌های واقعی را طرح و حل کنند و به نیازهای دانشی و فناورانه صنایع و خدمات گوناگون در کشور پاسخ دهند. ولی در عمل گاه چنین نمی‌شود. برخی از پژوهش‌ها به جای سوخت‌رسانی پیشرفت و حل چالش‌های کشور، سوخت آن را هدر می‌دهند. به دلیل نبود منبعی فراگیر و با دسترسی آسان و همگانی برای بالابردن کیفیت و آموزش پژوهش‌ها، پژوهشگران، و دست‌اندرکاران پژوهش، ایرنداک «پژوهش کار» را راهاندازی کرد. «پژوهش کار» سامانه‌ای برای یادگیری، آموزش، و ارزیابی پژوهش برای همه کسانی است که درگیر کار پژوهش، داوری پژوهش، راهنمایی پژوهش، نشر پژوهش، و تجاری‌سازی پژوهش هستند و می‌خواهند از خود، دانشگاه، یا نشریه‌شان آغاز کنند. با «پژوهش کار» امکان یادگیری و آموزش پژوهش در یک ایستگاه شنی است. پژوهشگران و استادان راهنما و داور می‌توانند «پژوهش کار» را برای انجام پژوهش، هدایت پژوهش، ارزیابی پژوهش، و آموزش چگونگی ارتقای پژوهش به کار برند. نشریه‌ها می‌توانند آن را برای راهنمایی نویسندگان و داوران مقاله‌ها به کار برند. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان پژوهش می‌توانند آن را به عنوان پایه‌ای برای بازبینی استانداردهای پژوهش، نشر، و ارتقای علمی استادان و پژوهشگران به کار برند.

پایگاه وب شیوه‌نامه ایران (راهنمای استاندارد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی)

نام	راهنمای استاندارد به منابع اطلاعات
نام کوتاه	شیوه‌نامه ایران
سال راهاندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان/رایگان
نشانی	imos.irandoc.ac.ir

درباره

پدیدآور هر اثر علمی، کار خود را بر دو ستون استوار می‌دارد؛ یا بر پایهٔ اندیشه‌ها و یافته‌های خود سخن می‌گوید یا از گفته‌ها و نوشته‌های دیگران بهره می‌برد. اخلاق علمی حکم می‌کند که کاربرست گفتار و نوشتار دیگران با استناد به منبع آنها باشد تا خوانندگان بتوانند به‌سادگی سرچشمهٔ آنها را بازشناسند و اگر نیاز بود از آنها بهره‌برند. با چنین رویکردی، روش‌های گوناگونی برای استناد یا ارجاع به منابع پدید آمده‌اند. این روش‌ها اندک‌اندک ساخت‌یافته‌اند و در شیوه‌نامه‌هایی با نظام‌های استنادی گوناگون به انتشار درآمده‌اند. کمبود چنین شیوه‌نامه‌هایی به زبان فارسی، مایهٔ کاربرست روش‌های گوناگون استناد در میان ناشران و نشریه‌های گوناگون شده که گاه پوشش بسنده‌ای برای استناد به همهٔ منابع را نیز دربر ندارند. بدین‌سان، افزون بر دشوار شدن کار پدیدآوران و ویراستاران برای پیروی از الگوهای درست در نوشتار فارسی، سرگشتگی آنها را در استناد به منابع گوناگون نیز در پی خواهد داشت. گوناگونی در این الگوها، تحلیل استنادی را هم دشوار می‌سازد. از این رو، داشتن شیوه‌نامه‌ای فراگیر بر پایهٔ روش‌های پذیرفته‌شده گریزناپذیر می‌نماید که راهنمای استاندارد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی برای پدیدآورندگان فارسی‌زبان باشد. با این هدف، شیوه‌نامهٔ ایران (راهنمای استاندارد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی) بر پایهٔ شیوه‌نامهٔ شیکاگو با پیشینه‌ای بیش از یک‌صد سال، تدوین شده است. این شیوه‌نامه روش استنادی نویسنده

- تاریخ و الگوهای پایه آن را می شناساند که روشی فراگیر و آسان است. افزون بر این، چگونگی استناد به منابع گوناگون چاپی و الکترونیکی و نمونه های آن را نشان می دهد.

سامانه راهنمای نگارش پایان نامه و رساله (راه)

نام	راهنمای نگارش پایان نامه و رساله
نام کوتاه	راه
سال راه اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان/ رایگان
نشانی	rah.irandoc.ac.ir

درباره

صدها هزار دانشجوی برای پایان رساندن کارشناسی ارشد یا دکتری خود باید پارسا بنویسند. این دانشجویان برای نگارش پارسا از شیوه‌های گوناگون پیروی می‌کنند. یکی از نخستین شیوه‌نامه‌ها را در این زمینه ایراندک در سال ۱۳۶۶ از یک راهنمای دانشگاهی سال ۱۹۷۶ ترجمه و با نام «راهنمای نوشتن رساله‌های پژوهشی» منتشر کرد. نگاهی به این شیوه‌نامه و مانند آن نشان می‌دهد که برخی از آنها کاستی‌هایی دارند، برخی برافتاده‌اند، برخی تنها به بخشی از نیازها پاسخ می‌دهند، برخی به دشواری یافت می‌شوند، و برخی هم بروز نمی‌شوند. این کاستی‌ها و تفاوت‌ها، نگارش پارسا را سخت و کار سازمان‌دهی آنها را نیز با دشواری روبرو می‌کند. راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله (راه) که به سفارش و با نظارت دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی (معاونت پژوهش و فناوری وزارت عتف) درست شده است، یک شیوه یکسان، جامع، و بروز در دسترس همه دانشجویان می‌گذارد که با پیروی از آن، پارسای یک‌دستی نوشته شود.

۱۱-۱. اخلاق و درستی پژوهشی

اخلاق و درستی انجام، بخش جداناپذیر از پژوهش به شمار می‌رود که باید در کانون توجه پژوهشگران، دانشجویان، و استادان باشد. برای پشتیبانی از درستی انجام پژوهش‌های ایرانیان، ایرنداک خدماتی طراحی و راه‌اندازی کرده است که می‌تواند در این زمینه کارآمد باشند. در ادامه به یک خدمت کلیدی ایرنداک در زمینه اخلاق و درستی پژوهش اشاره می‌شود.

سامانه همانندجو

نام	سامانه همانندجو
نام کوتاه	همانندجو
سال راه‌اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	محدود/آبومانی
نشانی	tikservice.irandoc.ac.ir

درباره

ایرنداک برای اجرای سیاست‌های کلی علم و فناوری و در پاسخ به خواست جامعه علمی کشور برای بهبود اخلاق علمی و حمایت از مالکیت فکری و معنوی و هم‌چنین پیش‌گیری از بدرفتاری‌های علمی، به‌ویژه سایه‌نویسی و دستبرد علمی در تدوین پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی، سامانه «همانندجو» را با پشتوانه متن کامل و در حال افزایش صدها هزار عنوان از تازه‌ترین پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و دیگر مدارک علمی در سال ۱۳۹۵ راه‌اندازی کرده است. همانندجویی در نوشتار پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، گامی در کمک به نگه‌داشت حقوق پدیدآوران و گسترش علم و فناوری و زمینه‌سازی برای دسترسی آزاد همگان به اطلاعات است. «همانندجو» با

جست‌وجوی خودکار در متن کامل پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و دیگر مدارک علمی در ایرانداک و همچنین در وب، نوشته‌های همانند را بازیابی و اندازه‌ی همانندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می‌دهد.

مجلس شورای اسلامی در تبصره نه قانون «پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» مصوب ۳۱ مرداد ۱۳۹۶، کاربرد این سامانه را برای پیشنهادها (پروپوزال‌ها)، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها در حوزه‌های علمی و همچنین دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی کشور الزام کرده است. پیش‌تر نیز بر پایه آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶ ابلاغ شماره ۱۱/۱۹۸۰۹۷ تاریخ ۱۳۹۵/۹/۷) دو وظیفه ثبت و همانندجویی پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها بر دوش دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت عتف گذارده شده بود.

مدیریت اطلاعات علم و فناوری

- تکهداری و بروزرسانی پایگاه «گنج» با ۱,۳۸۳,۸۹۱ رکورد، ۵۲۸ هزار و ۳۸۱ کاربر، ۳,۱۲۵,۶۸۰ بازدید سالانه، و ۴,۴۱۰ کاوش روزانه؛
- ثبت ۳۵۹ پارسا، ۱۵۱ پیشنهاد و ۱,۷ پارسای خارج از کشور در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- همکاری ۶۲۷ مؤسسه آموزش عالی با ایرانداک برای ساخت آرشیو ملی پارسا؛
- پاسخ‌گویی نزدیک به ۱۷۸ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- تکهداری و بروزرسانی ۱۶ اصطلاح‌نامه تخصصی با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح؛
- پدیدآوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، و داشبورد اطلاعاتی.

۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری

مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک با شعار «به از گنج دانش به گیتی کجاست» انجام می‌شود. فراهم‌آوری، سازمان‌دهی، ذخیره، حفظ، بازیابی، تحلیل و اشاعه اطلاعات و مدارک علمی و فناوری کشور و همچنین اطلاعات پشتیبان آنها از کارهای کلیدی در مدیریت اطلاعات علم و فناوری هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری با فراهم‌آوری و ثبت اطلاعات آغاز می‌شود و با اشاعه آن به کاربران به پایان می‌رسد. در این میان نیز گام‌های بسیاری انجام می‌شوند که گاه در همین فرایند و گاه پشتیبان آن هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک به سال ۱۳۴۷ بازمی‌گردد. اکنون این مأموریت ایرانداک در معاونت اطلاعات علم و فناوری ایران و با پشتیبانی سخت‌افزاری، نرم‌افزاری، و شبکه‌ای مرکز فناوری اطلاعات انجام می‌شود.

۱-۲. ثبت و فراهم‌آوری اطلاعات

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) کار مدیریت اطلاعات علم و فناوری را از سال ۱۳۴۷ آغاز کرد و افزون بر اطلاعات جاری، اطلاعات پیش از آن را نیز سازمان داد. دستاوردهای این کار در سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعات و منابع مرجع ارائه می‌شوند. نخستین بار بر پایه بخش‌نامه شماره ۱۲۲۳۸/۸۹/۴۳ تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۰ وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری و برای تکمیل پوشش پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارسا)، بهبود دسترسی به این منابع، و پیشگیری از دوباره‌کاری در پژوهش‌های دانشگاهی؛ همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری کشور باید یک نسخه از این مدارک را در اختیار ایرنداک بگذارند و از آنان خواسته شده است که «صدور گواهی فراغت از تحصیل، به اعلام وصول پایان‌نامه دانش‌آموخته» از ایرنداک سپرده شود. ایرنداک برای آسان‌سازی این فرایند، سامانه ثبت پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها (ثبت) را به نشانی SABT.IRANDOC.AC.IR در اختیار دانشجویان کشور گذاشته است که در آن، ثبت اطلاعات پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی کشور انجام می‌شود. به‌تازگی نیز آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/۱ و تاریخ ۱۳۹۶/۹/۶) از همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری خواسته است که فایل تمام‌متن این مدارک را در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) ثبت و همانندجویی کنند. دانشجویان پس از پذیرش پیشنهاد، به این سامانه مراجعه و اطلاعات پیشنهاد خود را ثبت و شناسه ره‌گیری دریافت می‌کنند. پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نیز پس از ثبت و بارگذاری فایل تمام‌متن و تأیید ایرنداک، آماده پذیرش دانشگاه می‌شوند. دریافت شناسه ره‌گیری به‌منزله ثبت پایان‌نامه یا رساله در سامانه است و دانشجو باید آن را برای گام‌های بعدی به آگاهی مؤسسه محل تحصیل برساند. سپس دانشگاه وارد سامانه می‌شود و اطلاعات دانشجو را بررسی و اگر تأیید کند، ثبت پایان می‌یابد.

نسخه دوم سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد با تغییرات بنیادین و امکانات ویژه در پنجم آبان ۱۳۹۵ به‌دست معاون وزیر عتف و رئیس سازمان امور دانشجویان رونمایی شد و نخستین پایان‌نامه و پیشنهاد در تاریخ ۱۹ آبان ۱۳۹۵ در آن به ثبت رسید. در نسخه تازه این سامانه، دانشجویان می‌توانند پایان‌نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری و پیشنهاد آنها را با یک نام کاربری ثبت نمایند. بیشتر فیلدهای

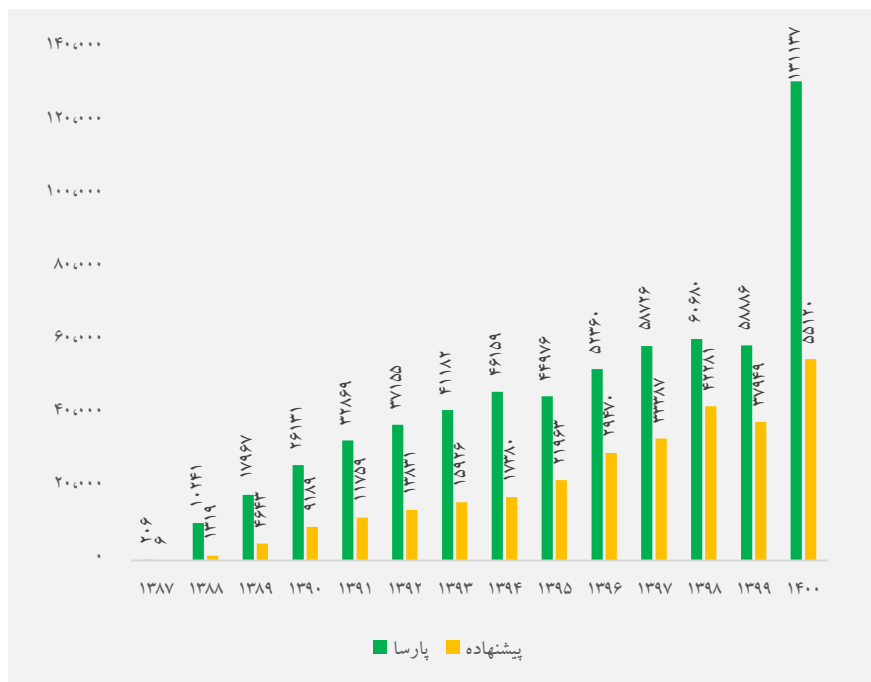
سامانه برای تضمین کیفیت داده‌ها، از پیش تعریف شده و از سیاهه‌های گوناگون قابل انتخاب هستند و نیازی به وارد کردن آنها نیست. افزون بر این، کاربران همیشه می‌توانند وضعیت مدارک ثبت شده خود را پایش کنند و امکان ویرایش اطلاعات ثبتی تا پیش از تأیید مؤسسه نیز برای آنها فراهم است. در نسخه تازه، فایل تمام متن پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها را ایرانداک کنترل می‌کند و پس از ارائه کد ره‌گیری به دانشجو، فایل‌های فرستاده شده را کارشناسان ایرانداک تأیید می‌کنند و سپس به تأیید مؤسسه‌ها می‌رسد. پس از تأیید، مدرک برای سازمان‌دهی به سامانه ویرایش و سازمان‌دهی می‌رود و پس از انجام فرایند سازمان‌دهی، در سامانه اطلاعات علمی ایران (گنج) به نشانی GANJ.IRANDOC.AC.IR در اختیار همگان گذاشته می‌شود. در نمودار ۱-۲ شمار ثبت پارسا و پیشنهاد در سال ۱۴۰۰ نشان داده شده است.

سند	شمار ثبت	میانگین شمار روزانه ثبت در سال ۱۴۰۰
پارسای (پایان‌نامه و رساله) داخل کشور	۶۱۸,۶۷۳	۳۵۹
پیشنهاد (پروپوزال)	۲۹۴,۲۲۰	۱۵۱
پارسای خارج از کشور	۲,۱۹۶	۱,۷

جدول ۱-۲. شمار ثبت پیشنهاد و پایان‌نامه/رساله در سال ۱۴۰۰

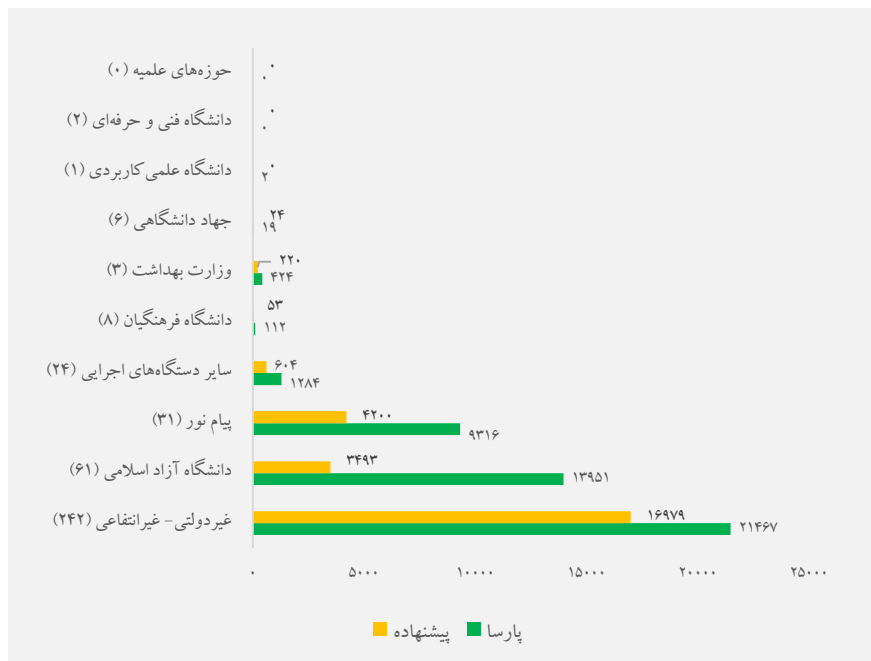
در نمودار ۱-۲ روند ثبت پارسا و پیشنهاد از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۴۰۰ نشان داده شده است.

نمودار ۱-۲. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک

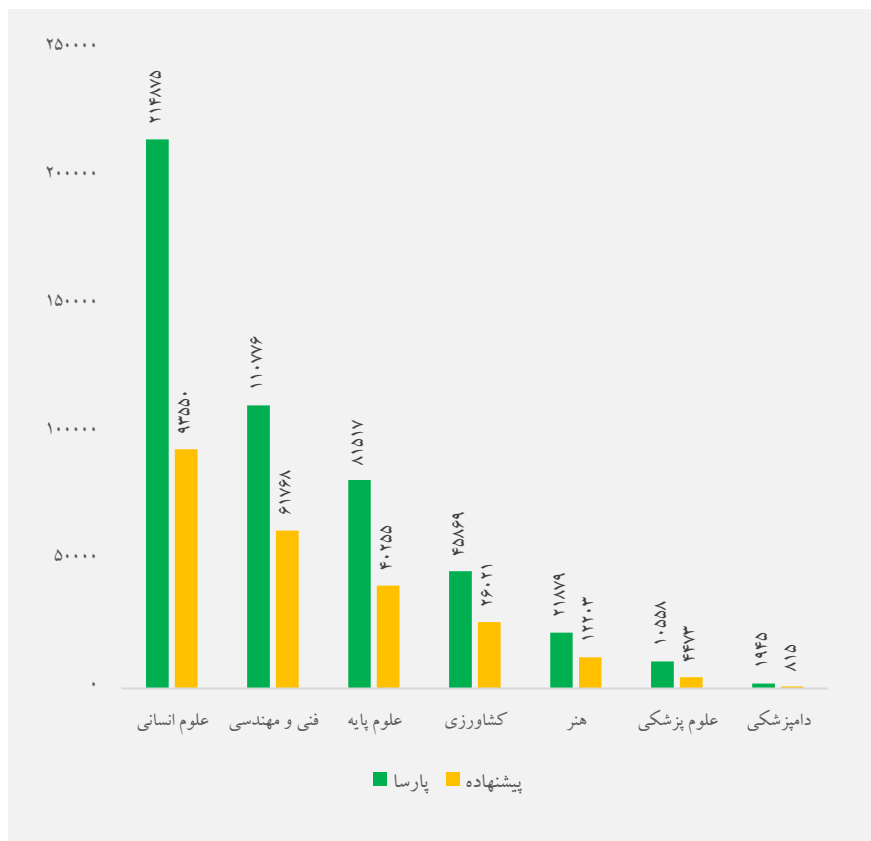
پیش از آغاز کار سامانه ثبت، گردآوری پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها دستی بود و شمار همه آنها به ۱۱۰ هزار می‌رسید که پس از آغاز به کار این سامانه، فایل‌های الکترونیکی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در سامانه بارگذاری شدند. گفتنی است از سال ۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۴۰۰ بیش از ۲۶۰ هزار نسخه چاپی پارسا نیز به ایرانداک فرستاده شدند. تا پایان سال ۱۴۰۰ بیش از ۳۵۳ هزار نسخه چاپی پارسا در آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نگهداری می‌شوند. افزون بر پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، در آرشیو ایرانداک منابع ارزشمند و بی‌مانند دیگری نیز هستند. این آرشیو دربردارنده نزدیک به ۳۵۰ هزار پارسای دانشجویان مؤسسه‌های ایرانی، ۴۰ هزار پارسای دانشجویان ایرانی مؤسسه‌های خارجی، ۲۵ هزار گزارش دولتی، ۱۵ هزار جلد مقاله نشریه‌های فارسی، و سه هزار جلد مقاله همایش‌ها است. در نمودار ۲-۲ شمار مؤسسه‌های وابسته به نهادهای گوناگون و اندازه مشارکت آنها در ثبت پارسا و پیشنهاد در سال ۱۴۰۰ نشان داده شده است. ۱۱۳ مؤسسه وابسته به وزارت عتف بیشترین شمار پارسا و پیشنهاد را در سامانه ثبت داشتند.

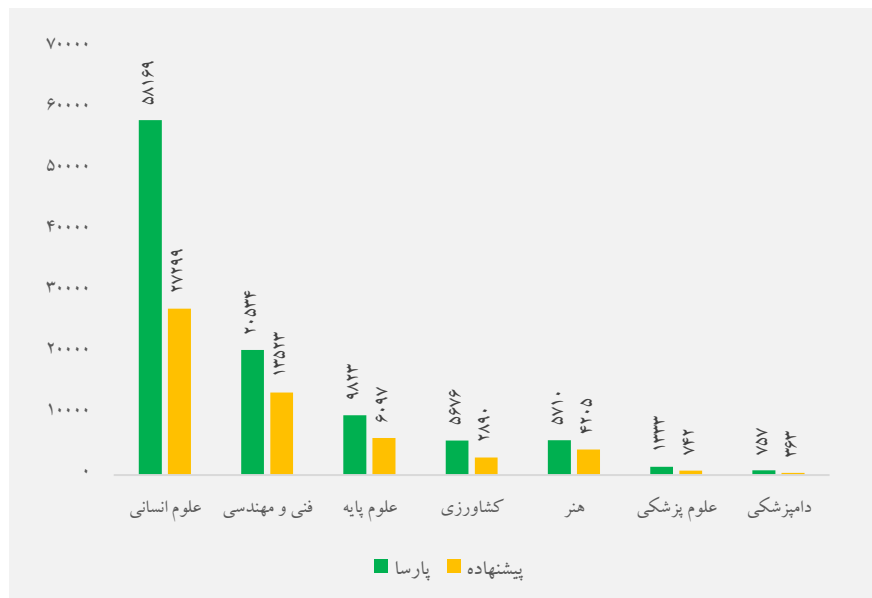
نمودار ۲-۲. اندازه مشارکت مؤسسه‌ها در سامانه ثبت ایرانداک

دوره کارشناسی ارشد با ۸۰۰۶۸ پارسا در سال ۱۴۰۰ بیشترین فراوانی را در سامانه ثبت دارد. دوره‌های دکتری تخصصی با ۸۷۴۵ دکتری حرفه‌ای با ۱۰۸۱، دستیاری تخصصی بالینی با ۵۶، دستیاری تخصصی غیربالینی با ۳۹، و دوره «ام. پی. اچ.» با چهار پارسا در جایگاه‌های بعدی هستند. از دیدگاه موضوعی نیز گروه علوم انسانی بیشترین فراوانی را در ثبت پارسا و پیشنهاد دارد. در نمودار ۳-۲ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۰ و در نمودار ۴-۲ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی در ۱۴۰۰ آمده است.

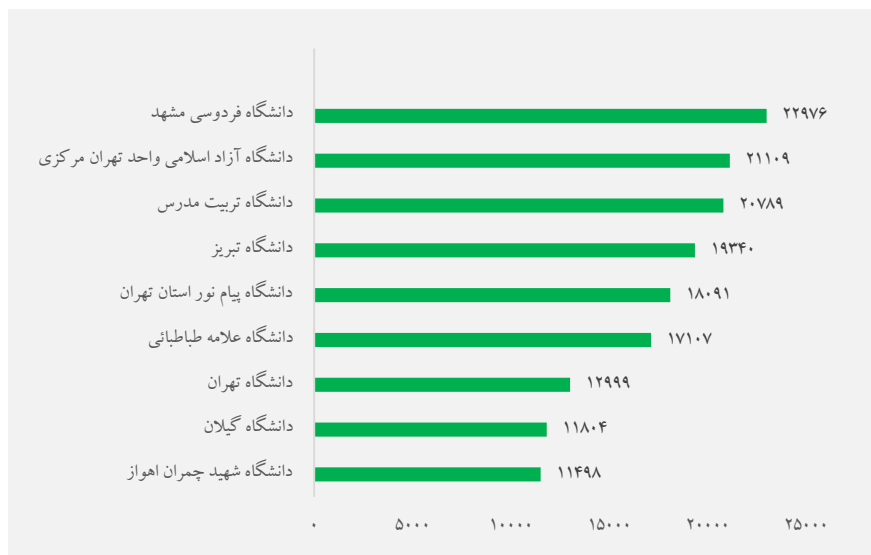

نمودار ۳-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۰

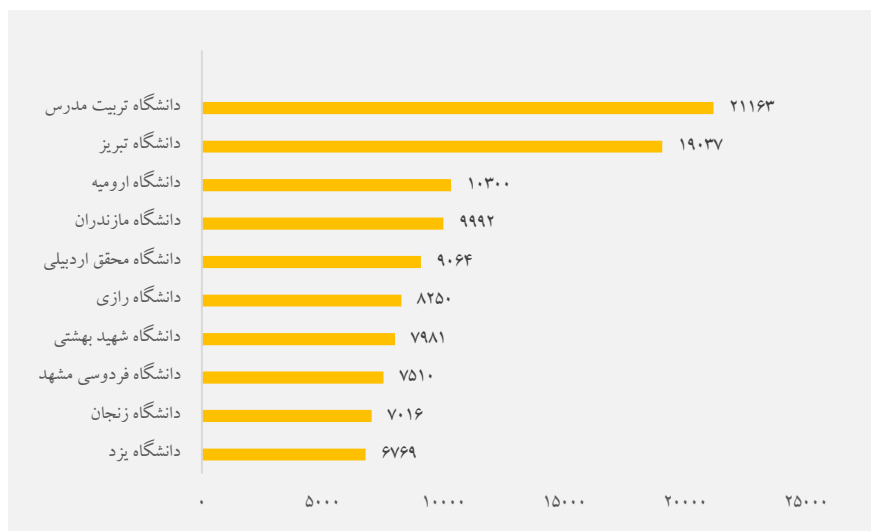

نمودار ۲-۴. فراوانی ثبت پارسی گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۴۰۰

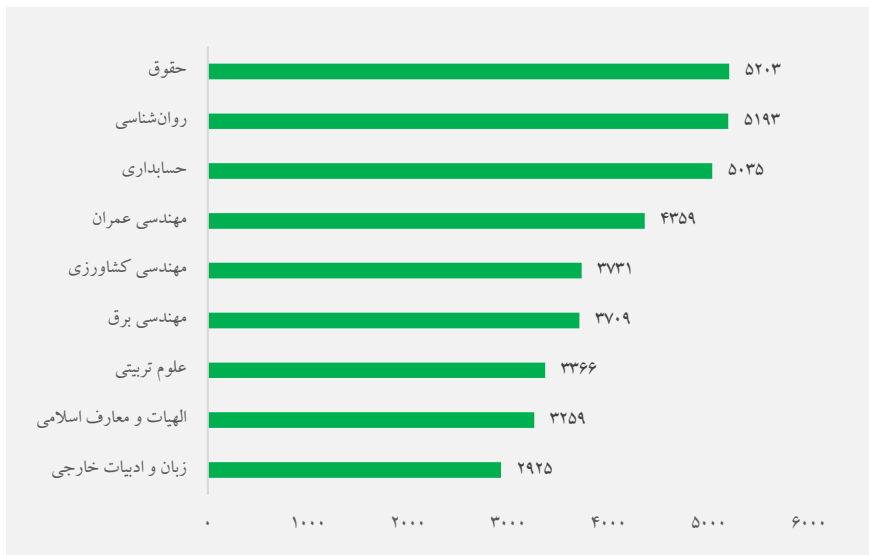
دانشگاه فردوسی مشهد با ثبت ۲۲,۹۷۶ پارسی از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۴۰۰ بیشترین مشارکت را از دیدگاه شمار پارسی ثبت شده در سامانه ثبت داشته است. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز نیز با ۲۱,۱۶۳ پیشنهاد در جایگاه نخست مشارکت در ثبت پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک دارد. در نمودار ۲-۵، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسی در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۴۰۰ و در نمودار ۲-۶، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۴۰۰ آمده‌اند. روی هم رفته، ۱۲,۸۲۰ پارسی در رشته مدیریت در سال ۱۴۰۰ در سامانه ثبت ایرانداک ثبت شدند که نسبت به رشته‌های دیگر فراوانی بیشتری دارد. از دیدگاه ثبت پیشنهاد نیز رشته مدیریت با ۶,۲۵۱ پیشنهاد بیشترین فراوانی را دارد. در نمودار ۲-۷، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسی در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۴۰۰ و در نمودار ۲-۸، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۴۰۰ آمده‌اند.

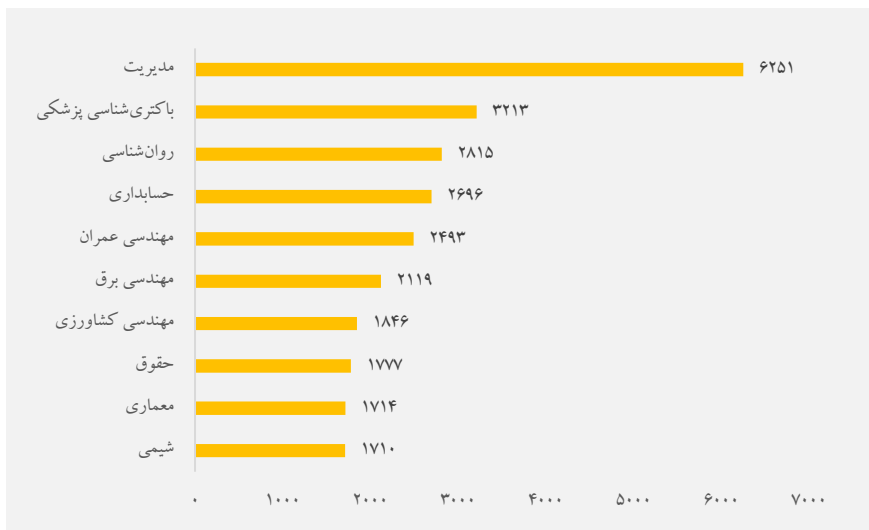
نمودار ۵-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرنداک

نمودار ۶-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرنداک

نمودار ۲-۱۰. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک

نمودار ۲-۸. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک

۲-۲. سازمان‌دهی اطلاعات

پس از ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، کارشناسان به نمایه‌سازی و ویراستاری آنها می‌پردازند. نمایه‌سازی، تحلیل هوشمندانه نوشته پارساها برای شناسایی مفاهیم ارائه شده در آنها و تخصیص اصطلاحات نمایه‌ای در پیوند، با هدف امکان بازیابی اطلاعات است. پس از نمایه‌سازی، همه اطلاعات در بخش کنترل داده‌ها (ویراستاری)، کنترل و بازنگری می‌شوند. ایرانداک برای بهبود و شتاب نمایه‌سازی اطلاعات منابع گوناگون مانند پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، سامانه ویرایش و سازمان‌دهی اطلاعات را در ویندوز طراحی و کار با نسخه نخست این سامانه را از تیر سال ۱۳۹۳ آغاز کرد. نسخه دوم این سامانه در اسفند سال ۱۳۹۴ با بهبود نسخه پیشین و افزودن امکانات و توانمندی‌های تازه بهره‌برداری شد. در سال ۱۴۰۰، ایرانداک ۲۵۶,۳۰۱ پایان‌نامه/ رساله را نمایه‌سازی و ویرایش کرد. سازمان‌دهی اطلاعات نیاز به منابع مرجع دارد که برخی از آنها پیش از سازمان‌دهی و برخی نیز در هنگام سازمان‌دهی درست می‌شوند و همگی آنها نیاز به روزآوری دارند. برخی از منابع مرجع؛ واژه‌نامه‌ها، واژگان‌ها، دانشنامه‌ها، اصطلاح‌نامه‌ها، و فهرست‌های مستند نام‌ها هستند.

۲-۲-۱. واژه‌نامه‌ها

واژه‌نامه‌ها در گسترش و همگانی‌سازی علم و استانداردسازی زبان آن نقش کلیدی دارند. ایرانداک در سازمان‌دهی اطلاعات، همواره با واژه‌های نوین علمی و فناوریانه روبرو بوده است و باید برای واژه‌های بیگانه، برابرنهادهای درست فارسی را بیابد یا برگزیند و هرگاه نیاز باشد، توصیف آنها را نیز همراه واژه‌ها بیاورد. از این رو، ساخت واژه‌نامه‌ها یکی از کارهای همیشگی ایرانداک است که نخستین آنها در سال ۱۳۵۹ با نام «فرهنگ اصطلاحات دکومانتاسیون» با ۵۳۷ واژه به چاپ رسید. در پایگاه وب واژه‌نامه‌ها به نشانی DIC.IRANDOC.AC.IR همراه با باز نشر واژه‌نامه‌های چاپی ایرانداک در محیط وب، واژه‌هایی که در کار روزانه سازمان‌دهی اطلاعات، کنترل و برگزیده می‌شوند، در اختیار همگان گذاشته شده است. افزون بر این، واژه‌نامه‌های فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز در این سامانه در دسترس کاربران هستند. این سامانه بیش از ده واژه‌نامه و بیش از ۱۰۰ هزار واژه را دربردارد. ایرانداک پذیرای دیدگاه‌های کاربران گرامی درباره هر واژه و برابرنهاد یا توصیف آن است و آمادگی دارد که واژه‌نامه‌های تخصصی نهادهای دیگر را نیز به این مجموعه ارزشمند بیفزاید.

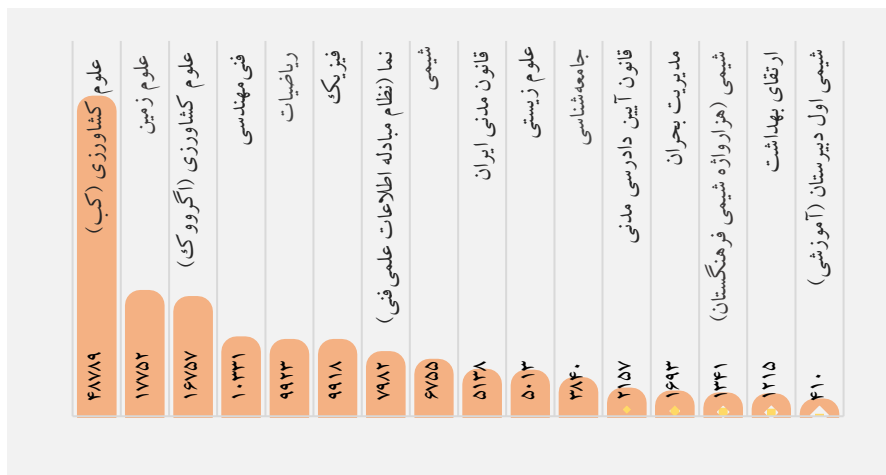

۲-۲. توصیف گره‌های ایرانداک

توصیف گره‌ها، کلیدواژه‌های استخراج شده از مدارک در سامانه ویرایش و سازماندهی اطلاعات هستند. تاکنون بیش از ۱۲۸,۰۰۰ کلیدواژه در این سامانه ثبت شده است که از این تعداد، ۸۹,۴۰۰ کلیدواژه کنترل شده، و ۶۶,۸۰۰ کلیدواژه ویرایش شده است.

۲-۳. اصطلاح‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای انجام بهتر سازمان‌دهی و تحلیل اطلاعات علمی کشور، شانزده عنوان اصطلاح‌نامه را با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح (مرجع و غیرمرجع) در موضوع‌های گوناگون تدوین کرده که در نشانی ESN.IRANDOC.AC.IR در دسترس همگان است. تمام اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک تک‌زبانه یا دوزبانه بوده و با همکاری متخصصان هر زمینه و گروه‌های تخصصی فرهنگستان زبان و ادب فارسی نگاشته شده‌اند. در این زمینه، ایرانداک با سازمان‌های جهانی «ترمنت» و «اینفوترم» نیز همکاری دارد. اصطلاح‌نامه «اگرووک» در علوم کشاورزی که «فائو» به چاپ رسانده نیز در ایرانداک ترجمه، بومی‌سازی، و در پایگاه این سازمان ثبت شده است.

نمودار ۲-۹. اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها

۲-۲-۴. فهرست‌های مستند نام‌های ایرنداک (نام‌ها)

مستندسازی نام‌ها با زمینه‌های موضوعی بسیار مانند نام مشاهیر و پدیدآوران، نام مکان‌ها، نام کتاب‌ها، و نام نمایشنامه‌ها یکی از کارهای ایرنداک است که می‌تواند مهار واژگان، آسانی جست‌وجو، هدایت کاوش گران به نام‌ها و اصطلاح‌های همانند، تغییر سریع شناسه‌ها، بازیابی سریع و آسان یک موضوع یا نام، مفاهیم مرتبط و گونه پیوند آنها با هم، و نمایان‌سازی و کنترل واژه‌ها و اصطلاحات دارای دو یا چند معنی را برای جلوگیری از اختلال معنایی در هنگام بازیابی در پی داشته باشد. پایگاه وب فهرست‌های مستند نام‌های ایرنداک به نشانی NAMHA.IRANDOC.AC.IR برای پاسخ‌گویی به بخشی از نیاز مدیریت دانش در قلمروی سازمان‌دهی اطلاعات راه‌اندازی شده است. این سامانه، فهرست مستند نام‌های نهادها، سازمان‌ها، و مؤسسه‌های دولتی، نام پژوهشگران، نام‌های جغرافیایی ایران، و نام کتاب‌ها (برگرفته از پارساهای موجود در ایرنداک) را دربردارد.

پایگاه اطلاعات علمی ایران

نام	پایگاه اطلاعات علمی ایران
نام کوتاه	گنج
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	ganj.irandoc.ac.ir

درباره

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، دستورالعمل کاربرد فناوری اطلاعات در خدمات مدیریت اطلاعات علم و فناوری در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) است. پیشینه این بخش از خدمات ایرنداک به دهه چهل بازمی گردد که کار گردآوری، سازمان دهی، و اشاعه اسناد علمی و فناوری در ایرنداک آغاز شد. هر چند اکنون بیشترین داده های روزآمد گنج از پایان نامه ها و رساله ها و پیشنهاد های آنهاست، ولی قلمرو آن گسترده است و طرح های پژوهشی، گزارش های دولتی، و مقاله های علمی را نیز در بر دارد. کار پایگاه اطلاعات علمی ایران، نخستین بار در سال ۱۳۷۰ در رایانه های «مین فریم» و محیط نرم افزار «سی دی اس آی اس آی اس» شروع شد. در سال ۱۳۷۳ این پایگاه با فناوری «دایال آپ» در شبکه ای با نام «صبا» از دور در دسترس کاربران قرار گرفت. سال ۱۳۷۸ بود که اینترنت به ایرنداک وارد شد و دسترسی به گنج نیز در وب فراهم شد. از آن پس با پیشرفت فناوری اطلاعات، این پایگاه نیز قابلیت های تازه ای یافته است و در گذر زمان، نسخه های گوناگونی از آن با فناوری های روز به کار رفته اند. این پایگاه با بیش از یک میلیون و سیصد هزار پیشینه از بزرگ ترین گنجینه های علمی کشور و هم اکنون مرجع بسیاری از پژوهشگران ایران و جهان است و روزانه بیش از هشت هزار کاربر،

بیش از چهار هزار جست‌وجو در آن انجام می‌دهند. این سامانه بنیان سامانه‌های دیگری در ایرانداک همچون سامانه همانندجو و سامانه پیشینه پژوهش است.

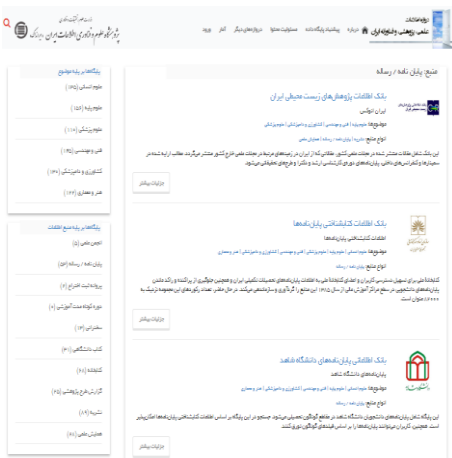
پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) اکنون دربرگیرنده ۹۹۶,۲۷۹ رکورد پیشنهاد و پارساست. نسخه پیشین این پایگاه افزون بر پارسا و پیشنهاد، طرح پژوهشی، مقاله نشریه، گزارش‌های دولتی، و مقاله همایش را نیز پوشش می‌دهد. پایگاه گنج در مجموع ۱,۳۸۳,۸۹۱ مدرک دارد و در سال ۱۴۰۰ در این پایگاه ۱,۶۰۹,۶۶۸ جست‌وجو با میانگین روزانه ۴,۴۱۰ جست‌وجو روی داده است.

۲-۳. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران

نام	دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران
نام کوتاه	در
سال راهاندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	dar.irandoc.ac.ir

درباره

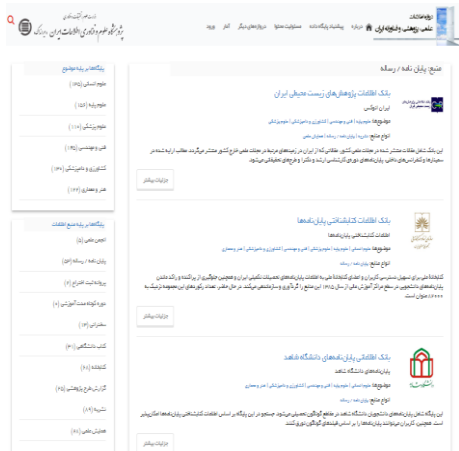
دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران (در) نخستین دروازه اطلاعات علمی در ایران است که در مهر ۱۳۹۵ با بیش از ۲۰۰ پایگاه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه راهاندازی شد. این دروازه از یک سو دست یابی پژوهشگران را به پایگاه‌های داده آسان می‌کند و از سوی دیگر به سیاست‌گذاران علم و فناوری نمای فراگیر را از وضعیت این پایگاه‌ها نشان می‌دهد. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه پیوند به پایگاه‌های داده گوناگون را با مدارکی مانند پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، نشریه‌ها، گزارش طرح‌های پژوهشی، کتابخانه‌های دانشگاهی، همایش‌ها، کتاب‌های دانشگاهی، و انجمن‌ها در رشته‌های اصلی و فرعی فراهم می‌سازد. این دروازه، پایگاه‌های داده را در وب بر پایه نیاز کاربران در چارچوب‌ها و موضوع‌های کاربردی با بهبود شیوه ارائه و کیفیت خدمات و همچنین با افزایش دسترسی‌پذیری و کاربردپذیری در درگاه‌های ارزشمند برای استادان، دانشجویان، و پژوهشگران بازنمایی می‌کند.

۴-۲. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش

۲-۴-۱. سامانه پیشینه پژوهش

سامانه پیشینه پژوهش

نام	سامانه پیشینه پژوهش
نام کوتاه	پیشینه
سال راه‌اندازی	۱۳۹۳
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان/آبونه‌ای
نشانی	pishineh.irandoc.ac.ir

درباره

بسیاری از پژوهش‌های دانشگاهی در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها انجام می‌شوند و بخشی از مقاله‌های علمی نیز دستاورد همین پژوهش‌ها هستند. آسانی دست‌یابی به این منابع کلیدی و کاربرست دستاوردهای آنها در فرایند پژوهش بسیار ارزشمند است. ایرانداک کار ثبت، سازمان‌دهی، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور را بر عهده دارد و از دیرباز مرکز دریافت نسخه‌ای از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و ارائه خدمات اطلاع‌رسانی آنها به جامعه علمی کشور بوده است. ایرانداک با این پشتوانه، سامانه پیشینه پژوهش را راه‌اندازی کرده است و به دانشجویان و پژوهشگران کمک می‌کند تا از پیشینه کار خود آگاهی یابند، از دوباره کاری پرهیز کنند، و با منابع موجود درباره پژوهش خود نیز آشنا شوند. کاربران می‌توانند پس از ثبت نام و تأیید آن، وارد سامانه شوند و درخواست خود را ثبت نمایند. نتیجه بررسی کارشناسان آموزش‌دیده ایرانداک برای کاربر و نیز همه کسانی که کاربر بخواهد، فرستاده می‌شود. ۹۶۰ هزار و ۵۴۹ درخواست تا پایان ۱۴۰۰ برای سامانه پیشینه فرستاده شده که کارشناسان ایرانداک به تمام آنها پاسخ داده‌اند.

□ برگزاری ۱۱۵ دوره آموزشی برای ۲,۰۴۵ تن، دربردارنده ۱,۸۹۹ دانشجو، ۱۳۸ همکار ایرانداک، و هشت عضو هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمانها؛

□ پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تاکنون؛

□ شرکت ۴۶ کارمند ایرانداک در ۴۲ دوره آموزشی ایرانداک.

۳. آموزش

آموزش در ایرانداک با طراحی، راه اندازی، بازاریابی، و برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت، پذیرش و مدیریت دانشجویان دکتری و انجام کارهای در پیوند با آموزش و پژوهش آنها هستند. آموزش در ایرانداک به شکل دوره های تخصصی کوتاه مدت از سال ۱۳۶۲ آغاز شد، ولی پدید آمدن واحد مدیریت آموزش با مأموریت برنامه ریزی آموزش های علمی برای کارکنان پژوهشگاه و متقاضیان بیرون از پژوهشگاه، اجرای آموزش های برنامه ریزی شده، و انجام امور رفاهی و پشتیبانی های غیر آموزشی دانشجویان به سال ۱۳۸۴ باز می گردد. این واحد کار رسمی خود را از سال ۱۳۸۵ آغاز کرد و مسئولیت برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت، تحصیلات تکمیلی، و کارکنان را بر عهده دارد.

۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۶ با دریافت مجوز آموزش کارکنان دولت از «معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست جمهوری» و «مرکز آموزش و پژوهش استانداری تهران»، امکان آموزش کارکنان سازمان‌های دولتی و غیردولتی را داراست و نیز از سال ۱۳۹۰ موفق به دریافت مجوز از دفتر آموزش‌های آزاد، غیرانتفاعی، و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای برگزاری دوره‌ها گردیده است.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) برای بالا بردن سطح علمی مخاطبان، با فراخوان مشارکت استادان توانمند اقدام به نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی کرده است و هم‌اکنون ۲۲۶ دوره آموزشی را در زمینه‌های سامان‌دهی و نشر اطلاعات، فناوری اطلاعات، فنی و مهندسی، مهارت‌های پژوهش و گسترش علم، مهارت‌های آموزشی، و مدیریت و برنامه‌ریزی برگزار می‌نماید و آمادگی دارد بر پایه نیاز مخاطبان (افراد یا سازمان‌ها) برای نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی برنامه‌ریزی کند. همچنین برای بهره‌مندی از دوره‌های تخصصی برای همه دانشجویان و اعضای هیئت علمی تسهیلاتی دیده شده است.

در سال ۱۴۰۰، ۱۴۶ نفر (۶۸۶ نفر ساعت) از کارکنان پژوهشگاه از ۴۲ دوره آموزشی در مدیریت آموزش ایرنداک بهره بردند که از این تعداد ۱۳۸ نفر (۶۳۸ نفر ساعت) کارکنان و کارشناسان و ۸ نفر (۴۸ نفر ساعت) از اعضای هیات علمی ایرنداک بودند. گفتنی است همه کارکنان پژوهشگاه می‌توانند بر پایه تخصص خود رایگان در دوره‌های آموزشی در پیوند شرکت نمایند.

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۰، روی هم رفته، ۱,۳۲۱ دوره آموزشی با ۲۲۶ عنوان برگزار کرده است. شمار شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی در مجموع ۲۰,۳۹۷ نفر (۱۶۰,۲۰۹ نفر ساعت) و میانگین رضایت شرکت‌کنندگان از دوره‌های برگزار شده ۸۹/۱۳ از ۱۰۰ بوده است. در نمودار ۱-۳ دوره‌های برگزار شده ایرنداک با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۰ نشان داده شده‌اند.

فرآوانی	نام دوره
۱۶۶	نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی (وب‌آوساینس و اسکوپوس)
۱۲۹	کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پایه و پیشرفته)
۵۶	نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی مکس کیودا (MAXQDA)
۵۴	نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های علمی فارسی زبان
۵۴	مدیریت اطلاعات علمی با استفاده از نرم‌افزار اندنوت (End Note X7)
۳۹	روش‌شناسی پژوهش: رویکرد کیفی
۳۷	نگارش پایان‌نامه و رساله
۳۴	ویرایش ادبی و فنی نوشتارهای علمی (کتاب، مقاله، پایان‌نامه، و رساله)
۳۴	نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی ان ویو (Nvivo)
۳۳	راهنماهای جستجو و دستیابی به اطلاعات در محیط وب
۳۰	مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارای موس AMOS
۲۹	کاربرد اینفوگرافیک در بازنمایی داده‌ها و اطلاعات (پایه)
۲۸	کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «atlas.ti»
۲۶	استخراج مقاله علمی از پایان‌نامه، رساله، و طرح پژوهشی
۲۵	روش پژوهش: اصول و مبانی
۲۵	کاربرد نرم‌افزار «Word» در پژوهش
۲۵	مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار Lisrel
۲۲	سبک‌های سخنرانی تأثیرگذار، فن بیان و ارتباط مؤثر
۲۱	پروپوزال‌نویسی و پایان‌نامه‌نویسی
۱۹	آشنایی با مفاهیم، ساختار و نحوه ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال
۱۸	مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «PLS»
۱۶	مهارت‌ها و فنون مدیریت کلاس درس در دانشگاه
۱۶	جستجوی و بازیابی پیشرفته اطلاعات علمی از پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی بین‌المللی
۱۵	روش پژوهش با تأکید بر پایان‌نامه‌نویسی
۱۵	ساخت اسلایدهای گویا و مؤثر برای سخنرانی: نرم‌افزار «prezi»

فرآوانی	نام دوره
۱۵	آشنایی با آینده‌پژوهی و روش‌های آن
۱۴	مهارت‌های پیش از تدریس
۱۳	آشنایی با شبکه‌های عصبی و استفاده از جعبه ابزار آن در محیط متلب (MATLAB)
۱۳	فرا تحلیل (متا آنالیز): کاربرد نرم‌افزار «STATA»
۱۱	سواد اطلاعاتی
۱۰	پروپوزال‌نویسی

نمودار ۱۰۳. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۰ در ایرانداک

مدیریت آموزش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در سال ۱۴۰۰، روی‌هم‌رفته، ۱۱۵ دوره آموزشی را برگزار کرده که نامشان در جدول ۳-۱ آمده است. گفتنی است ۲۳ مورد از این دوره‌ها برای نخستین بار در سال ۱۴۰۰ برگزار شده‌اند که در جدول ۳-۱ با نشان آبی‌رنگ ایرانداک آمده‌اند. افزون بر این، ۱۰ دوره آموزشی نیز بیرون از ایرانداک و به درخواست دیگر نهادها برگزار شده‌اند که در جدول ۳-۱ با نشان سرخ‌رنگ «خروج» آمده‌اند.

جدول ۱۰۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک در سال ۱۴۰۰

مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «PLS»
نگارش پایان‌نامه و رساله (مجازی)
روش پژوهش: رویکرد کیفی
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پایه)
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پیشرفته)
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «MAXQDA»
کنش پژوهی (اقدام پژوهی)
پژوهش بدون کاغذ: ابزارهای وب در پژوهش
مهارت‌ها و رویه‌های پیشرفته نگارش و انتشار مقالات پژوهشی در مجلات نمایه شده در ISC
روش پژوهش: تحلیل محتوای کیفی
روش پژوهش: گراندد تئوری (نظریه داده‌بنیاد)
استخراج مقاله علمی از پایان‌نامه، رساله، و طرح پژوهشی
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پایه) (مروری بر روش تحقیق)
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پیشرفته) (مروری بر روش تحقیق)

مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم افزار «Mendeley»	۱
داوری مقاله های علمی برای نشریه های علمی فارسی	۲
روش پژوهش: مصاحبه پژوهشی	۳
می خواهم پژوهشگر شوم! از کجا شروع کنم!	۴
از مسأله یابی تا مقاله نمایه شده در ISI & SCOPUS: روش ها، رویه ها و رویکردهای نوین	۵
ساخت اسلایدهای گویا و مؤثر برای سخنرانی: نرم افزار	۶
کاربرد نرم افزار «WORD» در پژوهش	۷
روش پژوهش: پدیدارشناسی	۸
اصول خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی	۹
پایگاه های استنادی: ابزاری بی بدیل برای پژوهشگران هزاره سوم	۱۰
تحلیل داده ها: کاربرد زبان برنامه نویسی «R» (پایه)	۱۱
تحلیل داده ها: کاربرد زبان برنامه نویسی «R» (پیشرفته)	۱۲
آشنایی با روش های ترکیبی در پژوهش	۱۳
مهارت ها و رویه های پیشرفته نگارش و انتشار مقالات پژوهشی در مجلات نمایه شده در ISC	۱۴
مهارت های ۵ گانه نویسندگی و پژوهشگری (پایه)	۱۵
یادگیری آسان و سریع مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «AMOS» (پایه)	۱۶
یادگیری آسان و سریع مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «AMOS» (پیشرفته)	۱۷
فرا تحلیل (متاآنالیز): کاربرد نرم افزار «CMA2»	۱۸
آشنایی با آزمون زبان انگلیسی (EPT) (Proficiency Test (English))	۱۹
فنون و روش های مدیریت کلاس در دانشگاه	۲۰
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده بنیاد)	۲۱
تکنیک ها و ترفندهای جدید و جذاب پاورپوینت برای ارائه های تاثیر گذار	۲۲
تولید محتوا فقط با موبایل	۲۳
روش پژوهش با تاکید بر پایان نامه نویسی	۲۴
مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «LISREL»	۲۵
تربیت آموزشگر دانشگاهی	۲۶
طراحی سایت (پایه)	۲۷
طراحی سایت (پیشرفته)	۲۸
متن کاوی: تکنیک ها و روش های کاربردی نوین به منظور تحلیل متون و انتشارات علمی	۲۹
نگارش مقاله علمی برای نشریه های نمایه شده در نمایه نامه های جهانی (وب آوساینس و اسکوپوس)	۳۰

کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «Atlas.Ti»	
کاربرد نرم‌افزار «Word» در پژوهش	
کاربرد ابزارهای پژوهش در نگارش مقاله علمی	
مهارت‌ها و رویه‌های پیشرفته نگارش و انتشار مقالات پژوهشی در مجلات نمایه شده در ISC	
مدیریت اطلاعات علمی: نرم‌افزار «End Note»	
مدیریت زمان: مفاهیم و ابزارها	
پایگاه‌های استنادی و شاخص‌های علم سنجی: رویکردی نوین به منظور افزایش اثربخشی پژوهش (ویژه کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی)	
روش پژوهش: مصاحبه پژوهشی	
فراتحلیل (متاآنالیز): کاربرد نرم‌افزار «STATA»	
نحوه نگارش حرفه‌ای پروپوزال‌های کمی، کیفی و روش‌های ترکیبی (پایه)	
نحوه نگارش حرفه‌ای پروپوزال‌های کمی، کیفی و روش‌های ترکیبی (پیشرفته)	
جستجوی و بازیابی پیشرفته اطلاعات علمی از پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی بین‌المللی	
روش پژوهش: گراندد تئوری (نظریه داده‌بنیاد)	
سبک‌های سخنرانی تأثیرگذار، فن بیان و ارتباط موثر (ویژه دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه کرمانشاه)	
۳۰ مهارت اساسی و ضروری برای یک پژوهشگر کیفی	
مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار PLS (مروری بر روش تحقیق)	
آینده‌نگری توسعه میان رشته‌ای‌ها در دانشگاه‌ها (ویژه پژوهشگاه میراث فرهنگی)	
تکنیک‌ها و ترفندهای جدید و جذاب پاورپوینت برای ارائه‌های تأثیرگذار	
شناخت و راه‌های پرهیز از بد رفتاری و دستبرد علمی	
روش پژوهش با تأکید بر پایان‌نامه‌نویسی	
مهارت‌های ارتباطی برای کتابداران	
اخلاق حرفه‌ای برای کتابداری	
فتوشاپ پایه	
نرم‌افزار Eviews (پایه)	
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «MAXQDA»	
آشنایی با امکانات گوگل اسکالر و بازیابی انواع منابع اطلاعاتی از طریق آن	
انتشار مقاله در نشریه‌های بین‌المللی علمی: پیش‌نیازها و فرایندها	
آشنایی با شاخص‌های ارزیابی ژورنال‌ها و ارزیابی آنها پیش از سابمیت مقاله	
تولید محتوا فقط با موبایل	
ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها (پایه) (ویژه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی)	

مدیریت ارتباط با مشتری «CRM» (پایه) (ویژه مجتمع آموزشی دخترانه غیر دولتی سلاله خانم عبدالمالکی)	↩
ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها (پیشرفته) (ویژه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی)	↩
مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم‌افزار «Mendeley»	
فرا تحلیل با استفاده از نرم‌افزار stata (ویژه دانشگاه امام باقر)	↩
روش‌شناسی پژوهش: رویکرد کیفی	
پروپوزال‌نویسی کمی و کیفی (مقدماتی)	
پروپوزال‌نویسی کمی و کیفی (پیشرفته)	
تحلیل عامل اکتشافی با استفاده از نرم‌افزار «SPSS»	
از ایده تا پدیده: راه و روش‌های تبدیل پایان‌نامه به مقاله	
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد) (ویژه دانشگاه امام باقر)	↩
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد)	
اندیشه سیاسی و مبانی انقلاب اسلامی سطح ۱ (پایه)	
اندیشه سیاسی و مبانی انقلاب اسلامی سطح ۱ (پیشرفته)	
فنون و روش‌های مدیریت کلاس در دانشگاه	
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «MAXQDA» (ویژه دانشگاه امام باقر)	↩
فرا تحلیل (متاآنالیز): کاربرد نرم‌افزار «CMA2»	
آینده‌پژوهی و روش‌های آن	
کاربرد اینفوگرافیک در بازنمایی داده‌ها و اطلاعات (مقدماتی)	
ارائه نقشه راه عملیاتی جهت نگارش و انتشار مقاله در مجلات بین‌المللی (ISI & SCOPUS)	
روش پژوهش: اقدام‌پژوهی و درس پژوهشی (ویژه دانشگاه امام باقر)	↩
پیش‌نیازهای ضروری پژوهشگران در عصر حاضر ISI, Scopus, ISC, GS	

۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

روی هم رفته، ۲,۰۴۵ نفر (۹,۰۶۵ نفر ساعت) دربردارنده ۱,۸۹۹ ازدانشگاه‌ها (دانشجو)، ۱۳۸ نفر از پژوهشگاه‌ها، و هشت نفر از اعضای هیئت علمی، مدیران، و کارشناسان سازمان‌های دولتی و غیردولتی در سال ۱۴۰۰ در دوره‌های آموزشی پژوهشگاه شرکت کردند. ایرانداک برای همه دانش‌پذیران این دوره‌ها گواهی پایان دوره می‌دهد. در جدول ۲-۳ نمایی از عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک آمده است.

جدول ۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرنداک در سال ۱۴۰۰

شمار سازمان‌های شرکت‌کننده	پژوهشگاه‌ها	دانشگاه‌ها	دیگر	میانگین اندازه رضایت شرکت‌کنندگان (از ۱۰۰)	تحصیلات شرکت‌کنندگان (شمار)			وضعیت تحصیلی			شمار شرکت‌کنندگان	مدت		ماه
					کارشناسی و دانشجوی کارشناسی	کارشناسی ارشد و دانشجوی کارشناسی ارشد	دکترای و دانشجوی دکتری	دیگر	غیر دانشجوی	دانشجو		جمع	ساعت	روز
۰	۳	۸۷	۸۹,۷۶	۱	۴۷	۴۲	۰	۳	۸۷	۴۰۲	۹۰	۲۸	۶	فروردین
۰	۳	۱۱۷	۹۱,۶۷	۱	۷۸	۴۱	۰	۳	۱۱۷	۵۵۰	۱۲۰	۳۸	۸	اردیبهشت
۰	۵	۱۰۲	۸۹,۳۶	۱	۶۳	۴۳	۰	۵	۱۰۲	۴۲۸	۱۰۸	۲۴	۶	خرداد
۰	۶	۱۵۶	۸۹,۲۷	۰	۹۰	۷۲	۰	۶	۱۵۶	۶۸۸	۱۶۲	۴۸	۱۱	تیر
۰	۸	۱۸۶	۸۷,۶۲	۱	۱۰۷	۸۶	۰	۸	۱۸۶	۸۳۰	۱۹۴	۴۶	۱۱	مرداد
۰	۱۲	۱۷۵	۸۷,۳۷	۶	۹۳	۸۸	۰	۱۲	۱۷۵	۷۹۴	۱۸۴	۳۸	۹	شهریور
۰	۳۷	۸۲۳	۸۹,۱۷	۱۰	۴۷۸	۳۷۲	۰	۳۷	۸۲۳	۳۶۹۲	۸۶۰	۲۲۲	۵۱	شش ماهه اول
۰	۱	۱۵۳	۸۶,۵۶	۱	۷۱	۸۲	۰	۱	۱۵۳	۶۱۶	۱۵۴	۳۲	۸	مهر
۰	۳	۲۴۸	۸۹,۴۲	۲۶	۱۱۵	۱۱۰	۰	۳	۲۴۸	۹۷۷	۲۵۱	۴۵	۱۱	آبان
۰	۳۹	۱۵۲	۹۰,۶۲	۵	۱۳۷	۴۸	۰	۳۹	۱۵۲	۸۹۴	۱۹۱	۵۶	۱۲	آذر
۰	۴۱	۱۴۳	۸۹,۳۵	۳۰	۷۶	۷۸	۰	۴۱	۱۴۳	۸۴۹	۱۸۴	۵۰	۱۰	دی
۰	۴	۳۱۷	۸۸,۸۶	۳	۵۹	۱۵۹	۰	۴	۳۱۷	۱۱۰۸	۲۲۱	۵۸	۱۲	بهمن
۰	۴۲	۱۴۲	۸۸,۱	۳	۶۵	۱۱۶	۰	۴۲	۱۴۲	۹۲۰	۱۸۴	۵۴	۱۱	اسفند
۰	۱۳۰	۱۰۵۵	۸۸,۹	۶۸	۵۲۳	۵۹۴	۰	۱۳۰	۱۰۵۵	۵۳۶۴	۱۱۸۵	۲۹۵	۶۴	شش ماهه دوم
۰	۱۶۷	۱۸۷۸	۸۹,۱۳	۷۸	۱۰۱	۹۶۶	۰	۱۶۷	۱۸۷۸	۹۰۵۶	۲۰۴۵	۵۱۷	۱۱۵	سالانه

۳-۳. تحصیلات تکمیلی

رشد پرشتاب علم و فناوری، دگرگونی‌های بزرگ اجتماعی و اقتصادی، و هدف‌های بلند برنامه‌های توسعه و سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران شرایطی را پدید آورده‌اند که وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای دگرگونی راهبردی در علم و فناوری و داشتن نگاه پژوهش‌محوری، به تربیت نیروهای متعهد، متخصص، و ماهر با شیوه‌های گوناگون پذیرش دانشجویان دوره دکتری پرداخته است. دوره دکتری بالاترین دوره تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می‌انجامد و رسالت آن پرورش افرادی است که با نوآوری در زمینه‌های گوناگون علوم و فناوری برای از میان برداشتن نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش می‌کوشند. این دوره به دو شیوه «آموزشی پژوهشی» و «پژوهشی» برگزار می‌شود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) با دریافت مجوز از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از سال ۱۳۹۰، موفق به پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری پژوهش‌محور در سه رشته مدیریت فناوری اطلاعات (۹ دانشجوی)، مهندسی فناوری اطلاعات (۷ دانشجوی)، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۱۱ دانشجوی) شده است. در این میان چهار نفر در رشته مدیریت فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰ و شش نفر در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ و سه نفر در رشته مهندسی فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ دانش‌آموخته شده‌اند. هم‌اکنون ایرانداک دارای پنج دانشجوی است.

همکاری و هم‌سازگی

□ برگزاری ششمین مجمع عمومی سالانه دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی؛

□ عضویت ایرانداک در مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری، ترم نت، ایفلا، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛

□ همکاری پژوهشگاه در کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی؛
□ افزودن چهار تفاهم‌نامه تازه به چهار تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین.

۴. همکاری و هماهنگی

بخشی از مأموریت پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) به همکاری و هماهنگی با نهادهای دیگر باز می‌گردد و از سویی نیز گسترش کار ایرانداک تنها با پشتیبانی منابع و بازار در اختیار خود شدنی نیست. بنابراین ایرانداک می‌کوشد با همکاری و هماهنگی با دیگران به سطح بالاتری از کارایی و اثربخشی دست یابد. یکی از راهبردهای ایرانداک نیز «دسترسی به بازار و منابع؛ مشارکت و هماهنگی رویاروی» است. همکاری با سازمان‌های دیگر، فراخور چگونگی آن در گروه اشتراک منابع، گروه خدمات دانش‌بنیان، و گروه ارتباطات علمی انجام می‌شود.

۱-۴. همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه ایرانداک
بر پایه اساس‌نامه، بخشی از کارها و اختیارهای ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی است. در نمودار ۱-۴ به چند مورد از این نقش‌ها و کارها اشاره شده است.

برنامه‌ریزی، اجرا، ارزیابی، و هماهنگی برنامه‌های جامع اشتراک منابع و همکاری میان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

هماهنگ‌کننده برنامه‌های اشتراک منابع و همکاری میان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی کشور

مدیریت تأمین و دسترسی به مدارک و اطلاعات علم و فناوری بین‌المللی مورد نیاز پژوهشگران

نماینده وزارت عتف در مجامع ملی و بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات مطابق ضوابط و مقررات

نماینده مجامع بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات در کشور و کانون فعالیت‌های منطقه‌ای آنها مطابق ضوابط و مقررات

مشارکت در برنامه‌های همکاری ملی، منطقه‌ای، و بین‌المللی مطابق ضوابط و مقررات

سازمان‌دهی شبکه‌های متخصصان علوم و فناوری اطلاعات مطابق ضوابط و مقررات

نمودار ۱-۴. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه

۲-۴. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری

برای همکاری، هماهنگی، هم‌راستایی، و هم‌افزایی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین، گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی در راستای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ شورای تأمین منابع مالی بر پایه آیین‌نامه شماره ۱۷۹۳۶۰/ و تاریخ ۱۳۹۳/۹/۲۹ پدید آمد. این شورا دارای سه مأموریت کلیدی است: نخست، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی مؤسسه‌ها در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی خارجی با رعایت صرفه و صلاح و برای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری؛ دوم، گسترش همکاری و اشتراک منابع علمی و یکپارچه‌سازی خدمات منابع علمی در وزارت و سوم، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی در ارائه خدمات منابع علمی به سازمان‌های دیگر در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. مجمع عمومی شورا از رئیس؛ نماینده معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ و نمایندگان مؤسسه‌های عضو پدید می‌آید. مجمع عمومی، هر سه سال یک بار اعضای شورا را برمی‌گزیند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) دبیرخانه این شورا است.

ایجاد هماهنگی و وحدت رویه میان دانشگاه‌ها در زمینه گزینش، تأمین، و دسترسی به منابع علمی، افزایش سطح مشارکت دانشگاه‌ها در تصمیم‌گیری‌های کلان، تمهید راهکارهایی برای پشتیبانی تصمیم‌سازی‌های درست در گستره تأمین منابع علمی نیاز دانشگاه‌ها، نهادهای فرهنگ اشتراک منابع علمی در دانشگاه‌ها و رعایت صرفه و صلاح در خرید اشتراک و بهره‌برداری از منابع اطلاعات علمی از راه گفت‌وگو و انعقاد قرارداد به نمایندگی دانشگاه‌ها با ناشران بین‌المللی از مأموریت‌های اصلی این شورا به‌شمار می‌رود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) از سال ۱۳۸۹ به عنوان دبیرخانه شورا، ریاست پژوهشگاه رئیس این شورا است. نمایندگان دانشگاه‌های تابع وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری، هر دو سال یک‌بار و از میان خود، اعضای این شورا را برمی‌گزینند تا سیاست‌های لازم را بگیرند و بر اجرای درست آن برای صرفه و صلاح دانشگاه‌های ذی‌نفع نظارت کنند. کلیدی‌ترین کارهایی که این شورا انجام داده و می‌دهد به شکل زیر است:

- ☐ برگزاری ۵۳ نشست شورای تأمین منابع علمی از سال ۱۳۹۴ تاکنون؛
- ☐ برگزاری ششمین مجمع عمومی شورای تأمین منابع علمی در تاریخ ۱۴۰۰/۱۲/۰۹؛
- ☐ گزارش‌های شورا به وزیر محترم برای مشکلات ارزی و بانک مرکزی در سال ۱۴۰۰ (۱۱ نامه تفصیلی)؛
- ☐ گزارش‌های شورا به معاون پژوهشی وزیر برای مشکلات ارزی و هم‌چنین با توجه به تغییر معاون پژوهش و فناوری ارسال چندین نامه و گزارش تفصیلی؛
- ☐ ارسال گزارش‌های توجیهی به مدیرکل حمایت و پشتیبانی پژوهشی وزارت علوم در مورد قراردادهای پیگیری معوقات پرداختی به ناشران و مشکلات ارزی؛
- ☐ پیگیری بودجه شورا در سازمان برنامه و بودجه و تهیه گزارش برای کارشناسان این سازمان (ادامه سال‌های گذشته)؛
- ☐ روزآمدسازی گزارش جامع مشکلات ارزی برای ارائه به مقامات (وزارت و ریاست جمهور گرامی) (ادامه سال‌های گذشته)؛
- ☐ ارسال گزارش تازه ارزی و وضعیت هر دانشگاه و تعیین زمان نشست حضوری یا تلفنی برای پاسخ‌گویی به همه ابهامات و اختلاف حساب‌ها، تهیه گزارش حسابداری از وضعیت پرداخت‌های دانشگاه‌ها، بدهی‌ها و پرداخت‌ها به ناشران (ادامه سال‌های گذشته)؛
- ☐ روزآمدسازی گزارش جامع بدهی‌ها (ارزی و ریالی) بر پایه دانشگاه‌ها و مؤسسه طلبکار و آماده تحویل تا ۱۵ اردیبهشت سال ۱۴۰۱؛
- ☐ مذاکره با ناشر «الزویر» برای اشتراک Scopus برای ۲۰۲۲ و تقاضای دسترسی برای ۵۰ عنوان از مهم‌ترین مجلات مورد استفاده ایران؛
- ☐ مذاکرات انعقاد قرارداد و باز شدن دسترسی به پایگاه Ebsco روی پروتکل "زدنی" برای سال ۲۰۲۲ با مشارکت دانشگاه‌ها و احتمالاً دانشگاه‌های علوم پزشکی؛
- ☐ حسابرسی بدهی‌های گذشته شورا (۱۳۹۱ برابر با ۲۰۱۲ میلادی) به‌دست همکاران شورا (دو حسابدار و یک کارشناس)، به روزرسانی حساب‌های سال ۱۳۹۸ و آغاز به روزرسانی بدهی‌های گذشته از سال ۱۳۹۷ به قبل (از سال ۱۳۹۹ به بعد ادامه دارد) و در حال آماده سازی و ارسال در سال ۲۰۲۱؛
- ☐ پیگیری پرداخت‌های دانشگاه‌ها به ناشران؛

- ☐ به روزرسانی حساب‌های سال‌های گذشته؛
- ☐ نشست‌های مجازی با نمایندگان ناشران از کشورهای گوناگون و رفع مشکلات:
- نشست‌های مجازی با مدیر فروش بین‌المللی Springer؛
- نشست مجازی با مدیران شرکت Knowledge E دربارهٔ خرید وایلی و ابسکوری پروتکل "زدنی"؛
- نشست با شرکت‌های ایرانی که نمایندگی ناشران را در ایران دارند، دربارهٔ اشتراک، دسترسی، و برنامه‌ها و کارگاه‌های آموزشی (ادامهٔ سال گذشته)؛
- برگزاری دو نشست مجازی با مدیران الزویر در مورد بدهی‌ها و قراردادهای تازه و دسترسی اسکوپوس؛
- برگزاری نشست مجازی با نماینده وزارت بهداشت در مورد اشتراک خرید پایگاه‌های وایلی و ابسکو.
- ☐ آغاز مجموعهٔ تازه‌ای از گفت‌وگوها برای سال ۲۰۲۱ دانشگاه‌ها با برخی ناشران؛
- ☐ گرفتن مصوبات مالی از هیئت امنای پرداخت‌های گوناگون؛
- ☐ تدوین گزارش برای ارائه در شورا و گزارش در جلسه معاونین پژوهشی دانشگاه‌های سطح یک به معاون پژوهشی در مورد استفادهٔ غیرقانونی دانشگاه‌ها از منابع و اعلام رسمی در سایت‌های رسمی دانشگاه‌ها؛
- ☐ پیگیری شکایت نسیم ایمان و جلسات متعدد با وکلای محترم برای تهیه دفاعیه برای دادگاه و پیگیری برای تقاضای تجدیدنظر در حکم دادگاه (ادامه سال ۱۳۹۹ و رفتن به مرحله تجدید نظر).

۳-۴. عضویت‌ها

عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای از راهبردهای پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای پیشبرد هدف‌ها و برنامه‌هایش است. در این راستا، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران می‌کوشد تا چنین انجمن‌ها و نهادهایی را پیوسته پایش کند و به عضویت انجمن‌ها و نهادهای در پیوند با مأموریت‌ها و فعالیت‌هایش درآید. در نمودار ۴-۲، کلیدی‌ترین انجمن‌ها و نهادهایی که ایرانداک در آنها عضو است آمده‌اند.

WAITRO

مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری

گونه عضویت: جهانی

سال آغاز عضویت: ۱۳۹۸

انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران

گونه عضویت: ملی

سال آغاز عضویت: ۱۳۹۰

انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی

گونه عضویت: ملی / وابسته

سال آغاز عضویت: ۱۳۸۵

انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران

گونه عضویت: ملی / وابسته

سال آغاز عضویت: ۱۳۸۶

ترم‌نت (شبکه بین‌المللی اصطلاح‌شناسی)

گونه عضویت: جهانی / پیوسته

سال آغاز عضویت: ۱۳۶۹

ایفلا (فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسه‌های کتابداری)

گونه عضویت: جهانی / پیوسته

سال آغاز عضویت: ۱۳۷۸

نمودار ۲-۴. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرنداک عضویت آنها را دارد

افزون بر عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای، ایرانداک در کمیته‌ها، کارگروه‌ها، کمیسیون‌ها، و شوراهای گوناگونی نیز نقش دارد که نام برخی از کلیدی‌ترین آنها و نقشی که ایرانداک در آنها بازی می‌کند در ادامه آمده است:

☐ عضو شورای عالی سیاست‌گذاری کرسی ارتباطات علم و فناوری یونسکو؛

☐ عضو شورای عالی راهبری شبکه علمی کشور؛

☐ عضو کمیته ملی اطلاعات برای همه (کمیسیون ملی یونسکو)؛

☐ عضو کمیته تخصصی دولت الکترونیک و هوشمندسازی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛

☐ عضو کارگروه وزارتی اخلاق در پژوهش.

۴-۴. تفاهم‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای آغاز یا گسترش پیوند همکاری در زمینه‌های گوناگون علمی و پژوهشی، آموزشی، و اجرایی با دیگر نهادها هشت تفاهم‌نامه تا سال ۱۴۰۰ داشت. دوره این تفاهم‌نامه‌ها بیشتر سه سال است و به افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های ایرانداک یاری می‌رسانند. در نمودار ۴-۳ نام نهادهای دارنده تفاهم‌نامه همکاری با ایرانداک آمده است.

نمودار ۳-۴. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

بر پایه نمودار ۳-۴، در سال ۱۴۰۰ چهار تفاهم‌نامه همکاری میان ایرنداک و نهادهای دیگر امضا و به چهار تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین افزوده شدند.

پشتیبانی از سیاست‌گذاران (۱) اجرای گسترده (۶) و فناوری (۷)

□ نگهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛

□ نگهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛

□ نگهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)؛

□ نگهداری و به‌روزرسانی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛

□ میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.

۵. پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

سیاست اطلاعات علمی کشور از روزهای نخست در کانون پژوهش‌های ایرانداک بود و نخستین پیشنهاد در این زمینه در سال ۱۳۵۵ نوشته شد. ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری داده‌محور؛ سامانه‌های منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص)؛ جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)؛ دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (دا)؛ و آمار کتابخانه‌ها را به همراه گزارش‌های سیاستی کاربردی و بروز برای سیاست‌گذاران علم و فناوری مانند شورای عالی عتف؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ وزارت عتف؛ وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی؛ معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری؛ و رئیس‌ان نهادهای علمی مانند دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و فرهنگستان‌ها فراهم کرد. ایرانداک نماینده ایران در شبکه اطلاع‌رسانی آسیا و اقیانوسیه («اپین») نیز هست که از سوی برنامه اطلاعات برای همه «یونسکو» هدایت می‌شود.

۱-۵. خدمات ایرنداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری

نام	شاخص های پایش و نوآوری
نام کوتاه	شاخص
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	shakhes.irandoc.ac.ir

درباره

تاکنون درباره ارزیابی جایگاه علمی، فناورانه، و نوآورانه کشور شاخص های بسیاری در اسناد گوناگون ارائه شده اند. در گزارش های سازمان های جهانی نیز شاخص های بسیاری برای این ارزیابی آمده اند. فراوانی و پراکندگی این شاخص ها در اسناد و گزارش های ملی و جهانی، دسترسی به آنها و گزینش و کاربریشان را برای سیاست گذاران و پژوهشگران دشوار ساخته است. بنابراین دسترسی به این شاخص ها از یک درگاه واحد با توان سازمان دهی و جست و جوی برخط در میان آنها می تواند کار کاربران را آسان سازد. بر این پایه، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک)، سامانه شاخص را برای ارائه تصویری از سازمان های ملی و جهانی که در این زمینه کار می کنند، شاخص های ارزیابی و طبقه بندی موضوعی آنها، و معرفی منابع کلیدی اطلاعات در این زمینه به پژوهشگران و سیاست گذاران راه اندازی کرد. این سامانه منابع اطلاعات داخلی شاخص ها را نیز معرفی می کند. پایگاه داده این سامانه، جست و جوی ساده و پیشرفته را به دو زبان فارسی و انگلیسی فراهم می آورد. کاربران نیز می توانند با پیشنهاد شاخص ها یا منابع اطلاعات به بلوغ و روزآمدی «شاخص» کمک کنند. «شاخص» با افزایش مشاهده پذیری و دسترسی پذیری شاخص ها، سازمان ها، و منابع اطلاعات پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری می تواند در گاهی ارزشمند برای سیاست گذاران و پژوهشگران این زمینه و تعامل آنها با یکدیگر باشد.

پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

نام	جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان
نام کوتاه	نما
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	nema.irandoc.ac.ir

درباره

در قانون رویکرد تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد، مفهوم سنجش و ارزیابی نهفته است که ابزارهایی کلیدی را برای بررسی و بهبود کیفیت، کارایی، و اثربخشی برنامه‌ها در دست مدیران می‌گذارد. امروزه شمار فراوانی از این ابزارها، شاخص‌ها، و سنجش‌های ارزیابی در لایه‌های گوناگون در دست است که داده‌های ارزشمندی را برای هر کشور فراهم می‌کنند و کاربرد آنها می‌تواند کیفیت تصمیم‌ها را بهبود بخشد. افزون بر این، هر کشور می‌تواند خود را با دیگر کشورها در جهان بسنجد و برای بهبود جایگاه خویش بکوشد. با این همه، این شاخص‌ها و جایگاه کشور در آنها به خوبی و یک‌جا پایش و گزارش نمی‌شوند. از این رو نیز گاهی آگاهی یکپارچه از وضعیت کشور شدنی نیست، گاه آمارهای گوناگونی از یک شاخص گزارش می‌شوند، و گاه برخی شاخص‌ها گزارش نمی‌شوند. این آشفتگی می‌تواند سیاست‌گذاران را از ماهیت و ارزش برخی از شاخص‌ها دور کند یا آنها را به برخی از شاخص‌ها بی‌باور سازد و این دو، نقش داده‌ها و شواهد را در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کاهش دهد و رشد و پیشرفت را در راستای برنامه‌ها و اسناد ملی ناپایدار سازد. برای پاسخ به این نیاز، ایرانداک «نما» را طراحی و راه‌اندازی کرد که کوششی برای شناسایی، توصیف، و گزارش درست و روزآمد جایگاه کشور در شاخص‌های کلیدی جهانی علم، فناوری، و نوآوری است.

پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)

نام	پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان
نام کوتاه	دا
سال راه اندازی	۱۳۹۸
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	DA.IRANDOC.AC.IR

درباره

انتشارات علمی از سنجه‌های پیشرفت علم و نشان‌دهنده توان علمی کشورها، به ویژه در دو سده گذشته بوده است. از این رو، سیاست‌گذاران علم به پردازش شمار و چگونگی انتشارات علمی در پرداخته و برنامه‌های گوناگونی را برای پیشرفت در این زمینه در دستور کار گذارده‌اند. ابزارهای گوناگونی نیز درست شده‌اند تا این شمار و چگونگی و کامیابی سیاست‌های علمی را بسنجند. برخی از این ابزارها تا اندازه‌ای در گستره جهانی پذیرفته شده‌اند و بسیاری آنها را برای مقایسه خود با دیگران به کار می‌برند. «نمایه‌های استنادی» از این ابزارها هستند که در ارزیابی‌های «علم‌سنجی» از آنها بسیار بهره می‌برند. نمایه‌های استنادی، نوشته‌های علمی و دانشگاهی را به زبان‌های گوناگون از سراسر جهان گردآوری و نمایه می‌کنند. «وب‌آوساینس» (واس)، «اسکوپوس» و «گوگل اسکالر» از کلیدی‌ترین این نمایه‌نامه‌ها هستند که پذیرشی فراگیر به دست آورده‌اند. در حالی که نمایه‌نامه‌های «واس» و «اسکوپوس» در پی گردآوری و سازماندهی انتشارات و استنادهای داوری شده هستند، نمایه‌نامه «گوگل اسکالر» دامنه گسترده‌تری دارد و تنها این انتشارات را در بر ندارد و همه انتشارات دانشگاهی را پوشش می‌دهد. بی‌گمان، پایش گزارش‌هایی که از این ابزارها گرفته می‌شوند، می‌تواند بر سیاست‌گذاری علم، فناوری، و نوآوری اثر گذارد. نگاهی آماری و موشکافانه به شمار و چگونگی انتشارات علمی در این نمایه‌نامه‌ها می‌تواند راهنمای سیاست‌گذار ایرانی برای راهبری بهتر گردش علم، تخصیص منابع، و برنامه‌ریزی کلان باشد. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) از سال‌ها پیش، برای پاسخگویی به این نیاز «دانش ایران:

مشارکت ایرانیان در دانش جهان را طراحی و تاکنون چندین ویرایش آن را منتشر کرده است. نخستین ویرایش «دانش ایران» در سال ۱۳۸۱ چاپ شد و گزارش‌های تحلیلی انتشارات ایرانیان را در پایگاه «واس» در سال ۱۹۹۹ میلادی در بر داشت. از آن زمان، ایرانداک گزارش‌های تحلیلی بیشتر و سنجه‌های روزتری را به «دانش ایران» افزوده است تا در سیاستگذاری علم، فناوری، و نوآوری کارآمدتر باشد. بهبودهای همیشگی در «دانش ایران»، اینک آن را بالنده کرده و به جایگاه نخستین در بازنمایی و تحلیل داده‌های نمایه‌های استنادی جهانی در ایران رسانده است. «دانش ایران» برای پایش مشارکت علمی ایرانیان در جهان داده‌های دو نمایه جهانی «واس» و «اسکوپوس» را تحلیل می‌کند و پنج بخش کلیدی دارد: آمارهای فراگیر انتشارات علمی، مشارکت مؤسسه‌های ایرانی در انتشارات علمی، مشارکت علمی ایران در منطقه و جهان، مقایسهٔ شاخص‌های پایه و انتشارات علمی، و تأثیر انتشارات علمی ایرانیان. اگرچه در گزارش‌های دیگری در کشور، آمارهای جداگانه‌ای از انتشارات علمی ایران در «واس» و «اسکوپوس» داد می‌شود، ولی «دانش ایران» برای نخستین بار هم‌پوشانی این دو پایگاه را روشن و آمار درست انتشارات علمی ایران را در جهان گزارش می‌کند. این ویژگی، «دانش ایران» را اثری بی‌همتا ساخته است که همانند گزارش‌های آن را در جای دیگری نمی‌توان یافت. به یاری فناوری اطلاعات، داده‌ها و گزارش‌های «دانش ایران» در یک سامانه کاربرپسند و تعاملی در دسترس همگان است. کاربران با گزینش فیلترهای گوناگون در این سامانه می‌توانند گزارش‌های دلخواه خود را بسازند و برون‌دادهای بسیاری را از این سامانه بگیرند. در سامانه دانش ایران می‌توان روندهای سالانه انتشارات، مشارکت، تأثیر، و مانند آن‌ها را دید؛ ایران را با دیگر کشورهای جهان و منطقه مقایسه کرد؛ مؤسسه‌های ایرانی را با یک‌دیگر سنجید؛ و گزارش‌های سالانه‌ای برای هر سنجه دریافت کرد. در هر سنجه نیز می‌توان داده‌های پایگاه‌های گوناگون («واس»، «اسکوپوس»، یا هر دو) را فیلتر کرد. اکنون «دانش ایران» با شعار «بگوش که پیوند ما در جهان/ بجویند کارآزموده مهان» (از فردوسی پاکزاد) پنجره‌ای تازه به روی سیاستگذاران، برنامه‌ریزان، پژوهشگران، و علاقه‌مندان علم، فناوری، و نوآوری گشوده است تا در این زمینه بروز بمانند و نقشی کارآمد در پیشرفت علمی ایران و ایرانیان داشته باشند.

سامانه آمار کتابخانه‌ها

نام	سامانه آمار کتابخانه‌ها
نام کوتاه	آک
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	ak.irandoc.ac.ir

درباره

«گزارش‌هایی از آمار کتب و مجلات کتابخانه معارف» در سال ۱۳۰۷ یا «آمار کارمندان اداره کتابخانه ملی در سال ۱۳۲۴» که هم‌اکنون در آرشیو ملی ایران نگهداری می‌شوند، می‌توانند از نخستین کوشش‌ها در این زمینه به‌شمار روند. ولی «نظری اجمالی به آمار کتابخانه‌های کشور» در شش صفحه، شاید نخستین کار ساخت‌یافته در این زمینه باشد که در سال ۱۳۵۳ چاپ شده است. امروزه آمار بسیاری از کتابخانه‌ها هست که وضعیت آنها را از دیدگاه‌های گوناگون نشان می‌دهند. با کاربرد فناوری اطلاعات در این زمینه، سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) برای گردآوری و گزارش آمار کتابخانه‌ها با کارکردی دو سویه راهاندازی شده است. این سامانه آمار و اطلاعاتی را از کتابخانه‌ها به کاربران ارائه می‌کند که بر پایه آن بتوانند از خدمات کتابخانه‌ها بهره‌برداری بهتری کنند. کاربران می‌توانند با جست‌وجوی کتابخانه‌ها بر پایه فیلدهای گوناگون و همچنین فیلترهای چندگانه به اطلاعات آنها دست یابند و برای مراجعه به هر یک از آنها تصمیم بگیرند. این سامانه از سوی دیگر، آماری را از وضعیت روز کتابخانه‌ها و روند آنها در سال‌های گوناگون در زمینه‌های نیروی انسانی، زیرساخت، مجموعه، اعتبارات، و خدمات برای سیاست‌گذاران فراهم می‌سازد. سیاست‌گذاران می‌توانند از این اطلاعات برای تصمیم‌گیری درباره تخصیص منابع یا ارزیابی بهره‌برداری. این سامانه نخستین سامانه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) است که آمار را در چارچوب سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران و مناطق ده‌گانه آن نیز در دسترس کاربران می‌گذارد.

تهران . خیابان انقلاب اسلامی . چهارراه فلسطین . شماره ۱۰۹۰

صندوق پستی: ۱۳۷۱-۱۳۱۸۵

کد پستی: ۱۳۱۵۷۷۳۳۱۴

دورنگار: ۶۶۴۶۳۲۵۴ (۰۲۱)

تلفن خانه: ۶۶۴۹۴۹۸۰ و ۶۶۹۵۱۴۳۰ (۰۲۱)

وبسایت: irandoc.ac.ir

رایانامه: info@irandoc.ac.ir

IRANDOC

Iranian Research Institute for Information Science and Technology